

INSTYTUT TURYSTYKI

PODRÓŻE POLAKÓW W LATACH 1992 I 1993

1

Opracowali:
Mieczysław Zawadzki
Hanna Gogolewska
Jerzy Łaciak

WARSZAWA 1994

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

A-1442

Opracowanie zrealizowane na zlecenie Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki
(R-2.3/93)

INSTYTUT TURYSTYKI

PODRÓŻE POLAKÓW W LATACH 1992 I 1993

1

Opracowali:
Mieczysław Zawadzki
Hanna Gogolewska
Jerzy Łaciak

WARSZAWA 1994

CZĘŚĆ TRZECIA

Struktura i rozmieszczenie terytorialne podróży Polaków

Uwagi wstępne	71
Opis metody badawczej	72
Sposób opracowania wyników	74
 I. Rozmieszczenie terytorialne krajowego ruchu turystycznego według liczby podróży	 75
II. Rozmieszczenie terytorialne krajowego ruchu turystycznego według liczby noclegów	 90

Część pierwsza

Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych w 1993 roku i prognoza na 1994 rok

(wstępne wyniki badań)

**Opracował:
Mieczysław Zawadzki**

I. Uwagi wstępne

Instytut Turystyki prowadzi na zlecenie Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki od szeregu lat badania uczestnictwa mieszkańców Polski w różnego typu wyjazdach.

Dotyczą one naszego społeczeństwa w wieku 15 i więcej lat. Są to badania reprezentatywne: próba dobrana losowo w systemie warstwowo-przestrzennym, obejmująca wszystkie województwa i wynosząca w ostatnich latach 1500 osób. Odpowiednio dobrani ankieterzy przeprowadzają bezpośrednie wywiady w mieszkaniach respondentów posługując się opracowanym przez nas kwestionariuszem badawczym.

Korzystamy z próby oraz ankieterów Ośrodka Badań Opinii Publicznej.

Dzięki stosowaniu tej samej metodologii badania zapewniają porównywalność wyników z ubiegłych lat (od 1974 r., a tym samym określenie tendencji rozwojowych). Porównywalność naszych badań nie oznacza, że kolejne ankiety są repliką poprzednich. W miarę potrzeby umieszczamy w nich co jakiś czas pytania rozszerzające naszą wiedzę o ruchu turystycznym. I tak np. w raporcie z badań za okres styczeń-wrzesień 1992 r. (przekazanym do UKFiT) przedstawiono analizę porównawczą wzorów zachowań i sposobów spędzania czasu w czasie urlopu-wakacji (16 kategorii odpowiedzi), ruchliwość przestrzennej (wczasy w pełni stacjonarne, stacjonarno-wędrowne, wędrowne), udziału w wypoczynku czynnym i biernym. W innych wcześniejszych badaniach uwzględniono przyczyny nie uczestniczenia w wyjazdach, poniesione wydatki, odsetek osób korzystających z wczasów ulgowych lub innych możliwości refundacji wydatków poniesionych w związku z wypoczynkiem urlopowo-wakacyjnym.

Przyjęto klasyfikację rodzajów wyjazdów najczęściej stosowaną w Europie Zachodniej rozróżniającą:

- krajowe wyjazdy urlopowo-wakacyjne (na co najmniej 5 dni),
- krajowe wyjazdy krótkoterminowe - do 4 dni (lecz z co najmniej jednym noclegiem poza miejscowością zamieszkania),
- wyjazdy zagraniczne (z co najmniej jednym noclegiem w obcym kraju).

Między danymi GUS a naszymi występują nieraz znaczne różnice. GUS bowiem ujmuje jedynie "korzystających" i noclegi w obiektach, w których obowiązuje rejestrowanie przebywających osób, podczas gdy bardzo wielu turystów korzysta z gościnności krewnych lub znajomych itp. możliwości nie wymagających meldunków o czasowym pobycie. W naszych badaniach ujmujemy i jedynych i drugich.

Rozbieżności te dotyczą również zagranicznych wyjazdów Polaków. GUS uwzględnia każde przekroczenie granicy (może być nawet kilka w jednym dniu), w naszych badaniach ujmujemy tylko tych, którzy co najmniej jeden nocleg spędzili w obcym kraju.

Tym niemniej badania GUS i podobne prowadzone przez I.T. obejmujące także "beznoclegowców" należy uznać za bardzo potrzebne i komplementarne.

II. Treść i zakres badań

Opracowując kwestionariusz badawczy umieszczamy przede wszystkim pytania pozwalające uzyskać następujące dane:

- jaka część naszego społeczeństwa ogółem brała udział w wyjazdach, a jaka nie wyjeżdżała nigdzie,
- jak kształtowało się uczestnictwo w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych, krajowych krótkoterminowych oraz zagranicznych,
- jaka była częstotliwość udziału w w.w. rodzajach wyjazdów i ile dni (noclegów) trwały,
- jak kształtowała się sezonowość wyjazdów (wg miesięcy i pór roku),
- jakie były cele wyjazdów (turystyczny, odwiedziny krewnych lub znajomych, służbowy, zarobkowy, inny np. religijny, sportowy, oświatowy),
- w jakiego rodzaju obiektach przebywano (hotele wg kategorii, schroniska,

campingi, kwatery prywatne, namioty - przyczepy campingowe, mieszkania krewnych lub znajomych itp.),

- z jakich środków transportu korzystano,
- jaki był społeczny zasięg uczestnictwa w wyjazdach (wg wieku, płci, wykształcenia, przynależności społeczno-zawodowej, miejscowości zamieszkania i samooceny sytuacji materialnej),
- w zakresie wyjazdów zagranicznych ponadto jakie kraje najczęściej odwiedzano.

Powyższe dane zawierają raporty przekazywane do UKFiT, a najważniejsze z tych danych także "syntetyczne informacje" wcześniej niż raporty przekazywane do Urzędu i wykorzystywane w czasie konferencji prasowych i licznych wywiadów udzielanych zainteresowanym.

Omówione badania są jedynymi tego typu w Polsce. Prócz wykorzystania wyników w kraju, budzą zainteresowanie i są przekazywane za granicę (m.in. w czasie Międzynarodowej Giełdy Turystycznej w Berlinie). Kontynuacja tych badań w związku z powyższym wydaje się ze wszech miar celowa.

Jak już wspomniano dotychczasowe badania dot. ludności w wieku powyżej 15 lat która w 1993 r. liczyła 29,3 mln. osób.

III. Uczestnictwo w wyjazdach

W latach 1990 - 1993 uczestnictwo w krajowych (długo- i krótkoterminowych wyjazdach) oraz zagranicznych liczone razem oscylowało wokół 51%. Według danych z badań European Travel Data Center analogiczne dane - średnia dla Europy Zachodniej - wynosi w 1990 r. 62%.

Spośród mieszkańców Polski w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych (na co najmniej 5 dni) brało udział 30,2%, w krajowych wyjazdach krótkoterminowych (do 4 dni) uczestniczyło 32,6%, a w zagranicznych 10%. Powyższe odsetki nie sumują się do 100, gdyż część wyjeżdżających brała udział w dwu lub trzech rodzajach wyjazdów. W sumie więc uczestnictwo liczone razem wynosi 49,6%. Połowa więc nie wyjeżdżała nigdzie, ani jednego noclegu nie spędziła poza miejscowością zamieszkania lub w obcym kraju.

Liczba odbytych podróży była oczywiście większa. Część badanych wyjeżdżała bowiem dwa lub więcej razy w roku.

Według szacunkowych danych w 1993 r. mieszkańcy Polscy odbyli:

- 15,8 mln. krajowych wyjazdów na co najmniej 5 dni, spędzając 173,8 mln. noclegów poza miejscowością zamieszkania
- 39,4 mln. krajowych wyjazdów trwających do 4 dni i 66 mln. noclegów
- dane w zakresie podróży zagranicznych omówiono w II części tego opracowania.

W dalszej części opracowania omawiamy kolejno uczestnictwo w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych i krótkoterminowych oraz zagranicznych. Społeczny zasięg każdego z nich przedstawiono w formie graficznej w końcowej części raportu.

IV. Uczestnictwo w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych (na co najmniej 5 dni)

W wyjazdach tych brało udział 30,2% badanych. Spośród nich ponad połowa (57%) wypoczywała jeden raz w roku, 18% dwa razy, 25% trzy i więcej razy.

Podobnie jak w ubiegłych latach preferowano wyjazdy w lecie (czerwiec-sierpień)-68%. Na wiosnę (marzec-maj) wypoczywało 4%, w jesieni (wrzesień-listopad) 12%, a w zimie (styczeń, luty i grudzień) 16%.

Na turystyczno-wypoczynkowy cel wskazało 47% wyjeżdżających, odwiedziny krewnych i znajomych 36%, służbowy (na "delegację") 4%, zdrowotny (np. sanatorium) 8%, łączenie wyjazdu z zarobkiem 2%, inny (np. kulturalno-oświatowy, religijny, sportowy) 3%.

Ponad dwie trzecie omawianych wyjazdów (69%) zorganizowano w 1993 r. w pełni samodzielnie - bez wszelkiego pośrednictwa, organizatorami 17% były zakłady pracy, szkoły, uczelnie, organizacje związkowe, społeczne itp.

13% wyjeżdżających rezerwowało wcześniej usługi bezpośrednio u usługodawcy (np. w hotelu, pensjonacie, kwaterze prywatnej), a tylko 5% korzystało z usług pośrednictwa biur podróży.

Prawie połowa (47%) korzystała z zakwaterowania w mieszkaniach krewnych lub znajomych, 12% przebywało w ośrodkach wczasowych, 9% w kwaterach prywatnych, 7% w sanatoriach itp., ośrodkach leczniczych, 5% w hotelach średniej (3 gwiazdki) i niższej kategorii, 1% w 5- i 4- gwiazdkowych obiektach, 17% na campingach (domki), w przyczepach turystycznych, namiotach, 1% w schroniskach, a 2% w innych.

Za środek lokomocji najczęściej służył samochód osobowy (własny, rodzinny,

znajomych) 49%, dalej PKP 34%, PKS 28%, autokar 5%, komunikacja podmiejska 2%, inne (autostop, motocykl, rower) 6%.

V. Uczestnictwo w krajowych wyjazdach krótkoterminowych (do 4 dni, lecz z co najmniej jednym noclegiem poza miejscowością zamieszkania).

W krajowych wyjazdach krótkoterminowych uczestniczyło w 1993 r. 32,6% dorosłych mieszkańców Polski.

Prawie połowa (49%) wyjeżdżała jeden- dwa razy w roku. Co piąty (20%) trzy- cztery razy w roku. 8% przypadło na podróżujących pięć- sześć razy. Częściej niż sześć razy w roku wyjeżdżało 23%.

Szczegółowsze dane w zakresie częstotliwości udziału w krajowych wyjazdach krótkoterminowych obrazuje poniższa tabela:

Tabela 1

Częstotliwość udziału w krajowych wyjazdach krótkoterminowych w 1993 r.

Wyjeżdżało:	%
1 raz	29
2 razy	20
3 razy	12
4 razy	8,5
5 razy	6
6 razy	2,5
7-10 razy	10
11 lub więcej razy	13
Ogółem	100

Sezonowość wyjazdów była w porównaniu z wyjazdami urlopowo-wakacyjnymi mniej zróżnicowana.

Tabela 2

Sezonowość udziału w krajowych wyjazdach krótkoterminowych w 1993 r.

Wyjeżdżało	%
wiosna (marzec-maj)	24
lato (czerwiec-sierpień)	34
jesień (wrzesień-listopad)	23
zima (styczeń, luty i grudzień)	19
Ogółem	100

VI. Uczestnictwo w wyjazdach zagranicznych

W wyjazdach tych uczestniczyło 10% badanych.

Częstotliwość udziału w podróżach zagranicznych przedstawia Tabela 3.

Tabela 3

Częstotliwość udziału w podróżach zagranicznych w 1993 r.

Wyjeżdżało:	%
1 raz	67
2 razy	11
3 razy	7
4 lub więcej razy	15
Ogółem	100

Szczegółowe dane o podróżach zagranicznych zamieszczono w II części niniejszego opracowania (Podróże zagraniczne mieszkańców Polski w 1993 r.).

VII. Prognoza uczestnictwa mieszkańców Polski w podróżach w 1994 r.

W powyższym prognozowaniu bierzemy pod uwagę wpływ zarówno czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, oraz dotychczasowe tendencje rozwojowe.

Mimo kryzysowej sytuacji w naszym kraju uczestnictwo w wyjazdach w latach 1990 - 1993 nie obniżało się w sposób drastyczny, wprostproporcjonalny do danych o spadku poziomu zamożności znacznej części społeczeństwa.

Zawdzięczamy to - jak można przypuszczać - roli czynników pozaekonomicznych:

- rozwinęły się i utrwaliły potrzeby wypoczynku połączonego z wyjazdem
- wzrosła świadomość znaczenia degradacji środowiska naturalnego i roli wyjazdów jako jednego z remediów przeciwdziałania ujemnym dla zdrowia skutkom tej degradacji
- środki masowej informacji szeroko popularyzują turystykę i przyczyniają się do istnienia mody na podróżowanie.

Pogoda - czynnik trudny do przewidzenia - ma także niewątpliwy wpływ na udział w wyjazdach, może zachęcać lub zniechęcać.

Przewidujemy, że nie ulegnie zahamowaniu lekka tendencja spadkowa i w całym 1994 r. uczestnictwo w podróżach przedstawiać się będzie następująco:

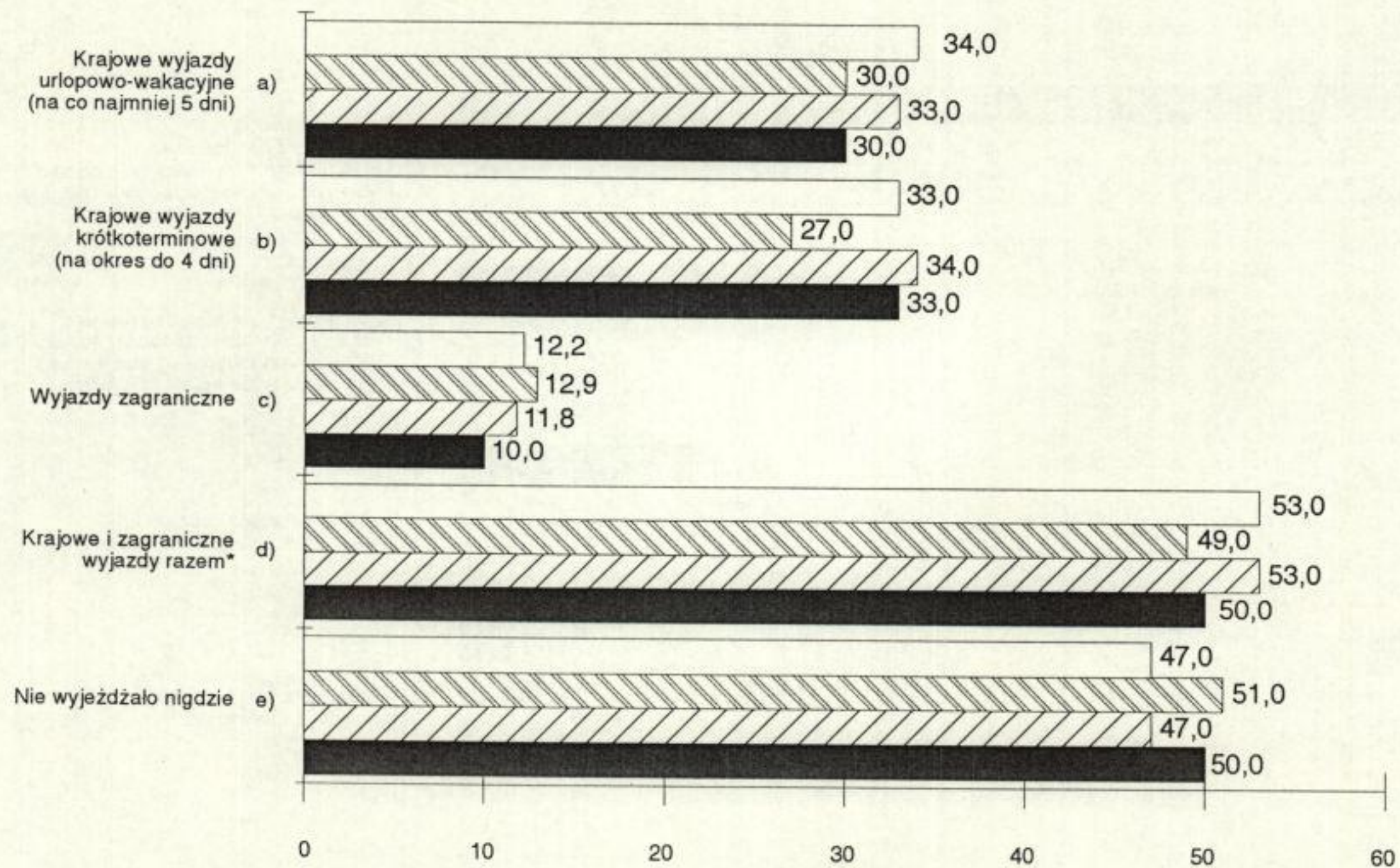
a) Krajowe wyjazdy urlopowo-wakacyjne (na co najmniej 5 dni)	30%
b) Krajowe wyjazdy krótkoterminowe (do 4 dni)	31%
c) Wyjazdy zagraniczne	10%
d) Razem krajowe i zagraniczne wyjazdy ^x	49,5%
e) Nie wyjedzie nigdzie	51,5%

^x Pozycja d) nie jest sumą a+b+c, gdyż część wyjeżdżających uczestniczyć będzie w dwu lub trzech rodzajach podróży.

Uwagi końcowe

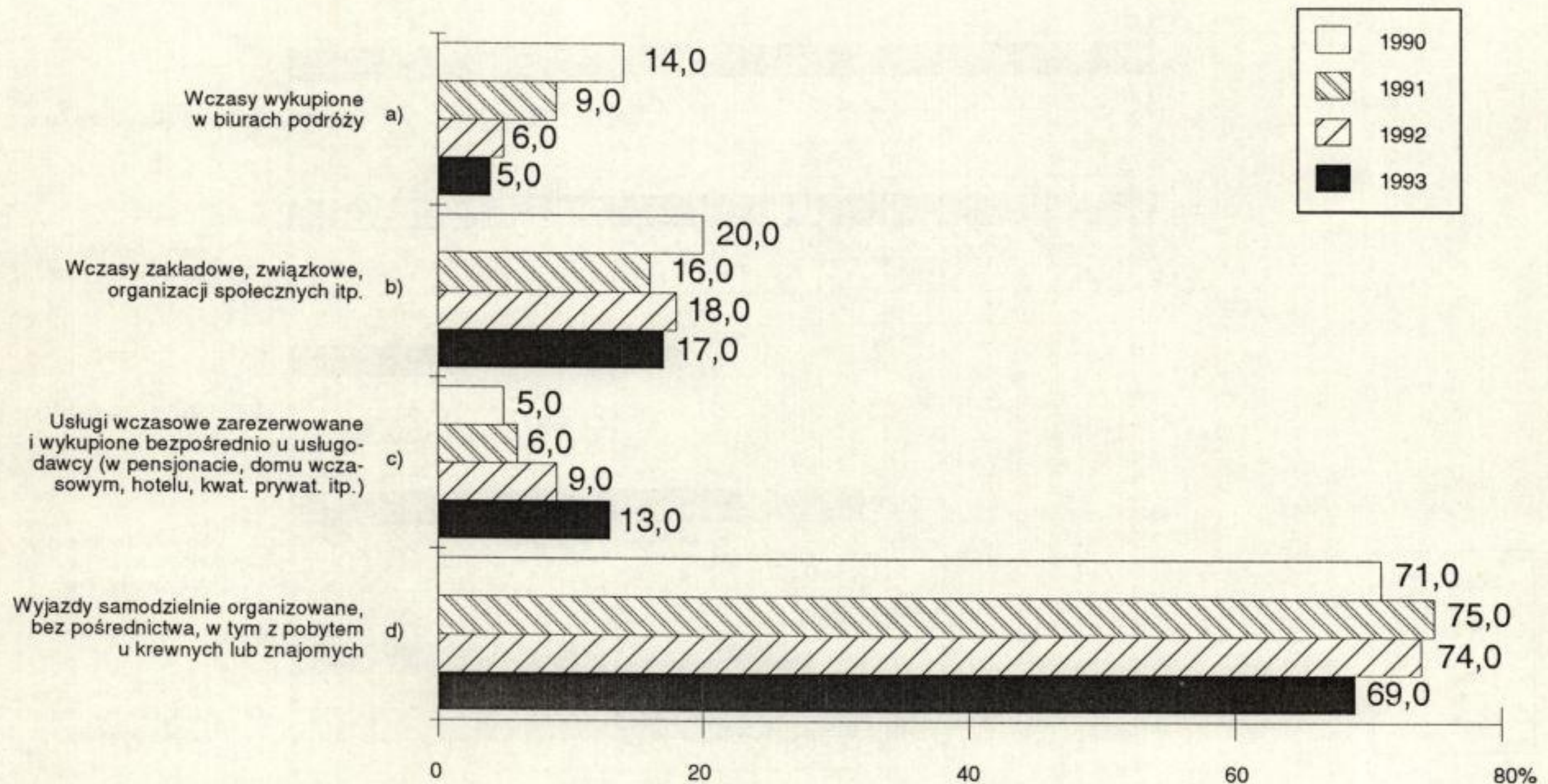
Wywiady z losowo dobranymi respondentami przeprowadzono z końcem stycznia 1994 r. Około jednego miesiąca trwa przekazanie wypełnionych ankiet ze wszystkich województw oraz zbiorcze opracowanie i przetworzenie uzyskanych informacji. Mimo to postarano się w jak najkrótszym terminie przedstawić dane za 1993 r. i porównać je z analogicznymi za lata 1990-1992 - rezygnując z szerszych i pogłębionych analiz naukowych.

Rys. 1 Uczestnictwo ludności Polski w podróżach (w %)

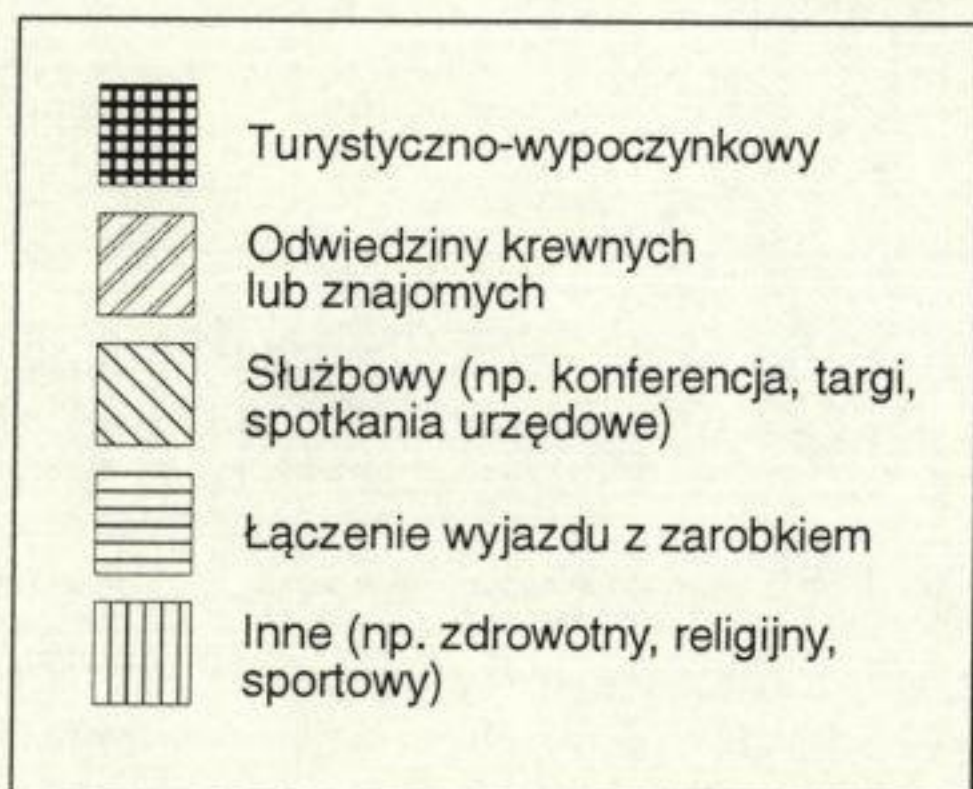
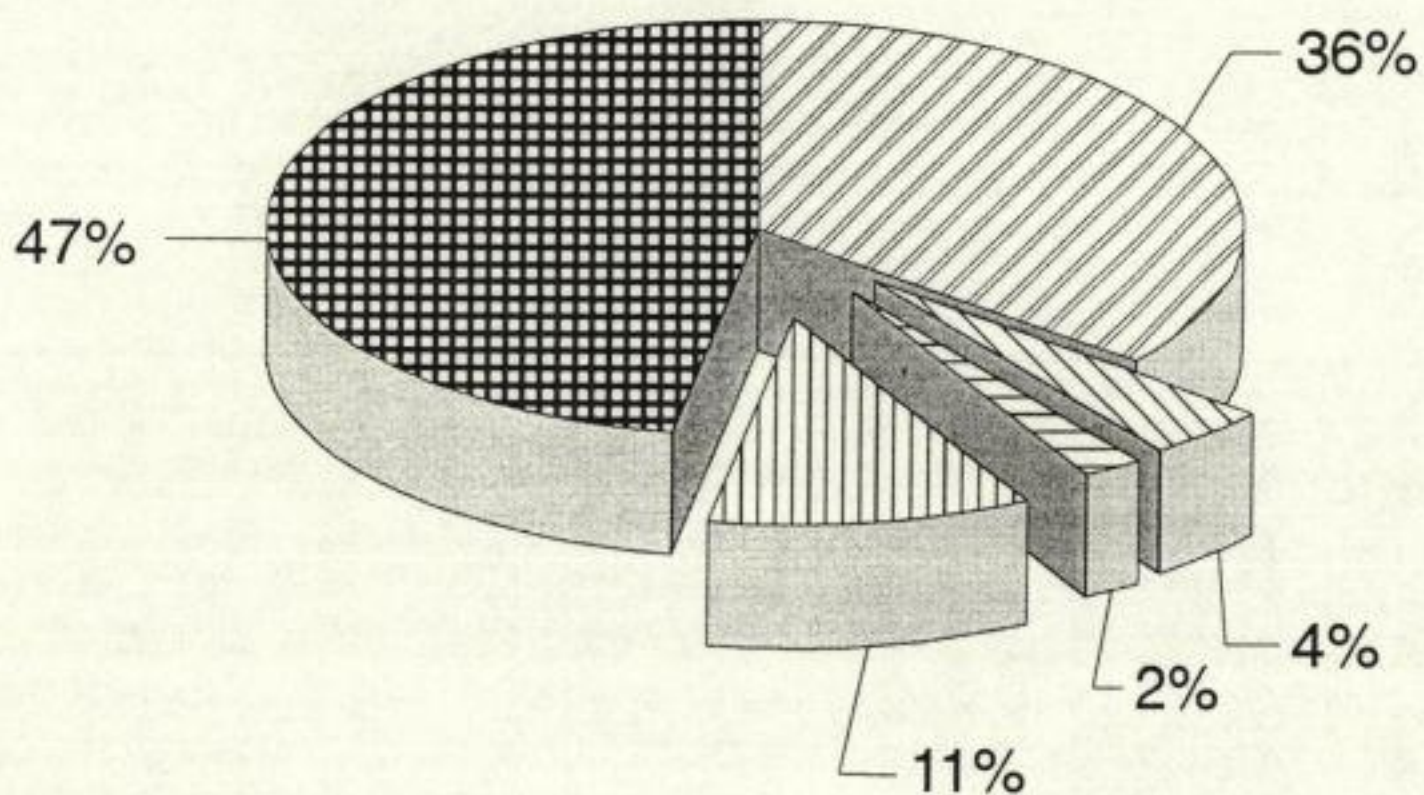
* Dane nie są sumą a+b+c, gdyż część wyjeżdżających uczestniczyła w więcej niż jednym rodzaju podróży

Rys. 2 Uczestnictwo w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych
(na co najmniej 5 dni) według form organizacyjnych

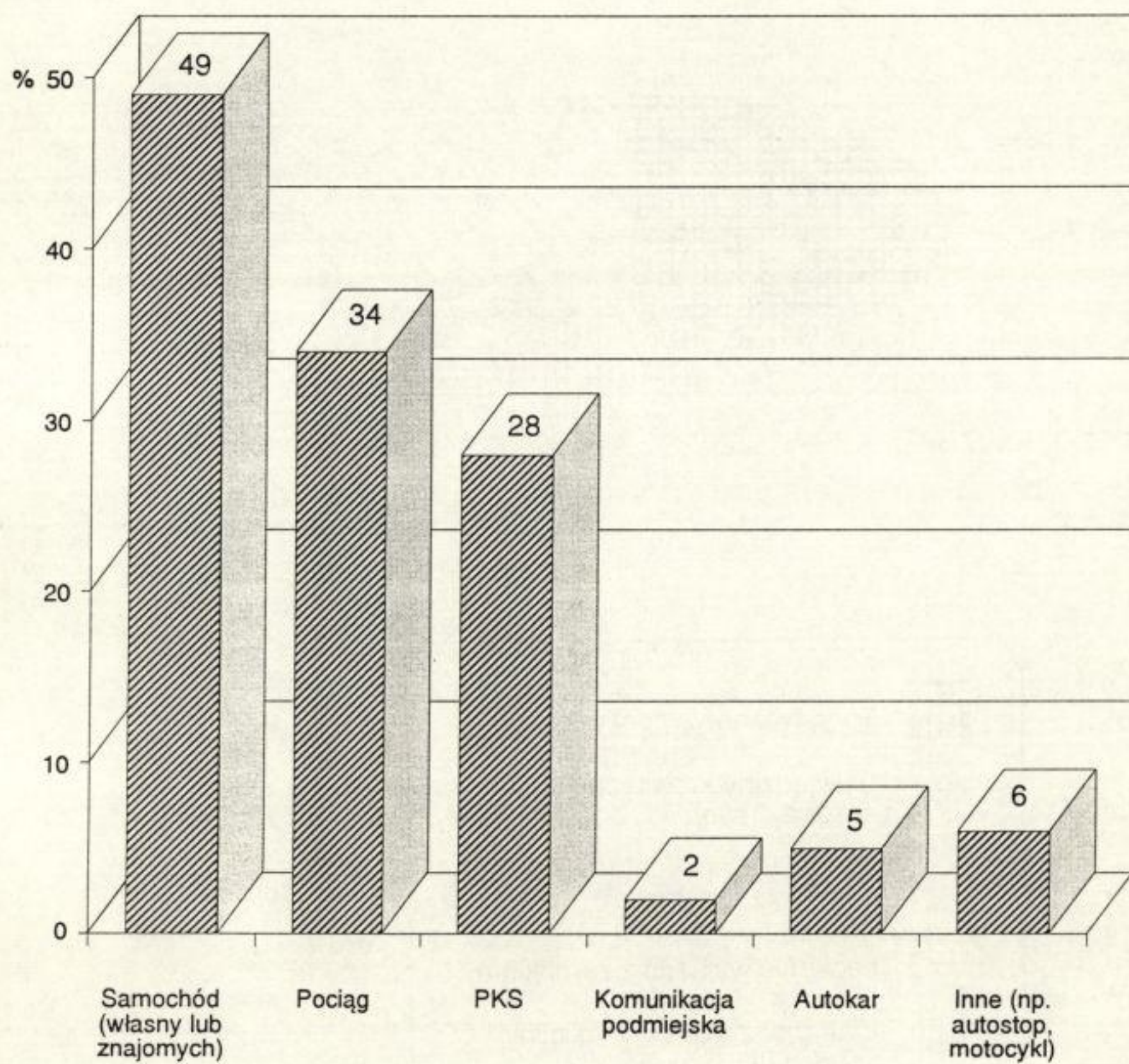

* Odsetki nie sumują się do 100%. Część wyjeżdżających korzystała z więcej niż jednej formy organizacyjnej.

Rys. 3 Uczestnictwo w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych według celów podróży

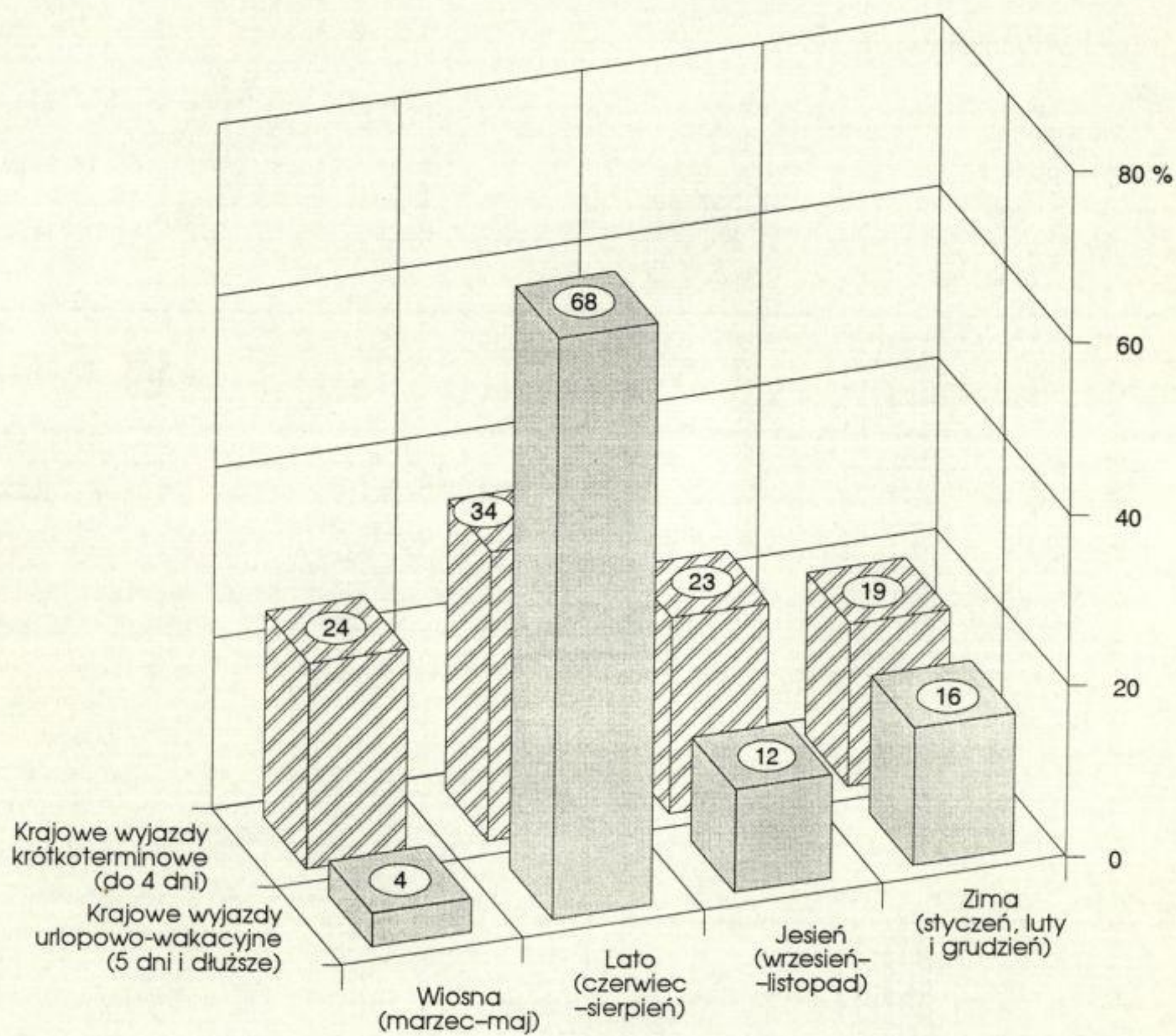

Rys. 4 Uczestnictwo w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych według środków transportu

* Odsetki nie sumują się do 100, gdyż część podróżujących korzystała z więcej niż jednego środka transportu

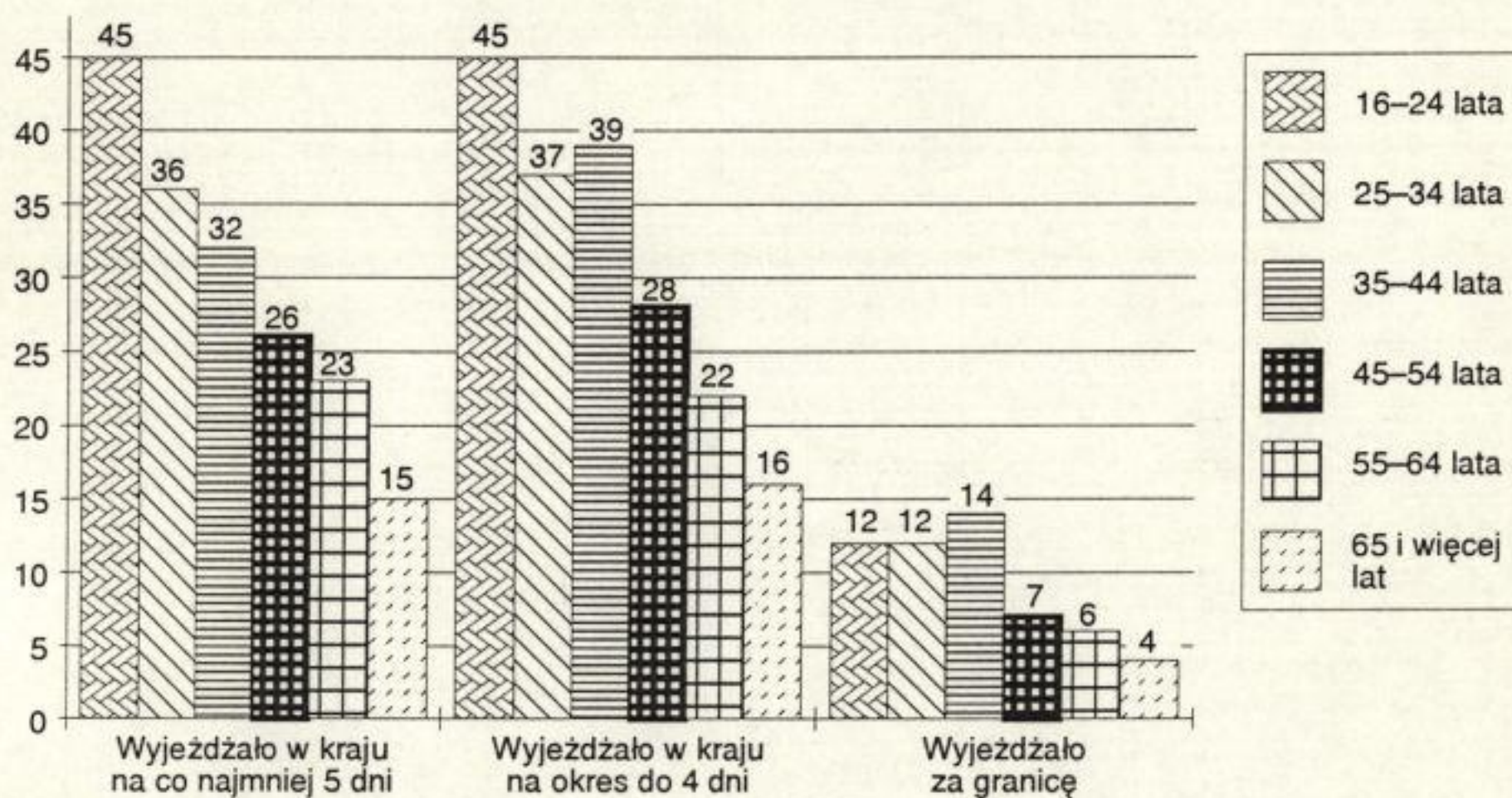
Rys. 5 Sezonowość uczestnictwa w podróżach w 1993 r.

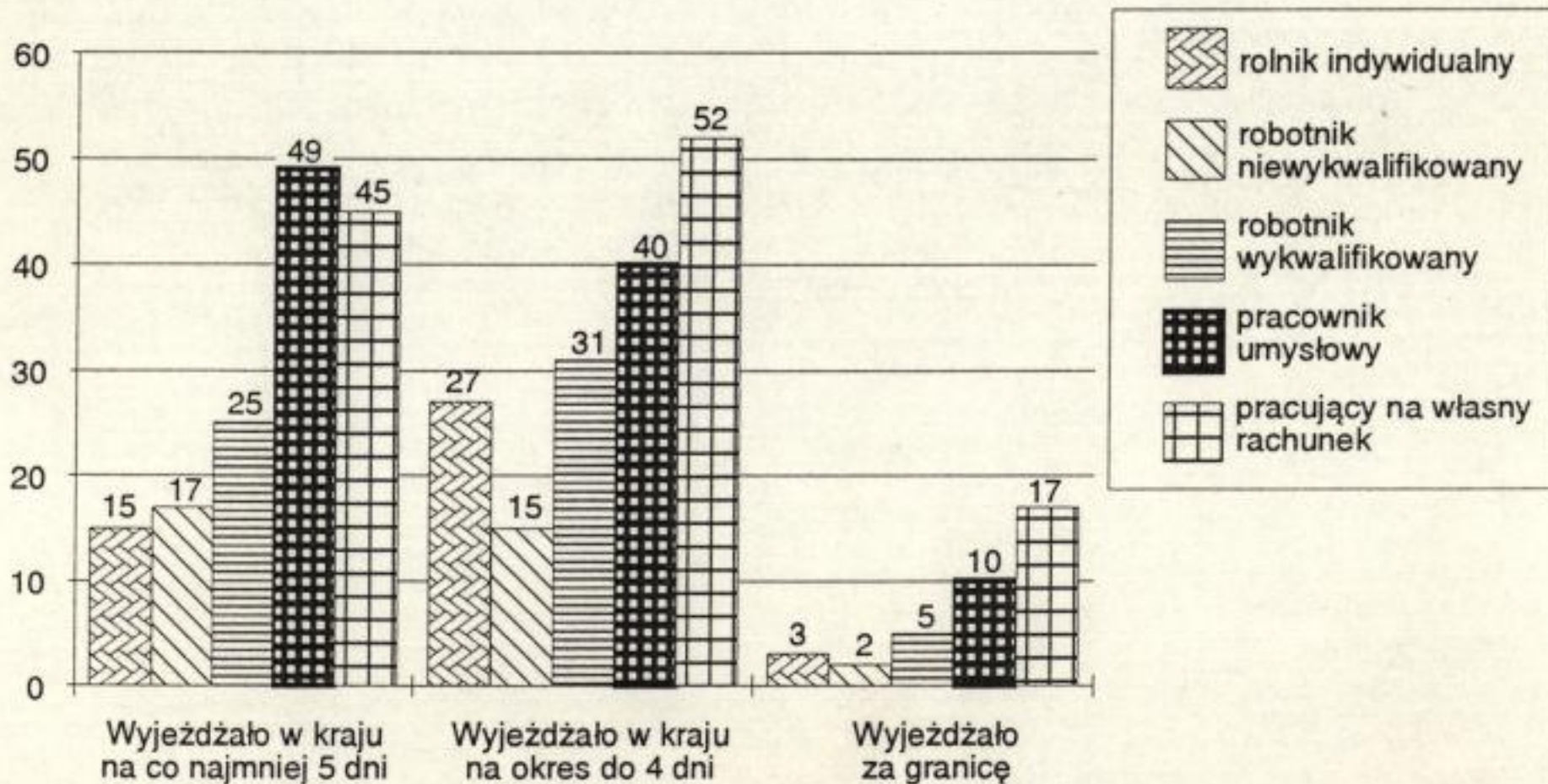
Spółeczny zasięg uczestnictwa w podróżach w 1993 r.

Uwaga: Dane (w diagramach „słupki”) obrazują jaki % z poszczególnych grup społeczno-demograficznych uczestniczył w wyjazdach. Np.: Spośród osób w wieku 16–24 lat wyjechało na urlop (wakacje) 45%, a spośród liczących 65 i więcej lat — 15%. Spośród rolników indywidualnych analogicznie 15%, a spośród pracowników umysłowych 49%.

Rys. 6 Według wieku

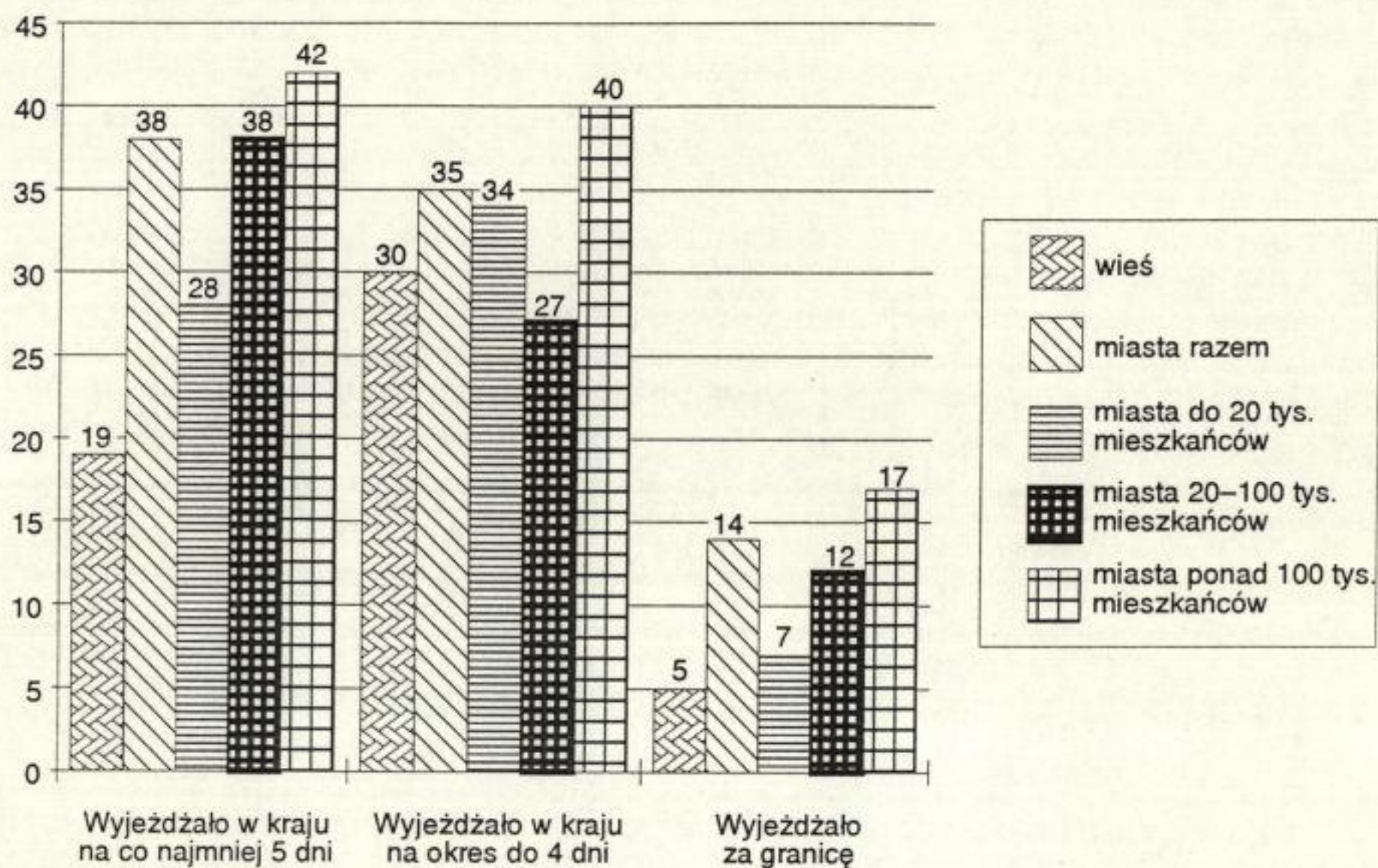

Rys. 7 Według przynależności społeczno-zawodowej

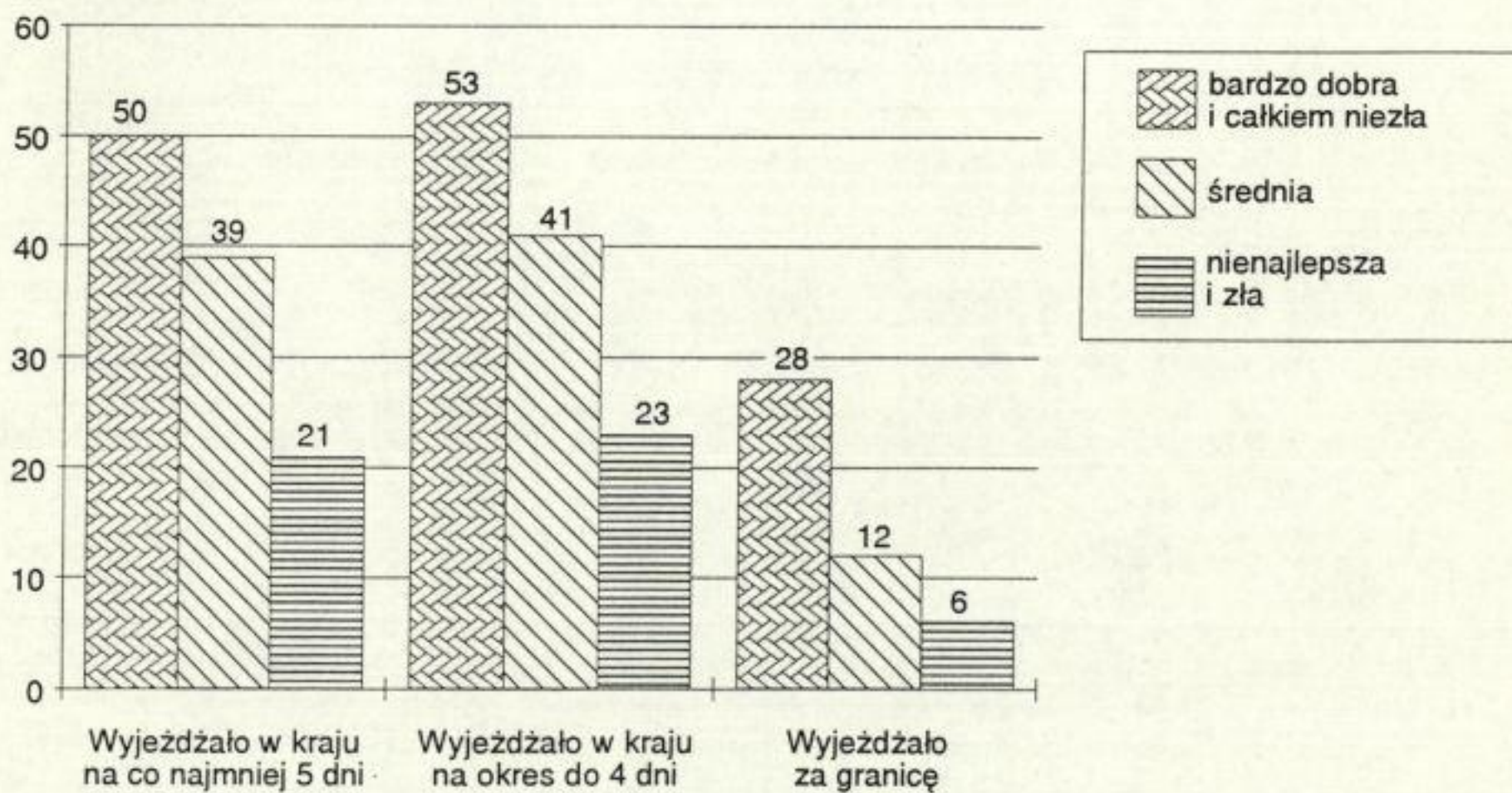

cd — społeczny zasięg uczestnictwa w podróżach w 1993 r.

Rys. 8 Według miejscowości zamieszkania

Rys. 9 Według samooceny sytuacji materialnej (własnej i rodziny)

Część druga

Podróże zagraniczne mieszkańców Polski w 1993 roku

(badania graniczne)

Opracowała:

Hanna Gogolewska

Wprowadzenie

Instytut Turystyki prowadzi od szeregu lat na zlecenie Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, badania dotyczące zagranicznych podróży mieszkańców Polski. Celem tych badań jest poznanie i scharakteryzowanie różnych aspektów tego rodzaju podróży a przede wszystkim określenie ich liczebności, kierunków, form organizacyjnych a także bazy i środków lokomocji z jakich korzystano w czasie ich trwania.

Wzorem lat ubiegłych i w 1993 roku badania przeprowadzono według podobnej metody, co zapewnia porównywalność wyników, a tym samym określenie tendencji rozwojowych.

Potrzebne do analizy dane uzyskano z dwóch źródeł: pierwsze stanowią dane GUS zebrane na wszystkich polskich przejściach granicznych i dotyczące liczebności i struktury ruchu granicznego w 1993 roku, a drugie to wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych przez Instytut Turystyki w Warszawie na 15 wylosowanych przejściach granicznych, w 6 turach z 5943 osobami na stałe zamieszkałymi w Polsce i powracającymi do kraju po pobycie za granicą.

Schemat losowania próby przygotowała dr Jolanta Pawłowska. Jako podstawę do jego opracowania przyjęto wyniki z roku 1992. Liczebność próby została określona ze względu na możliwości finansowe przeprowadzenia badania i wynosiła 6000 osób. W rezultacie dokładność uzyskanych wyników dla całego roku wynosi około 7%. Wyniki uzyskane dla kolejnych miesięcy objętych badaniem oraz dla poszczególnych granic w skali całego roku charakteryzowała mniejsza precyzja wyników.

W badaniu przyjęto schemat losowania warstwowego proporcjonalnego to znaczy badaną próbę podzielono na warstwy, według miesięcy, w których przeprowadzono badania (marzec, maj, lipiec, sierpień, październik, grudzień) oraz według granic, na których przeprowadzono badania (granica wschodnia, południowa, zachodnia, morska, lotnicza).

W wylosowanej próbie wystąpiła nadreprezentacja dla małych warstw (lotniska, przejścia morskie).

Z uwagi na przyjęty schemat losowania wyniki uzyskane z próby były uogólnione na całą zbiorowość przez stosowanie systemu wag.

I. Charakterystyka badanej próby

W 1993 roku w badaniach Instytutu Turystyki wzięło udział blisko 6 tysięcy osób a dokładniej 5943 osoby. Tym razem badaniem objęto tylko turystów, czyli zgodnie z definicją Światowej Organizacji Turystyki (WTO), tylko tych podróżnych, którzy spędzili za granicą przynajmniej jedną noc, a wykluczono podróżnych jednodniowych z tzw. małego ruchu granicznego.

Liczby ankietowanych osób w kolejnych etapach badań przedstawia tab. 1.

TABELA 1

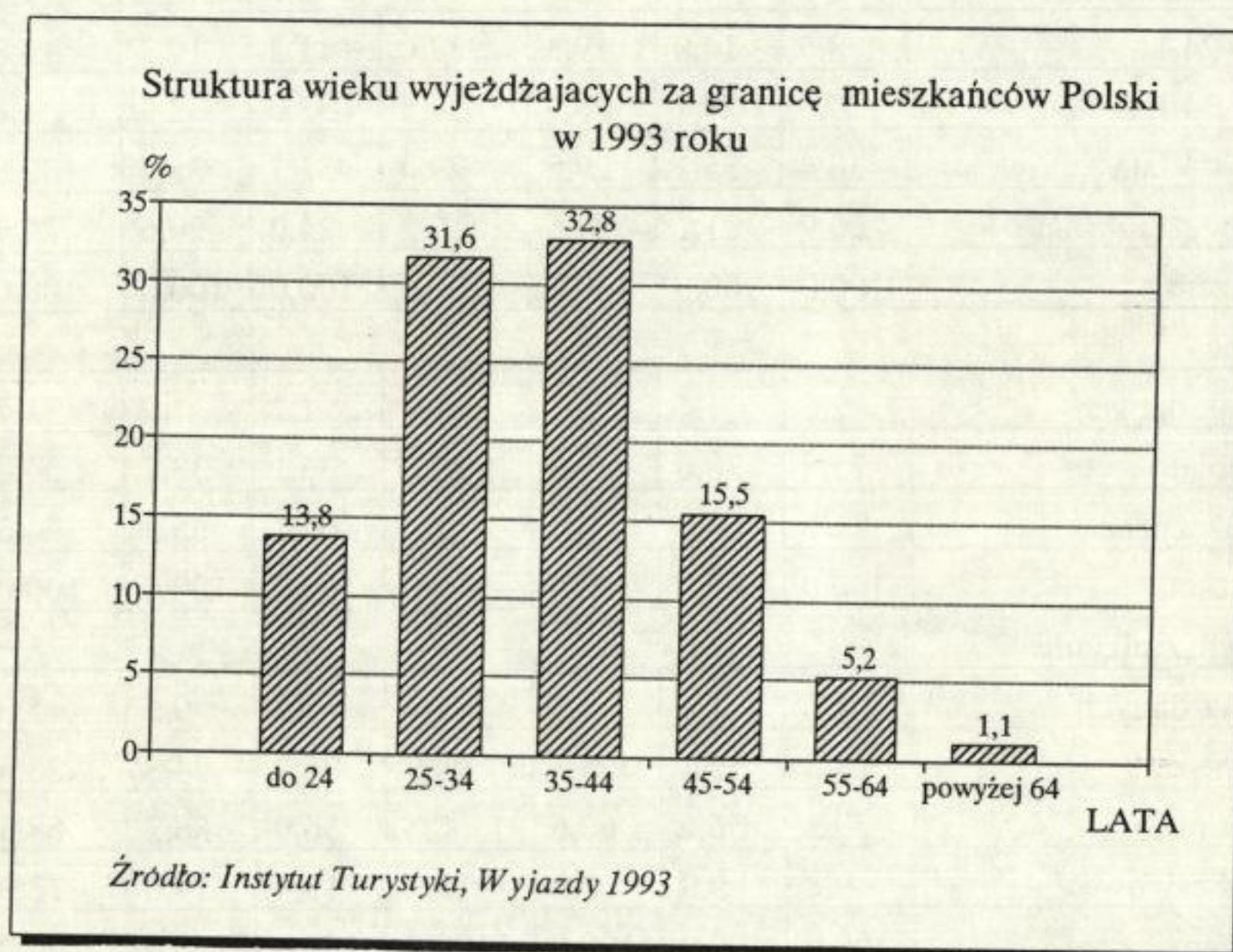
Struktura badanej próby według tur badań, 1993

Tury badań (miesiące)	N=	%
I (marzec)	683	11,5
II (maj)	837	14,0
III (lipiec)	1067	18,0
IV (sierpień)	1195	20,0
V (październik)	943	16,0
VI (grudzień)	1218	20,5
Razem	5943	100,0

Ze względu na uzyskaną w sezonie letnim nadreprezentację w stosunku do rzeczywistego udziału ruchu wyjazdowego z Polski, przeprowadzono korektę wyników badań za pomocą systemu wag.

Jak wykazały przeprowadzone badania, w 1993 roku za granicę wyjeżdżali głównie mężczyźni (64,3%), natomiast kobiety stanowiły 34% badanych, (1,7% to brak danych). Podobnie jak w latach ubiegłych byli to przeważnie ludzie młodzi, 45% z nich nie przekroczyło 34 roku życia, a najczęściej były to osoby między 25 a 44 rokiem życia (64,4%).

TABELA 2

Strukturę wyjeżdżających za granicę mieszkańców Polski według ich cech demograficznych i innych, przedstawia tab.3.

TABELA 3

Struktura badanej populacji w poszczególnych turach badań, 1993 (w %)

	I tura	II tura	III tura	IV tura	V tura	VI tura	Ogółem
Wiek							
Brak danych	2,3	1,0	0,7	1,9	0,7	0,5	1,1
do 24 lat	8,5	14,0	19,3	17,0	11,2	10,3	13,8
25-34 lata	29,9	28,7	28,9	34,5	33,0	32,9	31,6
35-44 lata	38,4	35,1	29,5	29,4	31,1	35,7	32,8
Powyżej 45 lat	20,9	21,1	21,6	17,2	24,0	20,6	20,7
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Płeć							
Brak danych	2,6	1,4	1,7	2,1	1,7	1,0	1,7
Kobieta	25,8	38,0	39,3	30,0	36,1	33,7	34,0
Mężczyzna	71,6	60,6	59,0	67,9	62,2	65,3	64,3
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wykształcenie							
Brak danych	2,6	1,4	1,2	1,4	1,7	0,5	1,3
Wyższe	28,3	32,1	25,3	24,9	26,9	24,3	26,5
Średnie	59,3	56,6	60,6	60,3	56,0	56,2	58,3
Podstawowe	9,8	9,9	12,9	13,4	15,4	19,0	13,9
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Stałe zajęcie							
Brak danych	2,0	1,9	1,7	1,9	1,8	1,9	1,8
Pracuje	69,4	66,5	62,6	68,6	63,9	62,5	65,4
Uczy się	3,4	2,7	4,9	3,6	2,9	1,8	3,2
Studiuje	5,3	10,6	11,5	10,2	9,2	6,7	9,1
Nie pracuje/nie uczy się	19,9	18,3	19,3	15,7	22,2	27,1	20,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	I tura	II tura	III tura	IV tura	V tura	VI tura	Ogółem
Miejsce zamieszkania							
Brak danych	1,3	1,4	0,6	1,1	1,1	0,2	0,9
W dużym mieście	57,1	62,4	61,9	52,7	58,6	55,3	57,7
W małym mieście	34,3	30,9	27,9	36,9	32,1	36,5	33,3
Na wsi	7,3	5,3	9,6	9,3	8,2	8,0	8,1
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rejon zamieszkania							
Brak danych	17,6	9,4	10,2	16,3	19,6	17,1	14,9
Centrum (bez Warszawy)	15,4	28,7	32,2	22,2	14,7	19,0	22,4
Warszawa	19,3	14,0	13,7	11,8	8,6	10,7	12,5
Woj. zachodnie	10,2	22,5	17,0	11,5	15,7	19,3	16,2
Śląsk	26,4	14,1	10,1	23,1	28,1	15,8	19,2
Woj. południowe	6,6	6,3	10,2	7,7	8,2	10,3	8,5
Woj. wschodnie	4,5	5,0	6,6	7,4	5,1	7,8	6,3
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Środek transportu							
Brak danych	0,1	0,0	0,5	3,2	0,2	0,0	0,9
Samolot	13,3	10,6	9,1	7,8	5,5	8,2	8,4
Samochód osobowy	53,9	59,4	73,0	86,5	81,7	83,8	75,5
Ciężarówka	4,8	4,3	5,2	0,2	3,1	1,0	2,8
Pociąg	6,4	4,3	6,0	2,1	1,0	2,9	3,6
Prom	2,8	3,6	0,0	0,0	3,3	2,3	1,8
Autokar	10,4	16,8	2,4	0,0	4,8	1,3	5,0
Pieszo/rower	8,3	1,0	3,8	0,2	0,4	0,5	2,0
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Struktura wieku wyjeżdżających za granicę w 1993 roku mieszkańców Polski wykazuje niewielkie zmiany w stosunku do roku poprzedniego. W 1993 roku spadł udział wyjeżdżających w wieku do 24 lat (z 19,2% w 1992 roku do 13,8% w 1993 roku), a po ok. 2% wzrósł udział natępnych kategorii wiekowych. Natomiast jeżeli

chodzi o poszczególne etapy badań w 1993 roku, to struktura wieku wyjeżdżających wykazuje jedynie niewielkie różnicowanie.

Badania turyści w większości legitymują się wykształceniem średnim (58,3%), chociaż w stosunku do roku poprzedniego ich udział zmalał (w 1992 roku wynosił 65%). Wzrósł natomiast odsetek osób z wykształceniem wyższym z 20% w 1992 roku do 26,5% w 1993 roku. Nie ulegał zmianie natomiast udział w badaniu osób z wykształceniem podstawowym i wynosił w obu ostatnich latach po ok. 13,9%.

W badanej populacji ponad 65% osób pracowało na stałe (o 7% więcej niż w 1992 roku). W stosunku do roku poprzedniego zmalał odsetek osób nie pracujących i nie uczących się, z 26% w 1992 roku do 20,5% w 1993 roku. Obniżył się też udział w badaniu osób uczących się z ok. 7% w 1992 roku do 3,2% w 1993 roku. Natomiast studenci wyjeżdżali w 1993 roku trochę częściej niż w roku poprzednim (9,1% w 1993 roku, 7% w 1992 roku). Przy czym najczęściej podróżowali oni za granicę w sezonie letnim, a najrzadziej na początku i na końcu roku, podobnie zresztą jak osoby uczące się.

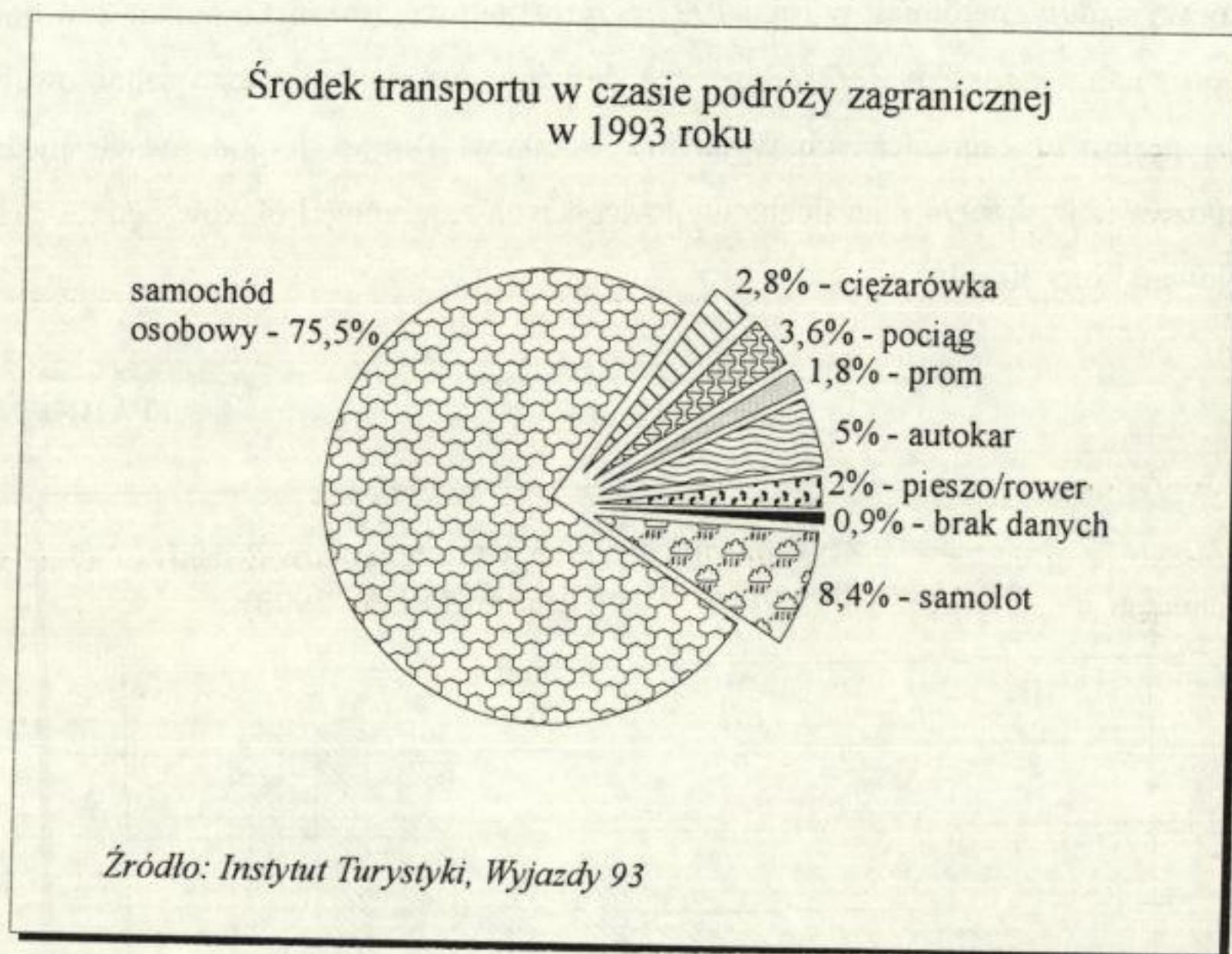
Wyniki prezentowanych badań wskazują, iż wyjeżdżający za granicę w 1993 roku, to głównie mieszkańcy dużych miast (powyżej 30 tys. mieszkańców), w badaniu stanowili oni ponad 57% (podobnie jak w roku poprzednim). Mieszkańcy małych miast stanowili ok. 33% (w 1992 roku - 30%) a mieszkańcy wsi zaledwie 8% (spadek z 12% w 1992 roku).

Najczęściej w 1993 roku wyjeżdżali mieszkańcy województw zachodnich i centralnej Polski (po ok. 19%), Śląska (prawie 16%), Warszawy (10,7%) i województw południowych (10,3%). W kolejnych etapach badań miało miejsce pewne różnicowanie aktywności turystycznej mieszkańców poszczególnych województw. I tak, mieszkańcy województw centralnych najczęściej wyjeżdżali w miesiącach letnich, natomiast mieszkańcy Śląska na początku i na końcu roku.

W 1993 roku, za granicę wyjeżdżano najczęściej własnym samochodem osobowym (ok. 75,5%). W 1992 roku ten rodzaj transportu był również dominujący, niemniej stanowił prawie o połowę mniej, a mianowicie 39,5%. Z pozostałych rodzajów środków transportu, korzystano w 1993 roku znacznie rzadziej niż w 1992 roku.

Bardzo możliwe, iż jest to spowodowane przez inny niż w roku poprzednim rodzaj badanych podróżnych a mianowicie wyeliminowanie z badania odwiedzających jednodniowych. Powodem takiego obrazu populacji może być również niedoreprezentowanie w czasie badań podróżujących pociągiem i autokarem.

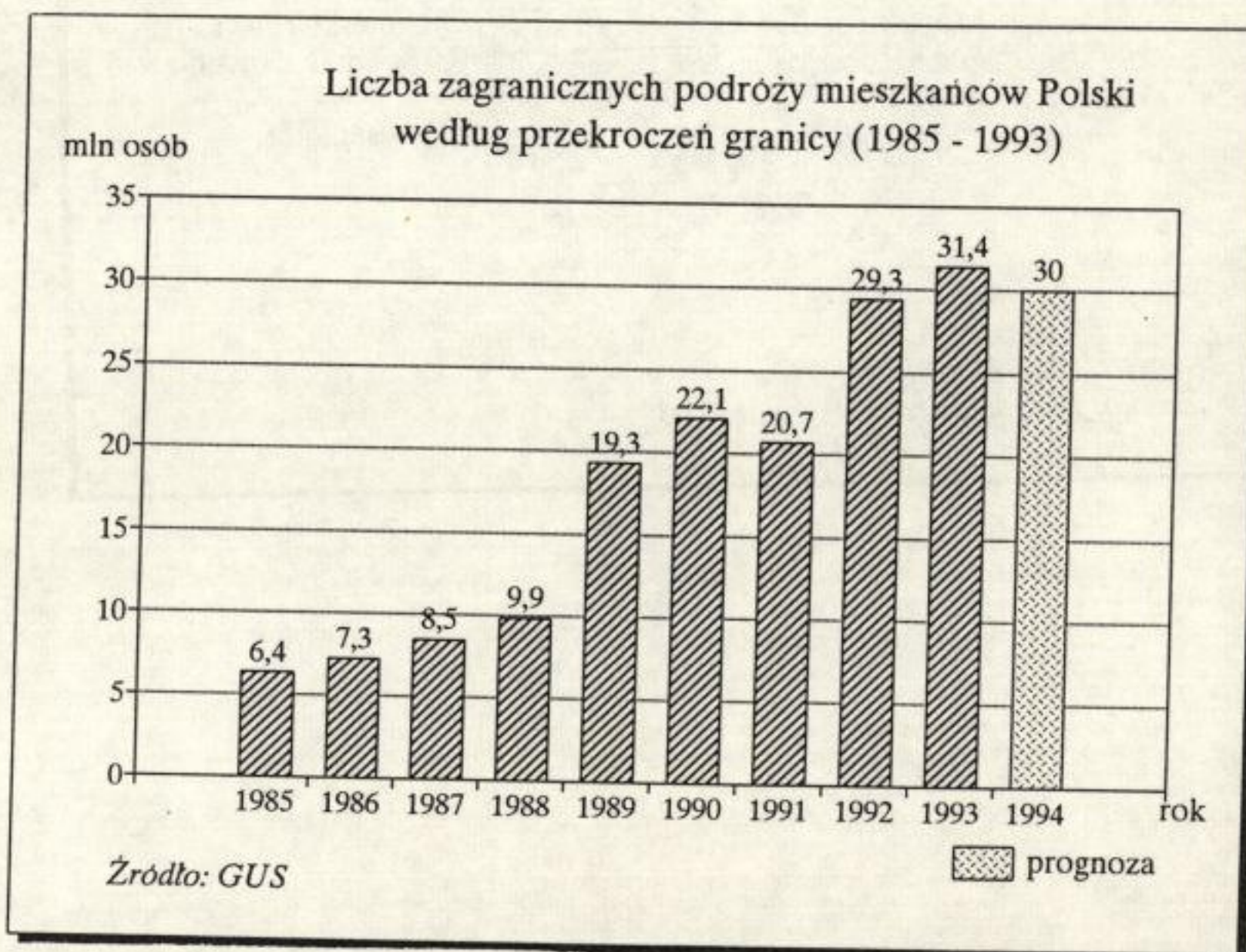
TABELA 4

II. Podróże zagraniczne mieszkańców Polski w 1993 roku według przekroczeń granicy

W 1993 roku zanotowano na przejściach granicznych **31.395.258** wyjazdów mieszkańców polski za granicę. W porównaniu z 1985 rokiem, stanowi to blisko 5-cio krotny wzrost, a w stosunku do roku 1992 wzrost ten wynosi 7,3%. Istotnym jest to, iż w 1992 roku w porównaniu z 1991 rokiem, nastąpił prawie 9-milionowy przyrost liczby wyjazdów, natomiast w roku 1993 przyrost ten wyniósł nieco ponad 2 miliony (w porównaniu z rokiem 1992). Zaznacza się więc tendencja pewnego zahamowania tempa przyrostu zagranicznych wyjazdów Polaków. Biorąc to pod uwagę można prognozować iż w 1994 roku liczba wyjeżdżających za granicę Polaków będzie nadal oscylować koło 30 mln.

TABELA 5

Najwięcej wyjazdów zagranicznych z Polski zanotowano na naszej granicy zachodniej: 17,3 mln, co stanowiło 55% wszystkich przekroczeń, oraz było wzrostem w stosunku do roku ubiegłego o prawie 42%. Na drugim miejscu znalazła się granica południowa z 10,9 mln wyjazdów, na której jednak zanotowano 30% spadek wyjazdów w stosunku do roku 1992. Na pozostałych granicach zanotowano poza tym niewielki wzrost wyjazdów: na granicy wschodniej o 14% do wartości 2,4 mln wyjazdów, a także na granicach morskich i lotniskach.

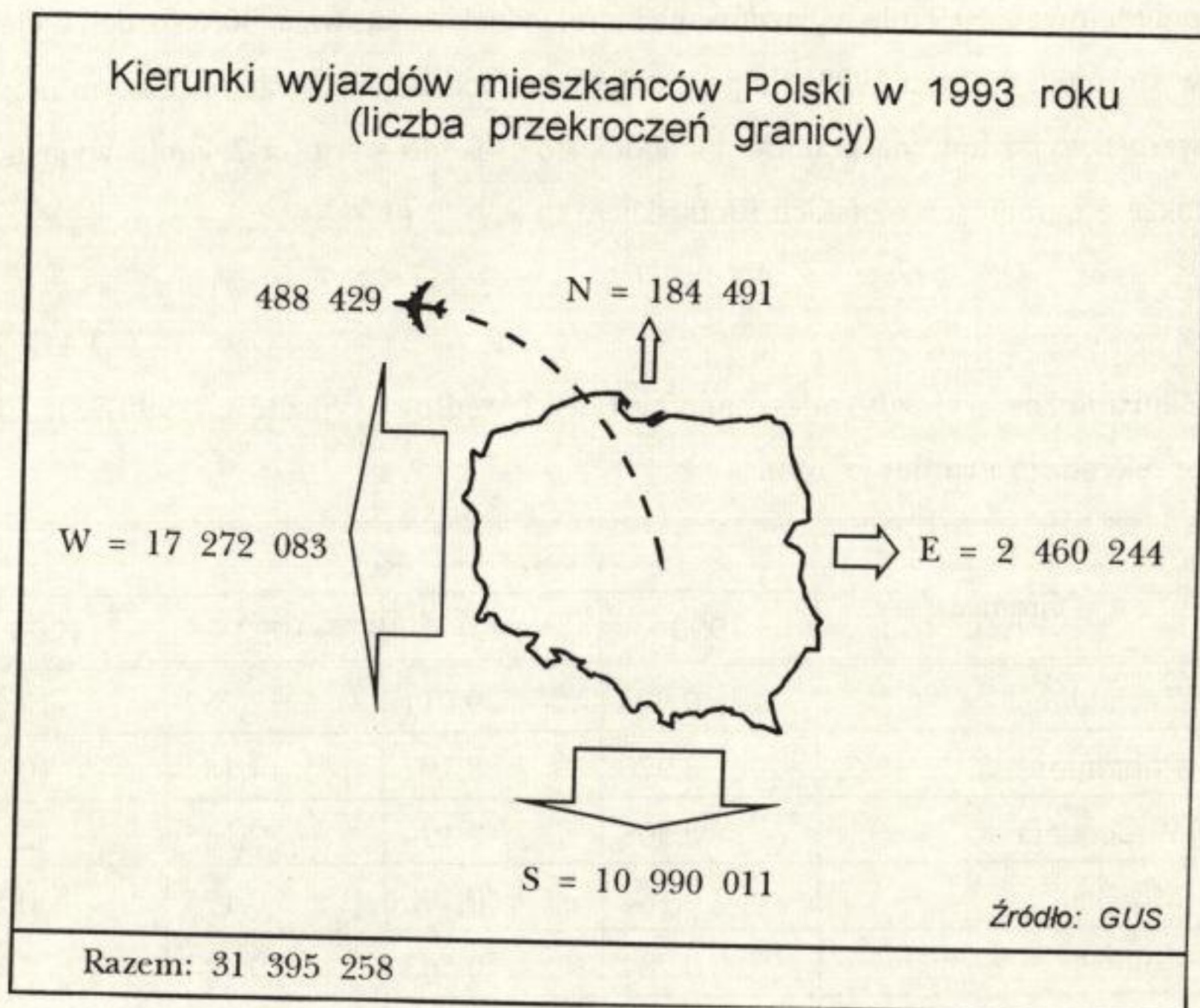
TABELA 6

Zagraniczne wyjazdy mieszkańców Polski według wyjazdów (1990-93). Liczba przekroczeń granicy w mln.

Granica	Rok			
	1990	1991	1992	1993
Zachodnia	9,904	9,011	12,257	17,272
Południowa	8,970	8,797	14,184	10,990
Wschodnia	2,308	2,194	2,165	2,460
Morska	0,164	0,190	0,175	0,184
Lotniska	0,784	0,563	0,484	0,489
Razem	22,130	20,755	29,265	31,395

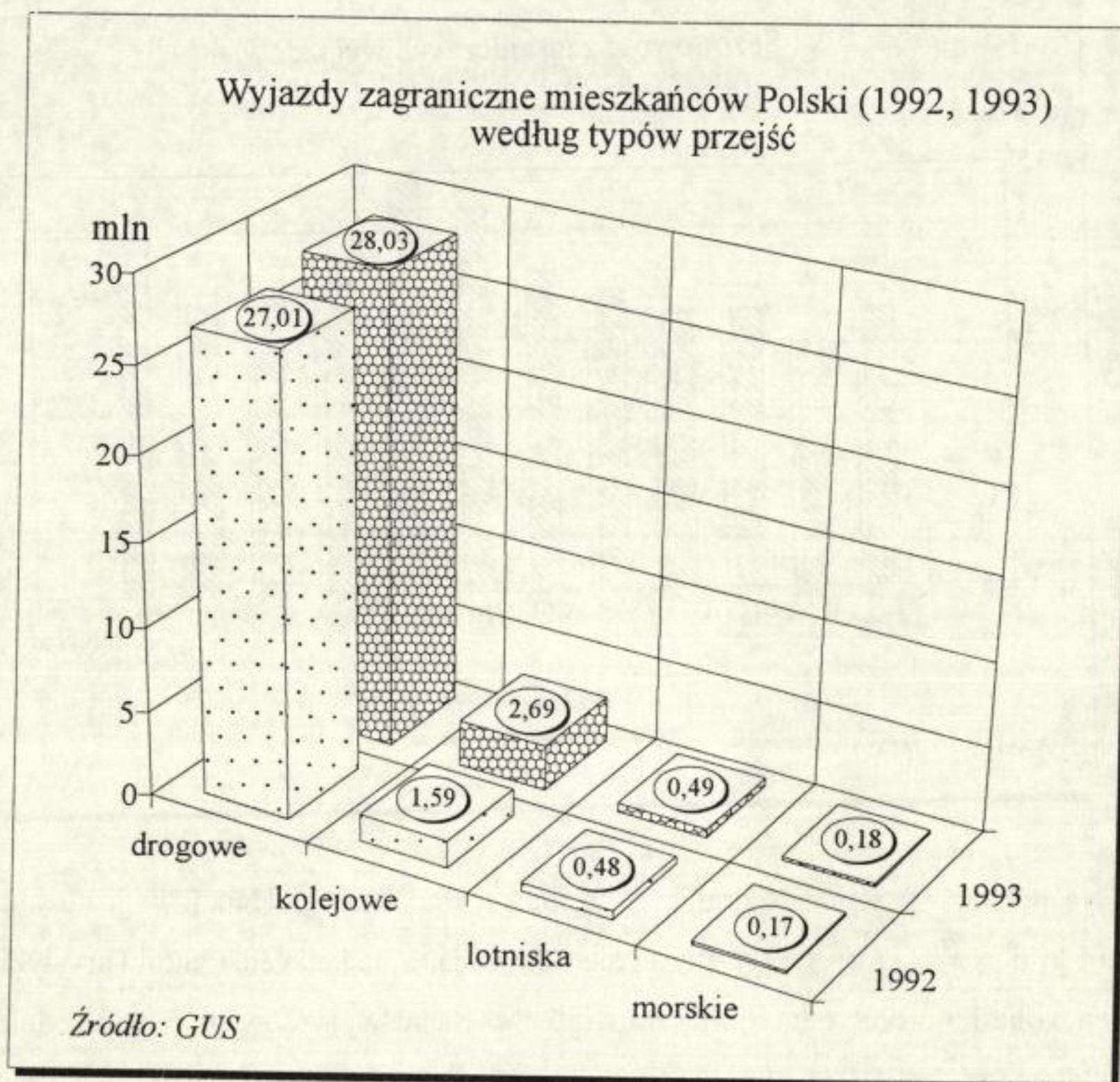
Źródło: GUS

TABELA 7

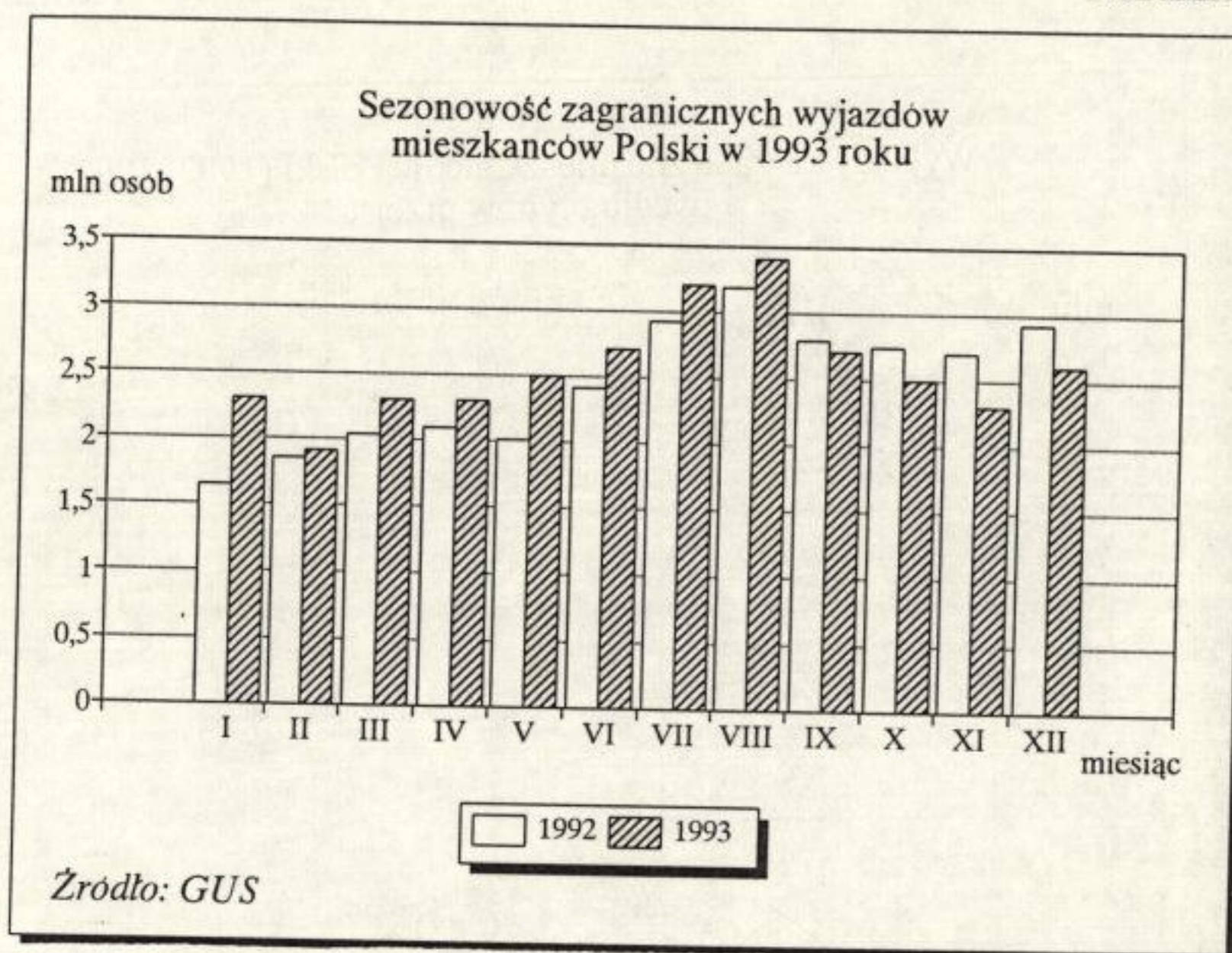
W 1993 roku mieszkańcy Polski najczęściej przekraczali granicę na przejściach drogowych (28 mln), podobnie zresztą jak w roku poprzednim (27 mln), w którym nastąpił poważny przyrost podróży samochodem lub autokarem. Po notowanym od kilku lat powolnym spadku ilości podróży innymi środkami transportu, w 1993 roku zanotowano poważny, bo aż 70% wzrost liczby podróży koleją.

TABELA 8

Szczyt wyjazdów zagranicznych, podobnie jak w kilku poprzednich latach, przypadł w 1993 roku w sierpniu i wyniósł 3,4 mln wyjazdów. Najwięcej wyjazdów zanotowano poza tym w lipcu, czerwcu i we wrześniu. Jednocześnie daje się zauważyć tendencja wyrównująca ilość wyjazdów w poszczególnych miesiącach a krzywa sezonowości wyjazdów według miesięcy, ulega spłaszczeniu. Niemniej nadal utrzymuje się tendencja do większej liczby wyjazdów w II połowie roku.

TABELA 9

Na polskich przejściach granicznych nie prowadzi się ewidencji wyjazdów pod kątem krajów, do których wyjazdy te się odbywają, a badania Instytutu Turystyki są prowadzone na próbie odniesionej do wielkości ruchu wyjazdowego z poprzedniego roku, dlatego też określenie liczebności wyjazdów Polaków do poszczególnych krajów jest możliwe jedynie na podstawie szacunków.

Wyjazdy zagraniczne mieszkańców Polski, wyrażane liczbą przekroczeń granicy, obejmują dwie populacje odwiedzających:

- turystów (tj. osoby, które spędziły w czasie pobytu za granicą przynajmniej jeden nocleg),
- odwiedzających jednodniowych (tj. osoby, które nie nocowały za granicą).

Udział podróżnych jednodniowych w ogólnej liczbie wyjeżdżających za granicę Polaków szacuje się na około 50%. przy czym udział ten zależy od kraju i wynosi,

wśród wyjeżdżających do: Niemiec ok. 60-70%, do Czech i Słowacji ok. 70-80%, do krajów byłego ZSRR ok. 9% a do innych krajów ok. 10%.

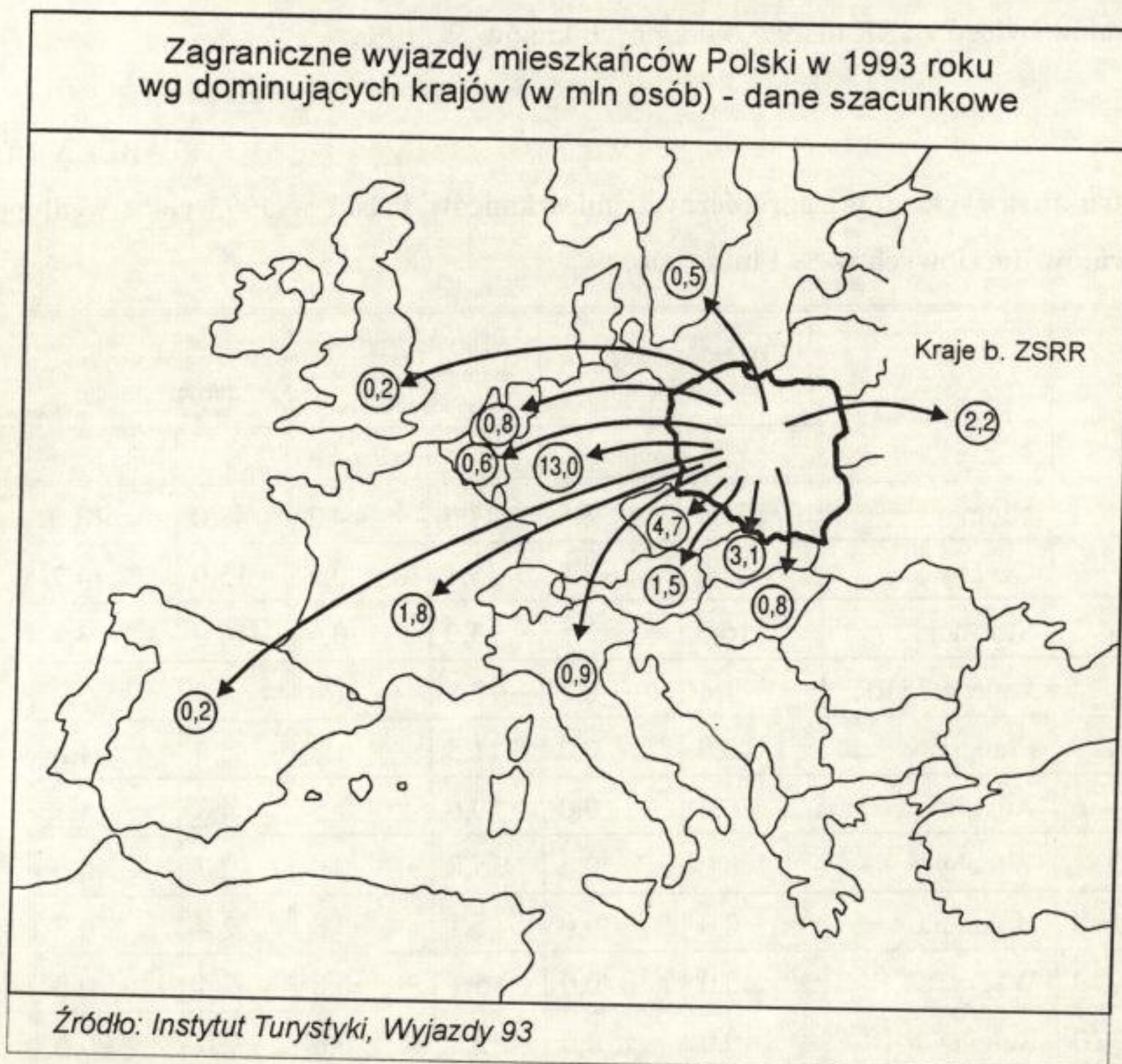
TABELA 10

Struktura wyjazdów zagranicznych mieszkańców Polski w 1993 roku według krajów docelowych w % i mln osób.

Lp.	Kraj docelowy	Odwiedzający jednodniowi (50%)		Turyści z przy- najmniej 1 nocle- giem (50%)		Wszystkie wyjazdy razem (100%)	
		%	mln osób	%	mln osób	%	mln osób
1	Niemcy	56,0	8,8	27,0	4,2	42,0	13,0
2	Czechy	24,0	3,8	5,8	0,9	15,0	4,7
3	Słowacja	16,0	2,5	3,9	0,6	10,0	3,1
4	kraje b.ZSRR	1,4	0,2	12,8	2,0	7,0	2,2
5	Francja	0,0	0,0	11,5	1,8	6,0	1,8
6	Austria	0,0	0,0	9,6	1,5	4,8	1,5
7	Włochy	0,0	0,0	5,8	0,9	2,7	0,9
8	Holandia	0,0	0,0	5,1	0,8	2,4	0,8
9	Węgry	0,0	0,0	5,1	0,8	2,4	0,8
10	Belgia	0,0	0,0	3,8	0,6	2,0	0,6
11	Szwecja	0,0	0,0	3,2	0,5	1,7	0,5
12	Pozostałe	2,6	0,4	6,4	1,0	4,0	1,4
	Razem	100,0	15,7	100,0	15,6	100,0	31,3

Źródło: IT, wyjazdy 93 (dane szacunkowe)

TABELA 11

Podobnie jak w latach ubiegłych i w 1993 roku najwięcej osób odwiedziło Niemcy - 42% wszystkich wyjeżdżających za granicę mieszkańców Polski, co stanowi 13 mln wyjazdów do tego kraju. Przyrost w stosunku do roku 1992 wyniósł tutaj 15% (w roku poprzednim przyrost taki wyniósł aż 36%, co oznacza spadek tempa wzrostu). Jak już wspomniano gross wyjazdów do Niemiec stanowią odwiedziny jednodniowe (60-70%), odbywające się w pasie przygranicznym.

Drugim najczęściej odwiedzanym przez Polaków krajem były w 1993 roku Czechy, gdzie udało się 4,7 mln osób, co stanowi 15% wszystkich wyjazdów naszych rodaków. I tutaj większość wyjazdów to odwiedziny jednodniowe w pasie przygranicznym (70-80%).

Na trzecim miejscu, znajduje się Słowacja, gdzie wyjechało 10% wszystkich wyjeżdżających za granicę Polaków (ok. 3 mln osób). I tutaj większość odwiedzających, stanowili podróżni jednodniowi. Warto zauważyć, iż wyjazdy do Czech i Słowacji, traktowane łącznie, stanowią 1/4 wszystkich zagranicznych wyjazdów Polaków (w 1992 roku - 20%). Tempo wzrostu liczby wyjazdów do naszych południowych sąsiadów, w porównaniu z 1992 roku, spadło ale nadal jest wysokie i wynosi prawie 40% (w 1992 roku - 60%).

Wyjazdy do krajów byłego ZSRR utrzymują się od kilku lat na niezmiennym poziomie i wynoszą ponad 2 mln. Inaczej, niż w pozostałych krajach, z którymi sąsiadujemy bezpośrednio, kształtuje się tu poziom odwiedzin jednodniowych, których jest wyraźnie mniej.

Z innych krajów stosunkowo licznie odwiedzano Francję i Austrię, rzadziej Włochy, Holandię, Węgry i Belgię. Wyjazdy poza Europę stanowią nikły procent.

III. Cele zagranicznych podróży

Cele wyjazdu zagranicznego odwiedzających jednodniowych mogą różnić się nieco, od celów wyjazdów turystów nocujących za granicą. W 1993 roku o cel wyjazdu pytano jedynie tych podróżnych z Polski, którzy spędzili za granicą przynajmniej 1 noc. W rezultacie głównym celem wyjazdu w 1993 roku okazał się wypoczynek i rozrywka (27%), na drugim miejscu znalazły się zakupy (22%), które dominowały w 1992 roku (39%). Jednocześnie pewne ogólne tendencje dotyczące dynamiki celów wyjazdów zagranicznych, zostały i w 1993 roku utrzymane. Nadal obserwuje się systematyczny, acz powolny spadek w zakresie grupy celów "turystycznych", takich jak, zwiedzanie, odwiedziny krewnych, bądź znajomych, i jednocześnie wzrost wyjazdów z grupy celów "biznesowych" takich jak załatwianie interesów i spraw służbowych, dorywcza praca, udział w targach, konferencjach.

TABELA 12

Cele zagranicznych podróży mieszkańców Polski (w 1991 - 1993) w %

Cel	1991	1992	1993
Wizyta	30,0	26,1	20,7
Wypoczynek	21,5	26,0	27,4
Zwiedzanie	24,0	18,6	16,4
Zakupy	21,0	39,0	22,0
Interesy	17,0	21,3	29,4
Dorywcza praca	4,0	6,8	10,1

Odsetki przewyższają 100 % - możliwość wielokrotnego wyboru.

TABELA 13

W miesiącach letnich częściej wyjeżdżano w celach turystycznych, takich jak wypoczynek, zwiedzanie ale także do dorywczej pracy i w celach religijnych, natomiast rzadziej w interesach. Z wizytą i po zakupy jeżdżono mniej więcej równomiernie przez cały rok.

TABELA 14

Cele zagranicznych podróży mieszkańców Polski w 1993 roku według tur badań (w %)

Lp.	Cel	Tury / miesiące						Ogółem
		I- marzec	II-maj	III-lipiec	IV-sierpień	V-październik	VI-grudzień	
1	Wizyta	20,4	21,6	18,7	21,1	25,1	17,2	20,7
2	Wypoczynek	14,3	22,7	43,6	32,5	23,4	20,1	27,4
3	Zwiedzanie	7,2	20,0	29,2	21,2	11,7	6,2	16,4
4	Zakupy	20,8	24,9	19,1	20,5	24,2	22,2	22,0
5	Dorywcza praca	9,4	7,2	13,4	10,8	8,3	10,5	10,2
6	Interesy	28,4	21,5	12,2	14,1	19,3	22,6	19,1
7	Targi, konferencje	6,1	5,4	2,9	1,6	4,0	2,5	3,5
8	Inne służbowe	14,5	9,1	7,7	5,4	9,0	8,9	8,7
9	Pochodzenie	1,2	0,5	2,6	2,0	1,2	1,3	1,5
10	Religia	1,2	2,6	6,3	2,6	1,9	1,4	2,8
11	Hobby	0,9	3,2	2,8	1,9	2,1	1,8	2,1
12	Inne	10,1	7,3	6,5	7,3	7,0	7,7	7,6

Odsetki przewyższają 100 % - możliwość wielokrotnego wyboru

Cel wyjazdu determinuje również długość pobytu za granicą. Średnia długości pobytu w 1993 roku wyniosła, wg. badań ok. 12 nocy (w 1992 roku wynosiła 10 nocy). Jednak pobyty za granicą związane z podejmowaniem dorywczej pracy trwały o wiele dłużej i wynosiły średnio 33 nocy. Krócej natomiast przebywano za granicą na zakupach - ponad 7 nocy, a nieco dłużej z wizytą u krewnych bądź znajomych - 14 nocy.

Jakie były główne cele wyjazdów Polaków w 1993 roku do najczęściej odwiedzanych przez nas krajów?

Niemcy	- interesy (31%), zakupy (27%), wizyta (22%), dorywcza praca (16%)
Czechy	- wypoczynek (39,6%), zakupy (25%), interesy (23%)
Słowacja	- wypoczynek (45,5%), zakupy (25,5%)
kraje b.ZSRR	- interesy (37,4%), wizyta (30,5%), zakupy (28,7%)
Austria	- interesy i wypoczynek (po 32%)
Francja	- wypoczynek i zwiedzanie (po 43%), interesy (21%)
Węgry	- wypoczynek (36,6%), interesy (33%)
Włochy	- zwiedzanie (44,5%), wypoczynek (37,6%), interesy (21%)
Holandia	- interesy (33,5%), zakupy (32,4%), dorywcza praca (16,5%)

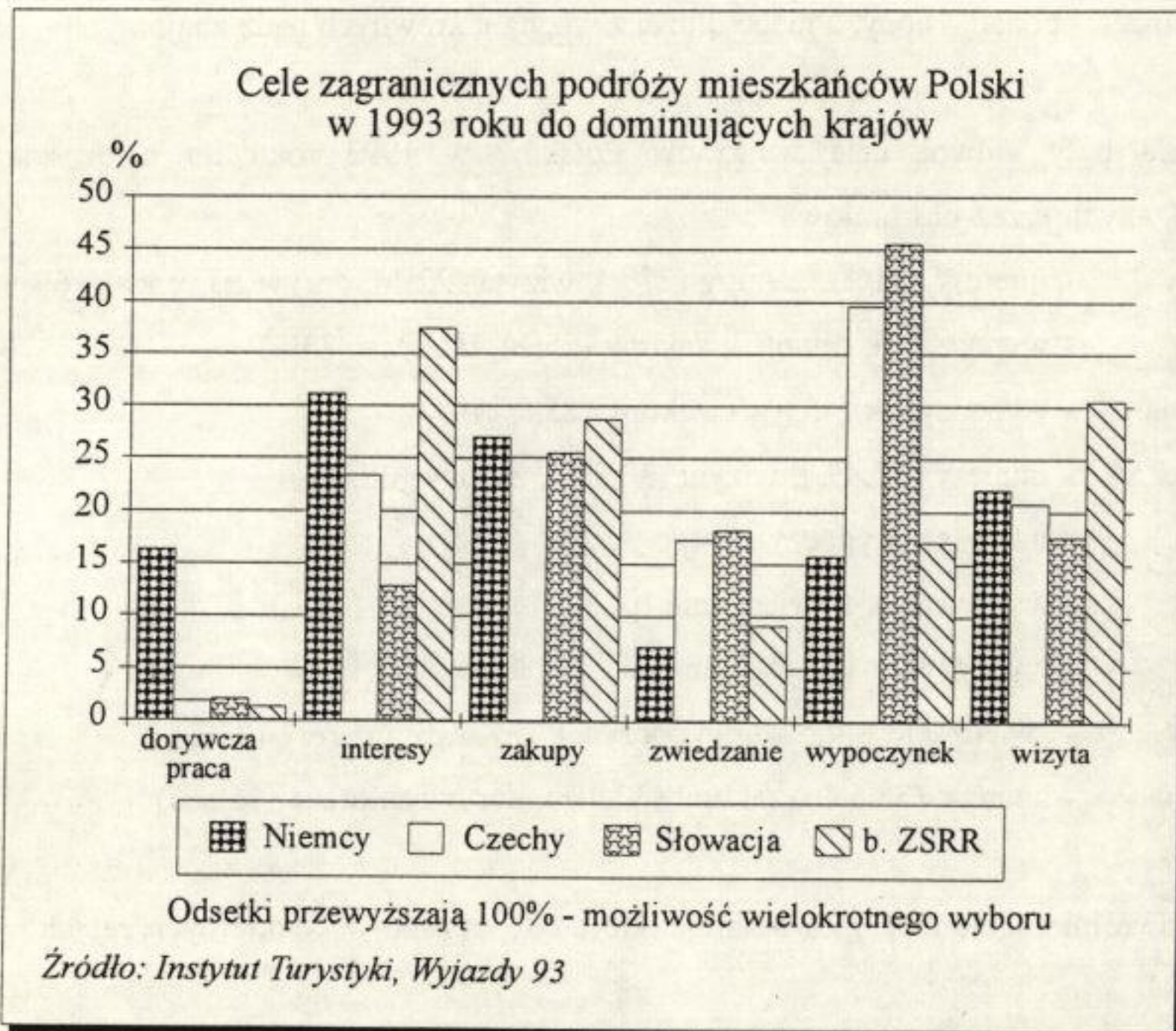
I odwrotnie, jakie były główne kraje, które odwiedzano w konkretnych celach?

Wizyta u krewnych bądź znajomych	- głównie w krajach byłego ZSRR (30,5%) oraz w Niemczech (20%)
Wypoczynek	- głównie Słowacja (45,5%), Francja (43%), Czechy (40%), Włochy (38%), Węgry (36,6%), Austria (32%)
Zwiedzanie	- Włochy (45%) i Francja (43%)
Zakupy	- najczęściej w Holandii (32,4%), poza tym prawie tak samo często w krajach b. ZSRR (29%), w Niemczech (27%), Czechach i Słowacji (po 25%), Francji (21%)
Dorywcza praca	- podejmowana jest najczęściej w Holandii i Niemczech (po ok. 16%), ale także w Austrii i Francji (po ok. 10%)

Interesy

- podejmowane są przez Polaków prawie wszędzie ale najczęściej w krajach b. ZSRR (34%) a najrzadziej na Słowacji (13%)

TABELA 15

A oto ogólna charakterystyka wyjeżdżających za granicę w 1993 roku według celów wyjazdów:

- **wyjeżdżający z wizytą do krewnych, bądź znajomych** - to osoby w różnym wieku, głównie ze średnim wykształceniem, pracujący ale też relatywnie dużo nie pracujących (ok. 30%), pochodzący z dużych i małych miast, głównie ze Śląska i województw zachodnich. Długość ich pobytu była zróżnicowana od 2-3 noclegów aż po pobyt ponad 14-dniowy. Średnia długość wynosiła 14 dni. Wyjazd był organizowany głównie na zaproszenie krewnych - znajomych i indywidualnie. z wyników badań można wnioskować, iż krewni i znajomi Polaków mieszkają za

granicą, głównie w miastach, gdyż tam właśnie spędzili w większości swój czas podróży z Polski (55%), korzystając z noclegu w mieszkaniach swych bliskich do których przyjechali (72%).

- **wyjeżdżający w celach turystycznych - wypoczynek, zwiedzanie** - to zaskakująco dużo młodych ludzi (25-34 lata), ze średnim wykształceniem (po 60%), ale też stosunkowo dużo z wyższym (po 25%), głównie pracujący (po 63%) i sporo studentów (po 13-14%). Najrzadziej byli to mieszkańcy województw wschodnich, a najczęściej zachodnich i relatywnie dużo z Warszawy i woj. stołecznego. Najczęściej wyjeżdżali oni na 7-14 nocy (od 38 do 42%) a średnia pobytu wynosiła 12 nocy. Najwięcej wyjeżdżało indywidualnie albo z biurem podróży. Wyjeżdżający na wypoczynek spędzali swój czas na łonie przyrody (24%) i nadal relatywnie często w mieście (34%), a zwiedzający natomiast głównie w miastach (35%) i na objeździe (20%). Bazą noclegową tej grupy podróżnych był hotel (ok. 30%), wynajęty pokój albo pensjonat (28% i 22%).
- **wyjeżdżający na zakupy** - to głównie ludzie młodzi (25-34 lata - 40%), pracujący (60%), ale też sporo nie pracujących (27%), z wykształceniem średnim (67%) i podstawowym (19%), tak samo często z dużych jak i małych miast (po 43%), i najczęściej byli to mieszkańcy województw zachodnich i Śląska. Za granicą przebywali średnio 7 i pół nocy a najczęściej 2-3 noce (30%). Wyjazdy były głównie indywidualne, bazą było mieszkanie rodziny-znajomych (27%), wynajęty pokój (24%), bądź hotel (22%), dosyć często był to po prostu własny samochód osobowy.
- **wyjeżdżający w interesach** - to głównie mężczyźni (prawie 80%), pracujący (60%), relatywnie często byli to studenci (14%) ze średnim wykształceniem (60%), pochodzący z dużych miast (57%), rzadziej z małych (32%), najczęściej w wieku 25-34 lata (32%) albo starsi. Byli, to mieszkańcy głównie Śląska, i województw zachodnich i relatywnie dużo mieszkańców Warszawy. Średnia długość ich pobytu za granicą wynosiła 10 nocy, a najczęściej od 2 do 6 nocy. Wyjazd organizowano głównie samodzielnie, ale dosyć często organizatorem była instytucja zapraszająca,

bądź wysyłająca. Interesy załatwiano głównie w miastach (73%), bazą był najczęściej hotel (48%).

IV. Długość pobytu za granicą

W wyjazdach zagranicznych Polaków obserwuje się od kilku lat dwie tendencje, a mianowicie jest to z jednej strony wzrost udziału krótkich wyjazdów jednodniowych, bez noclegu, a z drugiej strony wydłużanie się pobytów z noclegiem. I tak, średnia długość pobytu za granicą turysty z Polski, wynosiła w 1993 roku 12 nocy (1992 - 10 nocy, 1991 - 7 dni)

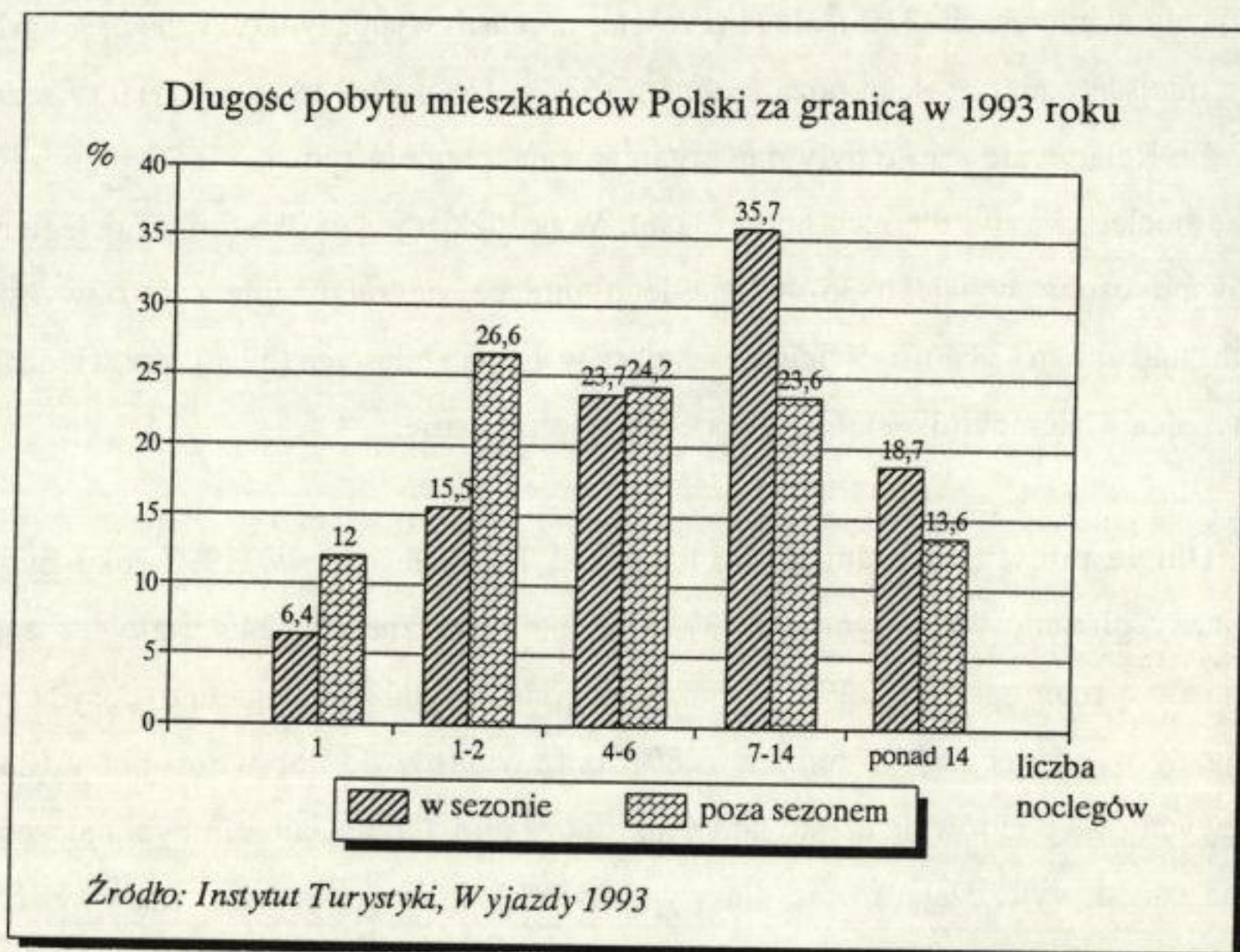
TABELA 16

**Długość pobytu mieszkańców Polski za granicą,
według liczby noclegów (1991-1993) w %.**

Lp.	Długość pobytu dla nocujących	1991	1992	1993
		(wg liczby dni)	(wg liczby nocy)	
1.	1 nocleg	9,9	13,8	9,9
2.	2-3 noclegi	22,0	12,8	22,4
3.	4-6 noclegów	27,2	18,4	24,0
4.	7-14	31,6	26,0	28,2
5.	ponad 14 noclegów	9,3	20,0	15,5
	Razem	100,0	100,0	100,0

Wyjazdy w sezonie letnim były odpowiednio dłuższe i najczęściej trwały 7-14 nocy (36%). Poza sezonem wzrosła natomiast liczba wyjeżdżających na 1 dzień z noclegiem (26%). Generalnie średnia długość pobytu w sezonie wyniosła w 1993 roku - 13 nocy a poza sezonem - 11 nocy.

TABELA 17

Krótkie pobyty za granicą (z 1,2 lub 3 noclegami) - charakteryzowały w 1993 r. wyjazdy po zakupy (40-30%) oraz wyjazdy w interesach (30-35%). Odbывały się one w 75% poza sezonem, a organizowane były głównie indywidualnie (prawie 80-70%). Wyjeżdżający za granicę na krótko, przebywali tam głównie w miastach (po 70%), korzystając z różnorodnej bazy noclegowej, między innymi także z noclegu we własnym samochodzie. Rzadko były to kobiety (30%), często natomiast osoby ze średnim wykształceniem (60%) i relatywnie często z wykształceniem podstawowym (30%). Najczęściej, jak we wszystkich kategoriach wyjazdów były to osoby pracujące (64%), ale często też nie pracujące i nie uczące się (28%). Ci ostatni najczęściej wyjeżdżali albo na bardzo krótko (1 nocleg), albo na bardzo długo (ponad 14 nocy). Mieszkańcy wsi najczęściej wyjeżdżali za granicę właśnie na 1 dzień z noclegiem (13%).

Krajem docelowym dla wyjeżdżających na tak krótko były głównie kraje sąsiedzkie - Niemcy, Czechy, Słowacja i kraje byłego ZSRR.

Średnie pobyty za granicą (z 4-6 noclegami) - to w 1993 roku, nadal głównie wyjazdy w interesach (33%), ale też częściej w celach wypoczynkowych (27%). Miały one miejsce nadal częściej poza sezonem (63%), ale wzrósł też ich udział w sezonie (37%). Relatywnie często były one organizowane przez instytucje (16%). Najczęściej bazą noclegową był dla nich hotel (31%). Wyjeżdżający na kilka dni z noclegiem to głównie osoby w wieku 35-44 lata legitymujące się relatywnie często wyższym wykształceniem (28%), częściej mieszkające w dużych miastach (57%), a odwiedzające najczęściej Niemcy (37%), Czechy i Słowację i Austrię.

Długie pobyty za granicą (7-14 i ponad 14 noclegów) w 1993 roku były to wyjazdy głównie wypoczynkowe (37-30%) i turystyczne (po 24%), ale też często wyjazdy w interesach (25-22%). Wyjazdy na ponad 14 dni z noclegami to dosyć często wyjazdy w odwiedziny do rodziny (28%) oraz wyjazdy do dorywczej pracy (28%). Odbывały się one równie często latem jak i poza nim. Organizatorem była najczęściej sama osoba wyjeżdżająca oraz dla wyjazdów 14 dniowych - biuro podróży, a dla trwających dłużej - zaproszenie krewnych (18%). Bazą noclegową dla długich wyjazdów był hotel (28%) oraz mieszkanie krewnych bądź znajomych (27%).

Generalnie najdłuższe wyjazdy były związane z podejmowaną za granicą pracą - średnia długość dla tych pobyków wynosiła aż 32 nocy, a następnie wyjazdy w odwiedziny do krewnych bądź znajomych - średnio na 14 nocy. Wyjazdy na zakupy były najkrótsze bo oscylowały wokół 7 nocy, interesy natomiast zajmowały średnio 10 nocy.

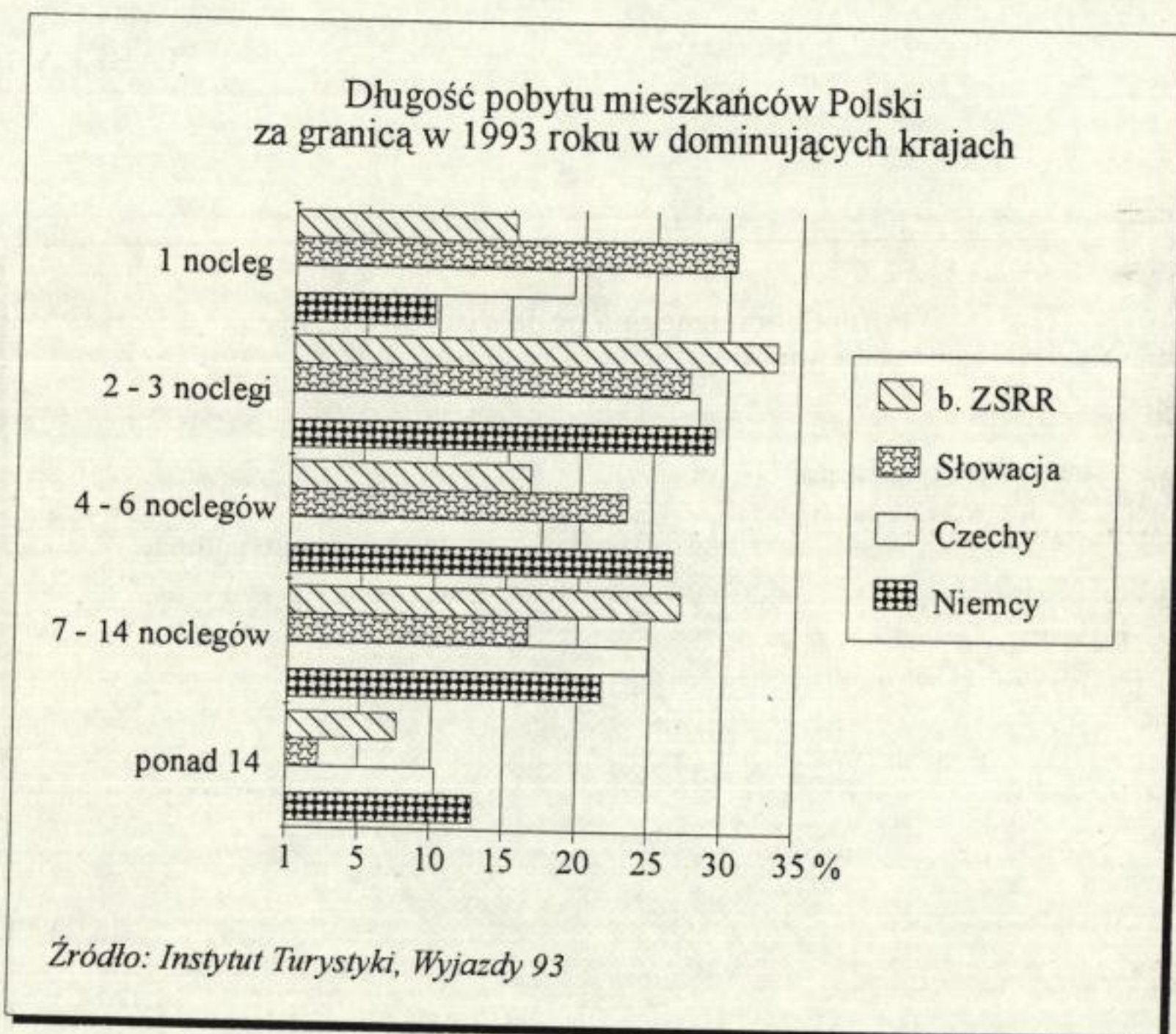
Na dłużej wyjeżdżali studenci, uczniowie, i nie pracujący - średnio na 15 nocy, pracujący natomiast na wyjazdy za granicę przeznaczali średnio po 10 nocy.

Na dłużej wyjeżdżali też mieszkańcy dużych miast, osoby z wyższym wykształceniem (13-15%).

Wyjazdy do Niemiec to średnio 9 noclegów, na jeszcze krócej wyjeżdżano do Czech i Słowacji - średnio na 4 noce. Wyjazdy do krajów byłego ZSRR i na Węgry -

to średnio 6 noclegów, do Austrii - 7 noclegów. Najdłuższe były wyjazdy do krajów pozaeuropejskich - 53 noclegi, do krajów skandynawskich - 21 noclegów i na południe Europy - 18 noclegów.

TABELA 18

V. Forma organizacyjna wyjazdu

Od kilku lat systematycznie rośnie liczba wyjazdów zagranicznych organizowanych przez mieszkańców Polski samodzielnie, a maleje liczba wyjazdów organizowanych przez biura podróży. W 1993 roku wyjazdy indywidualne osiągnęły poziom 57,5% (w 1992 wynosiły 52%).

TABELA 19

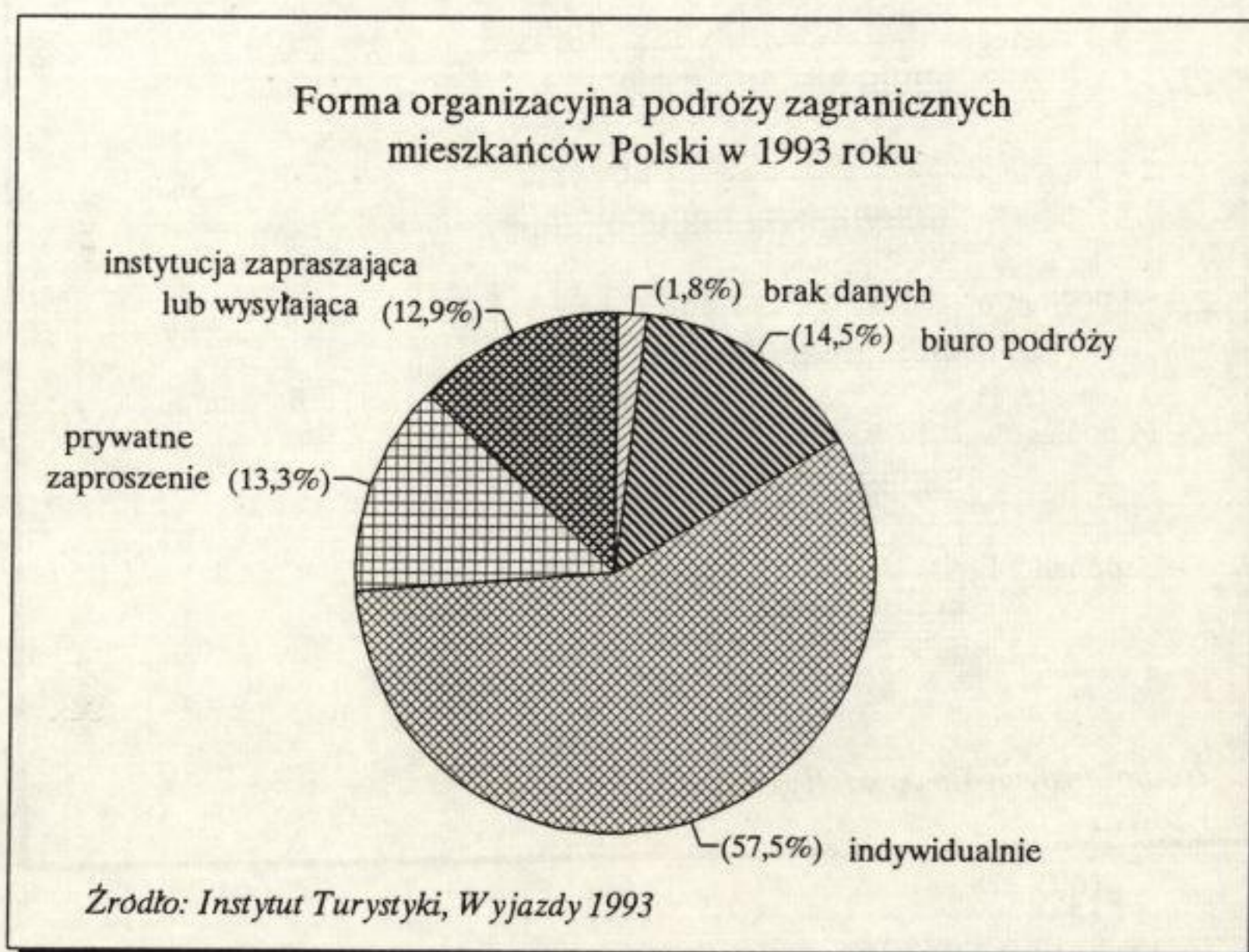

TABELA 20

Forma organizacyjna zagranicznych podróży mieszkańców Polski (1991 - 1993)
w %.

Lp.	Organizator	ROK		
		1991	1992	1993
1.	Biuro podróży	28,8	20,1	14,5
2.	Prywatne zaproszenie	16,8	13,4	13,3
3.	Instytucja wysyłająca lub zapraszająca	12,5	10,6	12,9
4.	Indywidualnie	41,9	52,0	57,5
5.	Brak danych	0,0	3,8	1,8
	Razem	100,0	100,0	100,0

Forma organizacyjna wyjazdu za granicę nie zmieniała się zasadniczo w poszczególnych miesiącach roku, jedyną widoczną różnicą był zwiększony w sezonie udział wyjazdów zorganizowanych przez biuro podróży (18,2%, a poza sezonem 12,3%).

Forma organizacyjna wyjazdu była natomiast uzależniona od kraju do jakiego wyjeżdżano. I tak, do Niemiec, Czech i Słowacji wyjeżdżano głównie indywidualnie (65-75% wszystkich wyjeżdżających). Do krajów byłego ZSRR ten rodzaj wyjazdów stanowił ok. 50%, natomiast relatywnie często wyjeżdżano tam na prywatne zaproszenie (18,4% wszystkich wyjazdów do tych krajów) oraz z biurem podróży (ok. 16%).

TABELA 21

Oto szczegółowa charakterystyka osób wyjeżdżających w 1993 roku za granicę, według form organizacyjnych wyjazdu:

- wyjeżdżający indywidualnie** - byli to częściej mężczyźni (70%) niż kobiety, w wieku między 25-44 rokiem życia (67%), ze średnim wykształceniem (60%), lub wyższym (21%), pracujący (64%), ale też nie pracujący i nie uczący się (22%), mieszkający najczęściej w dużych miastach (54%) lub małych (36%), z województw zachodnich i Śląska. Podróżujący indywidualnie udawali się za granicę w ogromnej większości własnym samochodem osobowym (82%). Przebywali oni za granicą średnio 10 nocy, ale równie często 2-3 noce, jak i 4-6 nocy lub 7-14 (po ok. 25%). Bazą noclegową był dla nich najczęściej wynajęty pokój (26%), hotel (21%) lub mieszkanie rodziny bądź znajomych (21%). Czas spędzali głównie w mieście (ok. 60%), czasami tylko na łonie przyrody (10%). Celem wyjazdów indywidualnych był, dla przypomnienia, albo interes (30%), albo

wypoczynek (26%), albo zakupy (26%). Wyjeżdżano głównie poza sezonem (62%).

- **wyjeżdżający na zaproszenie krewnych bądź znajomych** - były to najczęściej osoby młode (do 34 roku życia - 45%), najczęściej z wykształceniem średnim (65%), pracujące (58%), ale też bardzo często nie pracujące i nie uczące się (26%), zamieszkujące w bardzo dużym procencie małe miasteczka (42%) najczęściej Śląska i województ zachodnich.

Celem wyjazdu tej grupy podróżnych było oczywiście odwiedzenie krewnych lub znajomych (64%), ale przy tej okazji również zrobienie zakupów (22%), wypoczynek (17%) i podjęcie dodatkowej pracy (16%). Bazą noclegową było, jak należało się spodziewać, mieszkanie odwiedzanych (76%). Wyjazdy te miały miejsce głównie poza sezonem (65%), średnia długość wynosiła 15 nocy, ale najczęściej trwała ona 7-14 nocy (30%), poza tym równie często 2-3 noce, jak i 4-6, lub ponad 14 nocy (po ok. 22%). Środkiem transportu był najczęściej własny samochód osobowy (74%), a następnie samolot (9%).

- **wyjeżdżający za pośrednictwem instytucji** - zapraszającej lub wysyłającej, to specyficzna grupa osób. Głównym celem ich wyjazdu był cel służbowy, załatwianie interesów, udział w wystawach, konferencjach (razem 69%), a przy okazji wypoczynek (13%) i zwiedzanie (11%). Wyjeżdżającymi w tym celu byli głównie mężczyźni (65%), w wieku powyżej 35 lat (67%), z wyższym wykształceniem (55%), w ogromnej większości pracujący (83%), i zamieszkujący duże miasta (77%), w tym relatywnie dużo mieszkańców Warszawy, ale też województw zachodnich i Śląska. W czasie swojej podróży służbowej korzystali oni głównie z własnego samochodu osobowego (60%), bardzo często też środkiem transportu był dla tej grupy podróżnych samolot (26%). Średnia długość pobytu za granicą wynosiła 13 nocy, bazą był najczęściej hotel (64%), a następnie kwatera prywatna, pensjonat (16%). Podróżujący służbowo swój czas spędzali głównie w miastach (64,6%).

Wyjeżdżający za pośrednictwem biura podróży będą scharakteryzowani w następnym rozdziale.

VI. Wyjazdy zorganizowane przez biura podróży

W ciągu ostatnich dwóch lat poddanych analizie, liczba osób korzystających z usług biura podróży, w czasie swojego wyjazdu za granicę, zmalała dwukrotnie a w stosunku do roku 1992 z 20% do 14,5%. Zmalała też liczba osób korzystających z pełnego pakietu usług biura czyli wyjeżdżających na wycieczkę, zorganizowaną przez to biuro (z 70% w 1992 roku, do 54% w 1993 roku). Wyjazdy indywidualnie za pośrednictwem biura podróży stanowiły w 1993 roku 45% (wzrost z 30% w 1992 roku).

Wyjazdy z biurem podróży w 1993 roku, podobnie jak w roku poprzednim, wybierały częściej kobiety (51%), jeszcze częściej wyjeżdżały one z tymże biurem na wycieczkę zorganizowaną (58%). Najczęściej były to osoby w wieku 35-44 lata (30%). Osób w wieku po 45 roku życia było tu tyle samo co osób między 25 a 34 rokiem życia (po ok. 28%), przy czym wśród wybierających się z biurem podróży na wycieczkę przeważały osoby starsze (32%).

Wyjazdy z biurem podróży wybierały głównie osoby ze średnim wykształceniem (60%), ale także relatywnie dużo osób z wykształceniem wyższym (28%), a dosyć rzadko osoby z wykształceniem podstawowym.

Ponad 60% polskich klientów biur podróży pracowało, sporo też nie pracowało i nie uczyło się (21%). Byli to w większości mieszkańcy dużych miast (64%) lub małych miasteczek (ok. 30%), a bardzo rzadko mieszkańcy wsi (ok. 7%). Pochodzili oni głównie z województw południowych i relatywnie dużo z Warszawy. Środkiem transportu był najczęściej własny samochód osobowy (63%) a następnie autokar (25%), przy czym udział tego ostatniego środka transportu był wyższy przy wyjazdach z biurem na wycieczkę (40%). W roku 1992 wyjazdy autokarem stanowiły 60% wyjazdów organizowanych przez biuro podróży.

Głównym celem tych wyjazdów w 1993 roku był wypoczynek (53%) i zwiedzanie nowych miejsc (45%), co stanowi pozytywną zmianę w stosunku do roku ubiegłego (w 1992 roku na pierwszym miejscu były zakupy - 40%).

Cel podróży determinował sposób spędzania czasu za granicą. I tak, wyjazdy na wycieczkę zagraniczną zorganizowaną przez biuro podróży, łączące się głównie z celem wypoczynkowym (58%) i turystycznym (51%), to przede wszystkim pobyt w miastach (41%), ale też na objeździe (25%) i w kontakcie z przyrodą (w górach, nad morzem, na wsi - łącznie 13%). Były to wyjazdy trwające średnio 12 nocy (7-14 nocy - 44%). Bazą noclegową były najczęściej hotele (43%), lub pokoje gościnne i pensjonaty (28%).

Kraje, do których wyjeżdżano za pośrednictwem biura podróży to najczęściej kraje zachodnie i południowo-europejskie (po 21%), a także Niemcy (14,6%), oraz Czechy i Słowacja (14%).

TABELA 22

Wyjeżdżający za granicę w 1993 roku za pośrednictwem biura podróży, w %.

Dane o wyjeżdżających:	z wycieczką z biurem podróży	indywidualnie z biurem podróży	Razem z biurem podróży
Płeć			
kobiety	58,0	44,7	51,9
mężczyźni	41,1	52,8	46,5
brak danych	0,9	2,5	1,6
Wiek			
do 24 lat	16,5	12,6	14,7
25-34 lata	24,4	32,8	28,3
35-44 lata	26,8	34,3	30,2
powyżej 45 roku	31,9	18,9	26,0
brak danych	0,4	1,4	0,8
Wykształcenie			
wyższe	26,3	29,8	27,9
średnie	59,1	61,1	60,0
podstawowe	13,3	7,3	10,5
brak danych	1,3	1,8	1,6
Stan zawodowy			
pracuje	60,0	67,2	63,3
uczy się	5,4	3,3	4,4
studiuje	9,9	9,6	9,7
nie uczy się, nie pracuje	24,0	18,4	21,4
brak danych	0,7	1,5	1,2
Mieszka w:			
dużym mieście	66,6	60,4	63,7
małym mieście	24,6	34,3	29,1
na wsi	8,1	4,8	6,6
brak danych	0,7	0,5	0,6

Odsetki w poszczególnych kategoriach sumują się do 100,0%

TABELA 23

Wyjazdy mieszkańców Polski za granicę w 1993 roku,
zorganizowane za pośrednictwem biura podróży, w %

Wyjazdy	z wycieczką z biurem podróży	indywidualnie z biurem podróży	Razem z biurem podróży
Cel wyjazdu			
wizyta u krewnych/zna- jomych	7,7	16,2	11,6
wypoczynek	57,9	47,5	53,1
zwiedzanie	50,9	37,4	44,7
pochodzenie	1,5	2,8	2,1
zakupy	17,2	19,7	18,3
dorywcza praca	0,9	8,6	4,4
interesy	3,6	16,7	9,6
inne	18,2	12,6	15,7
Noclegi			
1 noc	4,5	4,0	4,3
2-3 noce	12,0	12,6	12,3
4-6 nocy	22,5	18,7	20,7
7-14 nocy	47,1	40,9	44,3
ponad 14 nocy	13,9	23,7	18,4
brak danych	0,0	0,1	
Jak spędził czas:			
w mieście	44,3	36,1	38,9
w kontakcie z przyrodą	13,5	22,7	17,7
objazd	25,5	11,6	19,1
inne	4,9	13,6	8,9
brak danych	14,8	15,9	15,3
Baza			
hotel	53,1	30,6	42,8
camping	15,2	11,6	13,6
pokoje, pensjonaty	19,9	38,1	28,3

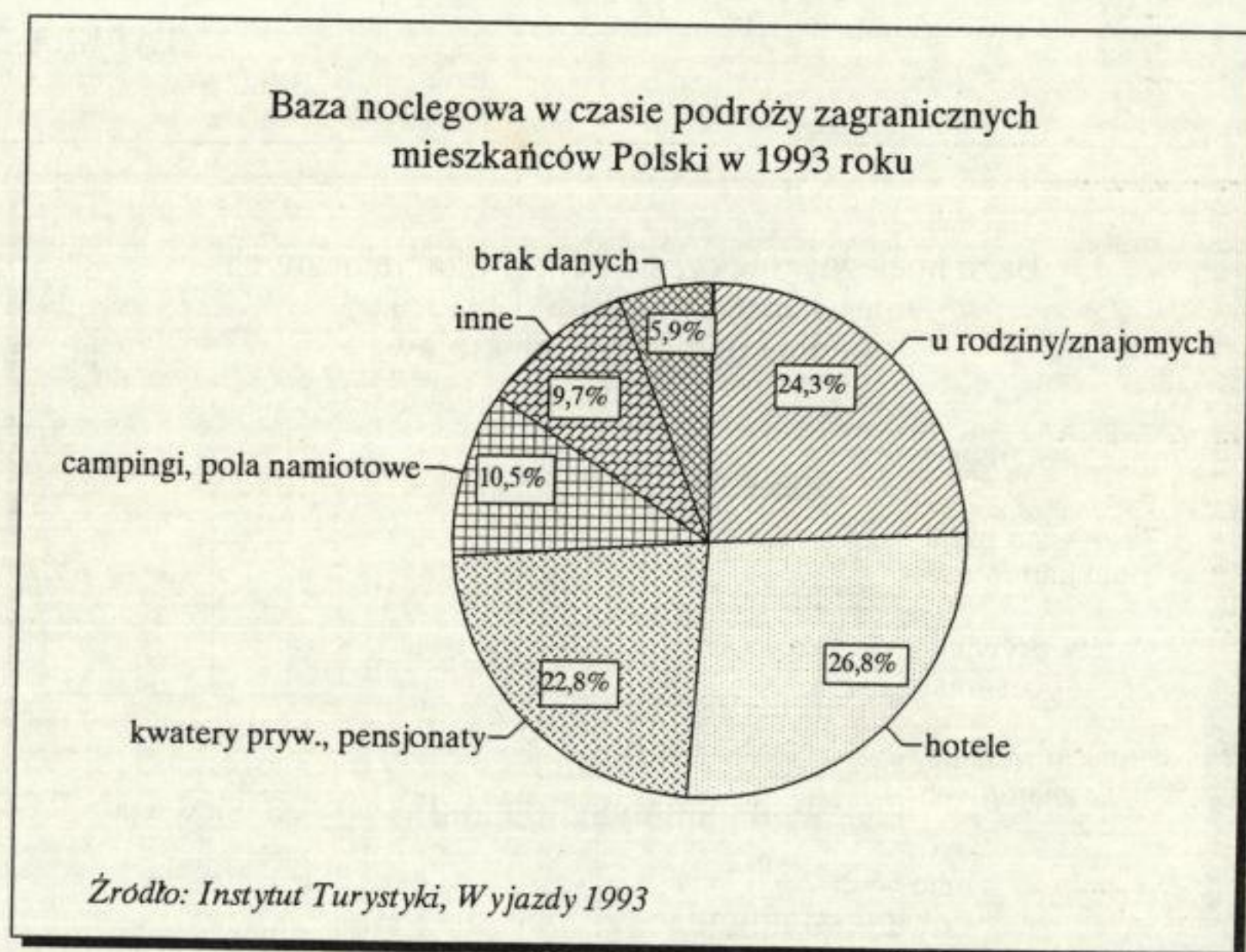
Wyjazdy	z wycieczką z biurem podróży	indywidualnie z biurem podróży	Razem z biurem podróży
mieszkanie rodziny lub znajomych	3,0	7,6	5,1
inne	2,8	4,3	3,5
brak danych	6,0	7,8	6,7
Środek transportu			
samolot	3,0	10,9	6,6
samochód osobowy	53,1	74,2	62,8
ciężarówka	1,3	0,5	0,9
pociąg	1,3	3,3	2,2
prom	0,6	0,8	0,7
autokar	39,4	9,1	25,5
pieszo/rower	0,0	0,3	0,1
brak danych	1,3	0,9	1,2
Kraj docelowy			
Niemcy	10,5	19,4	14,6
kraje b. ZSRR	4,9	9,3	7,0
Czechy i Słowacja	14,1	13,4	13,8
Węgry	1,3	5,6	3,2
Austria	9,2	4,3	7,0
Skandynawia	1,5	3,8	2,5
kraje południowo-europejskie	22,7	20,7	21,8
kraje zachodnio-europejskie	29,1	12,9	21,7
poza-europejskie	1,5	1,8	1,6
pozostałe	5,2	10,6	6,8
Sezon			
poza sezonem	57,4	46,5	52,4
lato	42,6	53,5	47,6

Odsetki w kategorii - "cel wyjazdu" - nie sumują się do 100,0 - możliwość wielokrotnego wyboru. W innych kategoriach sumują się do 100,0%.

VII. Baza noclegowa

Bazą noclegową dla turystów z Polski, w czasie ich pobytu za granicą w 1993 roku, był najczęściej hotel (26,8%) a na drugim miejscu mieszkanie rodziny bądź znajomych (24,3%) i niewiele rzadziej kwatera prywatna lub pensjonat (22,8%). Jest to zmiana w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to najczęściej nocowano u rodziny bądź znajomych (30%) a dopiero na drugim miejscu w hotelu (26,8%).

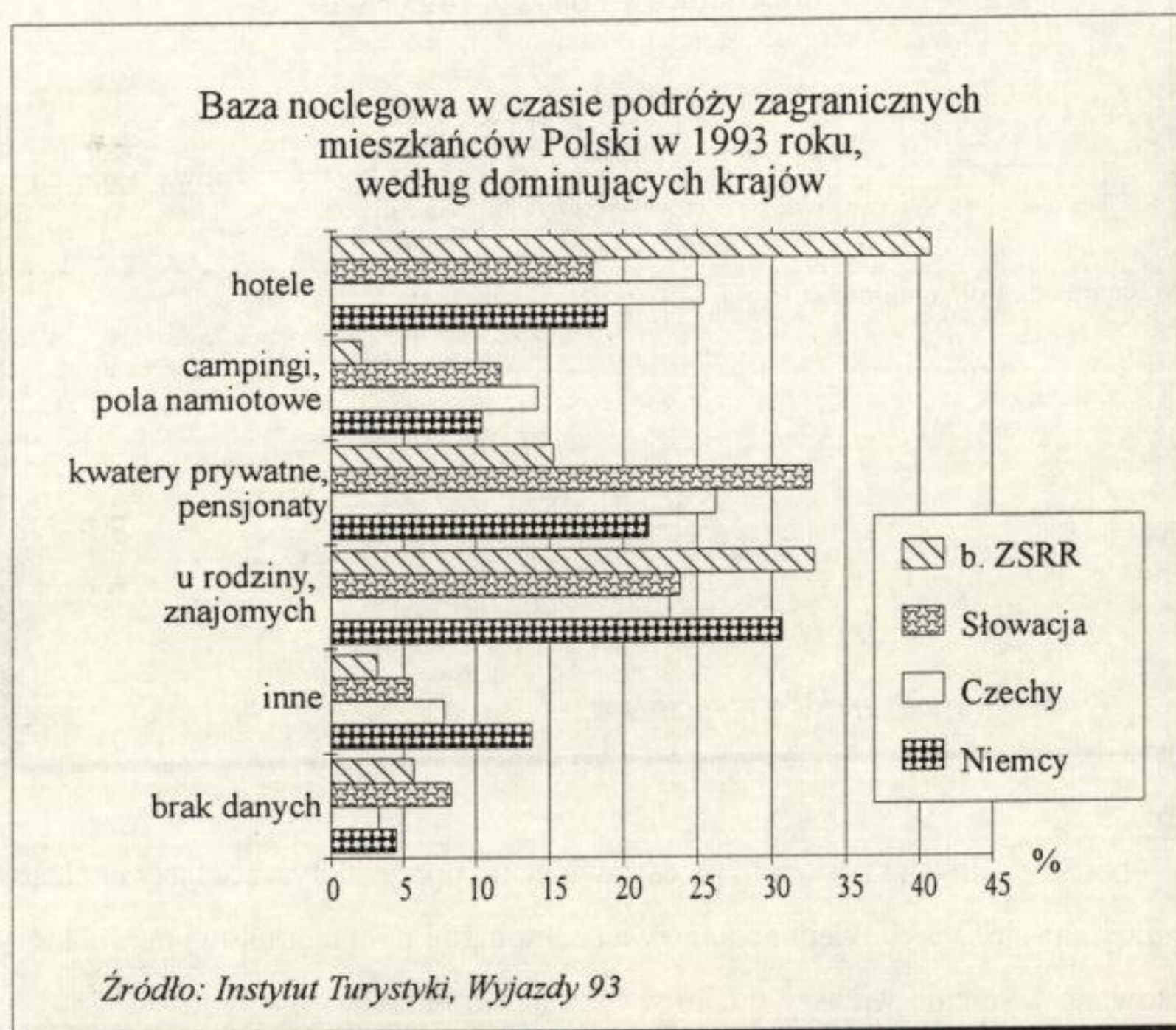
TABELA 24

W poszczególnych miesiącach przedstawione proporcje, dotyczące bazy noclegowej nie zmieniają się, z wyjątkiem noclegów na campingu i polu namiotowym, dla których zanotowano wyraźnie większy udział w miesiącach letnich.

Kraj, który odwiedzano determinował rodzaj wybranej przez turystów bazy. I tak, odwiedzający Niemcy nocowali głównie u rodziny bądź znajomych (30%), a następnie w wynajętych kwaterach lub pensjonatach (21%). Wyjeżdżający do Czech, nocowali głównie w kwaterach prywatnych, bądź pensjonatach (26%), ale prawie tak samo często w hotelach (25%), lub u rodziny czy znajomych (23%). W Słowacji nocowano jeszcze częściej w kwaterach (18%). Natomiast w krajach byłego ZSRR właśnie hotele były najczęściej miejscem noclegu dla przyjezdnych z Polski (41%), drugim bardzo często wybieranym rodzajem bazy noclegowej było mieszkanie rodziny bądź znajomych (33%).

TABELA 25

Oto szczegółowa charakterystyka korzystających z hoteli i campingów, w czasie swojego wyjazdu za granicę w 1993 roku:

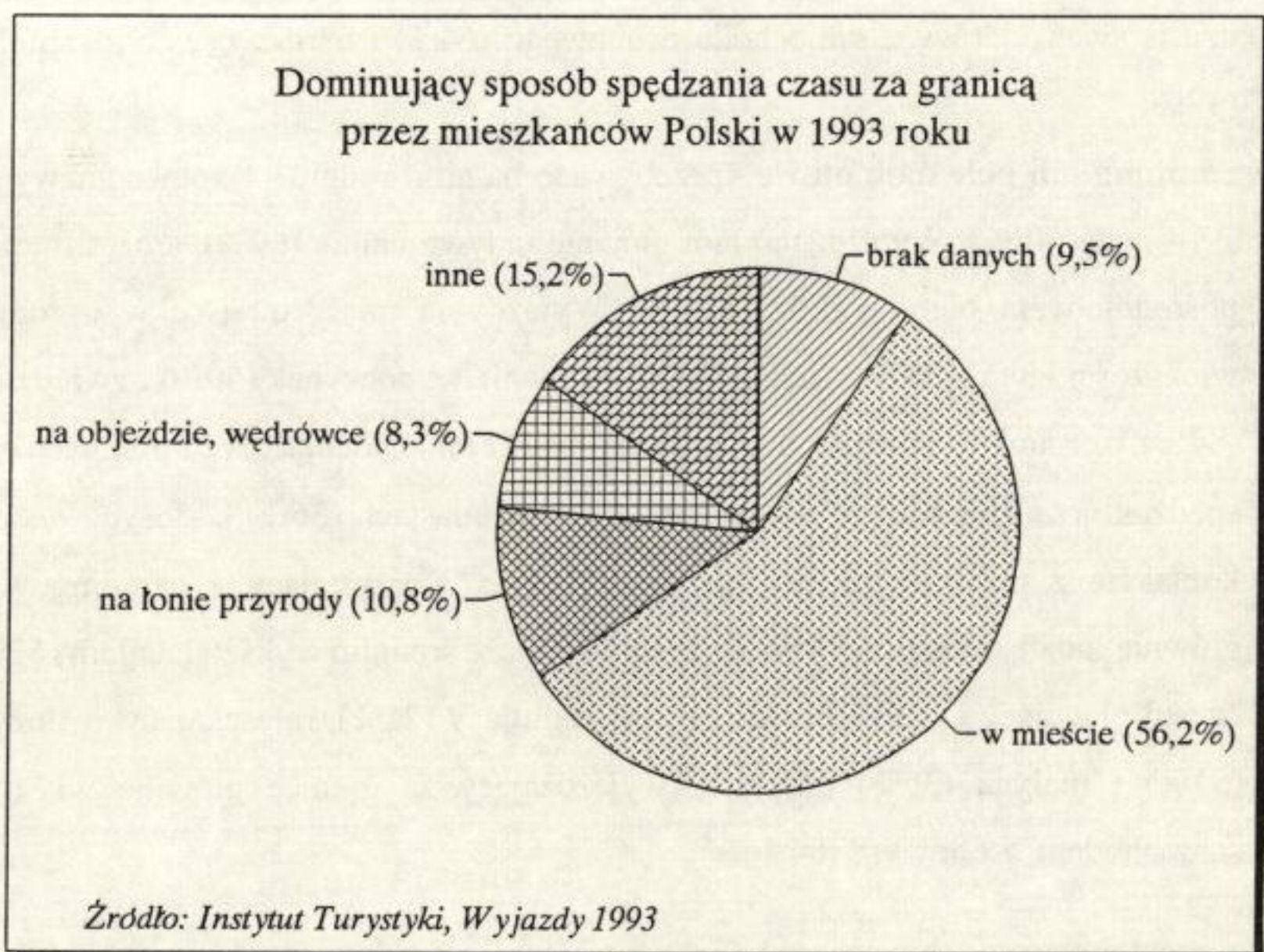
- **hotele** - tam najczęściej nocowali wyjeżdżający za granicę w interesach (53%), bądź na wypoczynek (28%) lub zwiedzanie (20%). W hotelu przebywano, w porównaniu z innymi kategoriami bazy, dosyć krótko, a mianowicie średnio 8 nocy, a dokładniej prawie jednakowo często spędzano tam 2-3 noce, bądź 4-6 nocy, lub 7-14 nocy (po ok. 25-30%). Organizatorem pobytu w tej bazie był albo sam wyjeżdżający indywidualnie (45%), albo instytucja wysyłająca lub zapraszająca (28%) i często też biuro podróży (23%). Korzystającymi z hotelu za granicą, byli częściej mężczyźni (68%), niż kobiety, w wieku 35-44 lata (ok. 40%), bardzo często też, z wykształceniem wyższym (46%), w ogromnej większości pracujący (80%) i mieszkający na stałe w dużych miastach (75%), korzystający w czasie swej podróży z samochodu osobowego (64%) i bardzo często z samolotu (18%).
- **camping lub pole namiotowe** - przebywano na nim średnio 11 nocy a zazwyczaj 7-14 nocy (40%). Wyjeżdżano tam głównie indywidualnie (69%), a często też za pośrednictwem biura podróży (20%). Wyjazdy te miały miejsce w ogromnej większości latem (73%), a ich celem był głównie wypoczynek (50%) i zwiedzanie (34%), czasami też podjęcie dodatkowej pracy (17%). Nocując na campingach czas spędzano rzadziej, niż przy innych okazjach w miastach (36%), a dosyć często w kontakcie z przyrodą (20%) lub na objeździe. Korzystający z campingów to głównie ludzie młodzi, do 34 roku życia (65%), ze średnim wykształceniem (62%), często pracujący (56%) i bardzo często studiujący (21%), mieszkający w dużych (51%) i małych (36%) miastach, wyjeżdżający za granicę głównie własnym samochodem osobowym (84%).

VIII. Dominujący sposób spędzania czasu za granicą

Motywy wyjazdów za granicę kraju, w dużym stopniu determinują sposób w jaki spędza się tam czas. Wyjazdy w interesach, po zakupy i w odwiedziny, powoduje duży udział pobyków w mieście.

Wyjeżdżający w 1993 roku mieszkańcy Polski, spędzali swój czas za granicą głównie w miastach (56%), podobnie jak zresztą w roku poprzednim (1992 rok - 59%). W kontakcie z przyrodą spędzało swój czas jedynie ok. 11% wyjeżdżających.

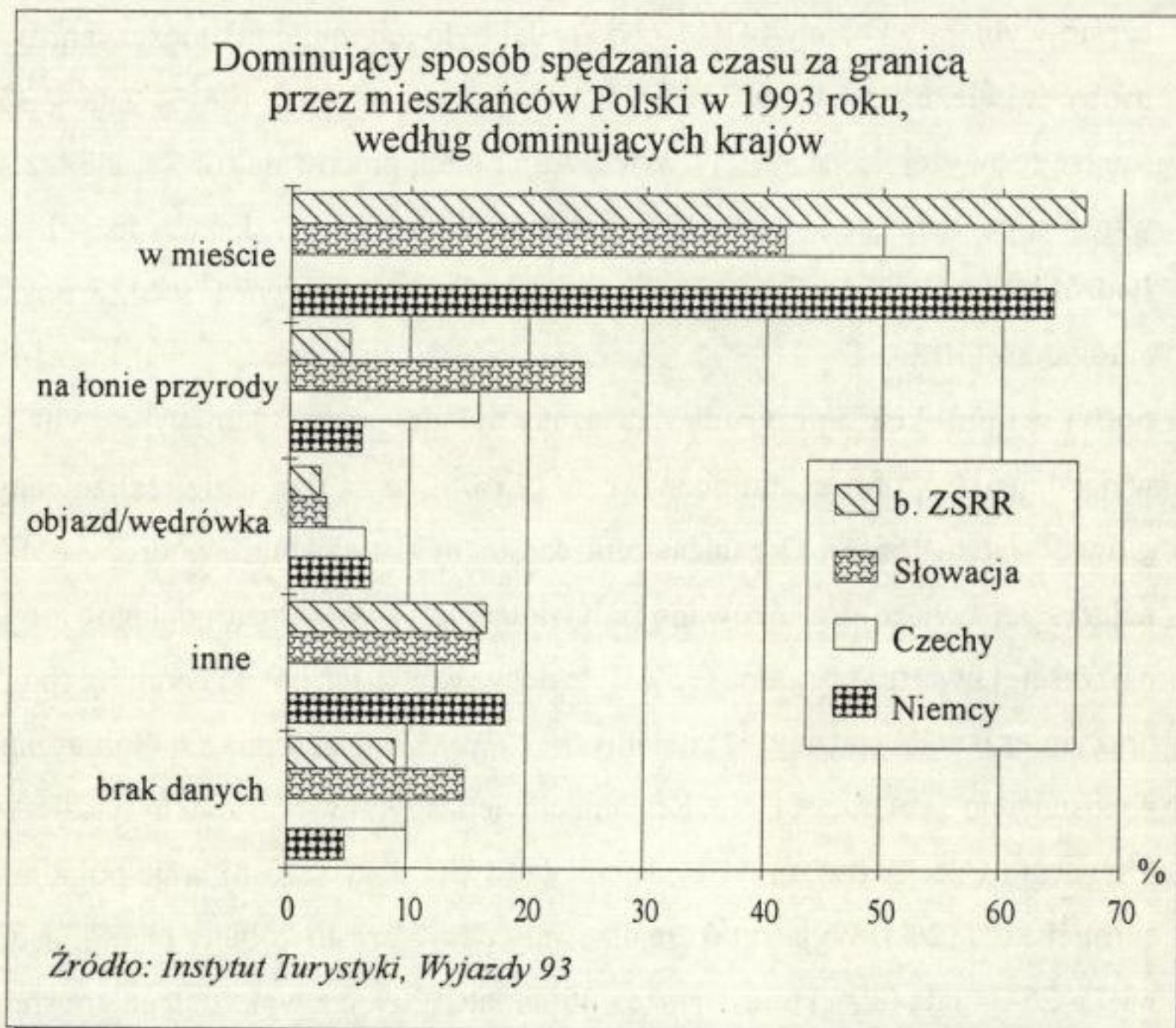
TABELA 26

Analizując wybrane kraje, pod względem sposobu spędzania w nich czasu polskich turystów, można zauważyć, iż pobyt w kontakcie z przyrodą (pobyt nad wodą, odpoczynek w górach, na wsi), był w 1993 roku najczęściej realizowany w Słowacji

(25% wszystkich wyjazdów do tego kraju) i Czechach (16%). Pobyt w mieście był w tych krajach odpowiednio rzadszy niż gdzie indziej.

TABELA 27

Sposoby spędzania czasu przez naszych rodaków za granicą zależą też od pory roku. I tak, latem przebywali oni częściej "na łonie przyrody" (65%) niż w mieście (31%). Podróże objazdowe realizowane były prawie tak samo często latem, jak i poza sezonem.

- **forma objazdowa pobytu za granicą** - to głównie wyjazdy na wypoczynek (42%) i w celu zwiedzenia nowego kraju (41%), ale też dosyć często po zakupy (22%) i w interesach (18%). Organizatorem takich wyjazdów było bardzo często biuro podróży (33%) i instytucja (11%), ale przede wszystkim były to wyjazdy zorganizowane indywidualnie (47%). Bazą tej formy podróży był najczęściej hotel

(31%), ale też niewiele rzadziej kwatera prywatna (24%) i camping (23%). Średnia długość pobytu wynosiła 11 nocy, najczęściej 7-14 nocy (44%). Najczęściej odwiedzanymi krajami, w czasie tych wyjazdów, były Niemcy (27%), i inne kraje zachodnio-europejskie (20%). Formę objazdową podróży zagranicznych dosyć często wybierały kobiety (41%), choć nadal było ich mniej niż mężczyzn. Były to osoby w wieku 35-44 lata (32%), ale też często młodsze (25-34 lata - 30%) i starsze (powyżej 45 lat - 21%). Większość z nich pracowała (65%), ale też sporo wśród nich było studentów (12%), byli to głównie mieszkańcy dużych miast. Podróżowali oni głównie własnym samochodem osobowym (79%), a poza tym autokarem (10%).

- **pobyt w kontakcie z przyrodą** - związany był głównie z celem wypoczynkowym wyjazdu (61%), oraz celem poznawczym (25%) i co za tym idzie realizowany był głównie latem (65%). Organizatorem często było tutaj biuro podróży (24%), a najczęściej wyjazd organizowano indywidualnie (54%). Bazą noclegową była tu najczęściej kwatera prywatna (35%), ale dosyć często też hotel i camping (po 20%) oraz mieszkanie rodziny i znajomych (17%). Najczęściej na "łonie natury" pozostawano 7-14 nocy (41%). Krajami odwiedzanymi w tym celu były najczęściej Słowacja i Czechy (razem 34%), Niemcy (18%) i dosyć często kraje południowo-europejskie (12%). Wyjazd taki realizowały dosyć często kobiety (43%), osoby w wieku 25-34 lata (35%) oraz starsze - 35-44 lata (26%), z wykształceniem średnim (66%), pracujące (62%), ale dosyć często też studiujące (14,6%), mieszkające w dużych (58%) i małych (34%) miastach, podróżujący za granicę własnym samochodem osobowym (80%).
- **pobyt w mieście** - związany był z różnorodnymi celami, najczęściej były to interesy (38%), zakupy (25%) oraz wizyta u krewnych i znajomych (20%). Wyjazdy te odbywały się głównie poza sezonem (68%), bazą był tu najczęściej hotel (33%), mieszkanie rodziny czy znajomych (26%) i kwatera prywatna (22%), organizatorem zaś był tu najczęściej sam wyjeżdżający (60%), bądź instytucja wysyłająca (15%). Średnia długość pobytu wynosiła 10 nocy, ale równie często były to 2-3 noce (27%), jak i 4-6 nocy (25%), albo 7-14 nocy (24%). Najczęściej

spędzano tak swój czas w Niemczech (38%) oraz w innych krajach zachodnio-europejskich, np. w Austrii. Wyjeżdżającymi byli najczęściej mężczyźni (68%), w wieku 35-44 lata (35%), z wykształceniem średnim (58%) i bardzo często wyższym (29%), pracujący (70%), ale też bardzo często nie pracujący i nie uczący się (20%), mieszkający w dużych (60%) i małych miastach (34%), podróżujący własnym samochodem osobowym (73%) lub relatywnie często samolotem (10%).

IX. Zagraniczne podróże według dominujących krajów

NIEMCY

- około 42% wszystkich wyjeżdżających za granicę w 1993 roku mieszkańców Polski, odwiedziło Niemcy (szacunkowo 13 mln wyjazdów), z tego około 35% stanowili turyści spędzający tam przynajmniej 1 noc
- byli to głównie mieszkańcy województw zachodnich oraz Śląska, mieszkańcy dużych miast (52%), głównie mężczyźni (70%), w wieku od 25 do 44 roku życia (65%), z wykształceniem średnim (62%), pracujący (64%), ale często też nie pracujący (24%)
- środkiem transportu, był dla nich najczęściej samochód osobowy (83%)
- długość pobytu była dosyć zróżnicowana, najczęściej od 2-3 nocy (30%) poprzez 4-6 nocy (26%), do 7-14 (22%), średnio wynosiła 9 nocy
- celem wyjazdu było głównie załatwienie interesów (31%), zakupy (27%), odwiedziny krewnych i znajomych (22%), dosyć często także dorywcza praca (16%)

- organizacja wyjazdu była głównie indywidualna (66%), zaproszenie krewnych bądź znajomych stanowiło 15%
- bazą noclegową było najczęściej mieszkanie rodziny i znajomych (30%), kwatera prywatna (21%) bądź hotel (19%)
- czas spędzano głównie w mieście (64%), a w kontakcie z przyrodą tylko 7%
- Niemcy były też najczęściej odwiedzanym krajem jako drugi kraj, który wizytowano w czasie zagranicznego wyjazdu, co się wiąże z tranzytem przez Niemcy do innych krajów Europy zachodniej

CZECHY

- około 15% wszystkich wyjeżdżających za granicę w 1993 roku mieszkańców Polski odwiedziło Czechy (szacunkowo 4,7 mln wyjazdów), z tego około 20% stanowili turyści spędzający tam przynajmniej 1 noc
- byli to głównie mieszkańcy Śląska i województw południowych, głównie mieszkańcy dużych (48%) i małych (41%) miast, najczęściej mężczyźni (65%), w wieku 25-44 lata (66%), z wykształceniem średnim (60%), pracujący (71%), i dosyć często nie pracujący i nie uczący się (15%)
- środkiem transportu był najczęściej samochód osobowy (91%)
- w Czechach przebywano zazwyczaj dosyć krótko, średnio 4 noce, a najczęściej 2-3 noce (41%), lub jedną noc (23%)

- celem wyjazdu, był głównie wypoczynek (40%), ale także zakupy (25%), interesy (23%) i odwiedziny krewnych (20%)
- 42% wszystkich wyjazdów do Czech miało miejsce latem
- organizacja wyjazdu była głównie indywidualna (73%), zaproszenie krewnych, bądź znajomych stanowiło 10% wyjazdów, a wyjazd z biurem podróży 9%
- bazę noclegową stanowił jednakowo często hotel (25%) jak i kwatera prywatna (26%), czy mieszkanie rodziny (23%), dosyć często był to też camping (14%)
- czas spędzano głównie w mieście (55%), albo w kontakcie z przyrodą (16%)

SŁOWACJA

- około 10% wszystkich wyjeżdżających za granicę w 1993 roku mieszkańców Polski, odwiedziło Słowację (szacunkowo 3,1 mln wyjazdów) z tego około 20% stanowili turyści spędzający tam przynajmniej 1 noc
- odwiedzający Słowację byli to głównie mieszkańcy województw południowych, ale także wschodnich, głównie w wieku 35-44 lata, z wykształceniem średnim (51%), i bardzo często z podstawowym (26%) i wyższym (21%), pracujący (55%), ale bardzo często też nie pracujący i nie uczący się (24%), mieszkający w dużych (50%) i małych (36%) miastach lub na wsi (12%)
- środkiem transportu był najczęściej samochód osobowy (82%), relatywnie często przekraczano też granicę słowacką pieszo lub na rowerze (10%)

- średnia długość pobytu wynosiła 4 i pół nocy, ale najczęściej był to jeden nocleg (33%) lub 2-3 noclegi (28%), albo 4-6 noclegów (23%)
- celem wyjazdu do Słowacji był głównie wypoczynek (45,5%) ale także zakupy (25,5%), poznanie kraju (18%), lub wizyta u krewnych i znajomych (17%)
- wyjazdy do Słowacji realizowano głównie poza sezonem (67%)
- organizacja wyjazdu była głównie indywidualna (75%), z biurem podróży wyjechało tam 12%
- bazą noclegową była najczęściej kwatera prywatna, lub pokój w pensjonacie (33%), albo mieszkanie rodziny, znajomych (24%), hotel stanowił bazę dla 18% podróżnych z Polski
- czas spędzano głównie w miastach (41%), ale też relatywnie często w kontakcie z przyrodą (25%)

Kraje byłego ZSRR

- około 7% wszystkich wyjeżdżających za granicę w 1993 roku mieszkańców Polski, odwiedziło kraje byłego ZSRR (szacunkowo 2,2 mln wyjazdów), z tego około 90% stanowili turyści spędzający tam przynajmniej 1 noc
- byli to głównie mieszkańcy województw wschodnich oraz południowych, w 55% mieszkańcy dużych miast, oraz w 35% mieszkańcy małych miast, częściej mężczyźni (66%), niż kobiety, głównie osoby w wieku 25-44 lat (68%), ze

średnim wykształceniem (65%) lub wyższym (27%), pracujący (57%), ale też bardzo często nie pracujący i nie uczący się (29%)

- środkiem transportu był często samochód osobowy (44%) i tak samo często pociąg (43%)
- średnia długość pobytu wynosiła ok. 6 nocy, ale najczęściej 2-3 noce (33%) lub 7-14 nocy (27%)
- celem wyjazdu było głównie załatwianie interesów (37%), poza tym odwiedziny krewnych i znajomych (30%), i zakupy (29%), Wypoczynek stanowił cel podróży dla 17%
- organizacja wyjazdu była najczęściej indywidualna (50%), dla 18% było to zaproszenie krewnych bądź znajomych, a dla 15% wyjazd z biurem podróży
- baza noclegowa to głównie hotele (40%), mieszkanie rodziny lub znajomych (33%), oraz wynajęta kwatera (15%)
- czas spędzano głównie w miastach (66%), tylko w 5% w kontakcie z przyrodą.

FRANCJA

- około 6% wszystkich zagranicznych wyjazdów mieszkańców Polski w 1993 roku, odbyło się do Francji (szcunkowo 1,8 mln)
- wyjeżdżający do tego kraju, to bardzo często mieszkańcy Warszawy, województw centralnych oraz zachodnich, w większości osoby ze średnim wykształceniem

(59%) i bardzo często z wyższym (30%), w różnym wieku (równy udział wszystkich kategorii wiekowych), w większości były to osoby pracujące (64%) i relatywnie często studenci (14%), mieszkańcy dużych miast (67%)

- środkiem transportu był najczęściej samochód osobowy (75%), ale też autokar (14%) i relatywnie często samolot (8%)
- średnia długość pobytu we Francji wynosiła 11 nocy, najczęściej było to 7-14 nocy, lub 4-6 nocy (28%)
- celem wyjazdu był najczęściej wypoczynek i poznanie kraju (po 43%), a następnie interesy i zakupy (po 20%), podjęcie dorywczej pracy to cel dla 10% wyjeżdżających
- organizatorem wyjazdów do Francji zajmowało się bardzo często biuro podróży (31%) a relatywnie rzadko były to wyjazdy indywidualne (35%), zaproszenie krewnych bądź znajomych i wyjazdy za pośrednictwem instytucji to następne formy organizacji (po 16%)
- bazą noclegową we Francji był dla przebywających tam Polaków głównie hotel (37%), poza tym równie często kwatera prywatna, jak i camping albo mieszkanie znajomych czy rodziny (po 18-15%)
- czas spędzano głównie w miastach (52%), na objeździe (16%), w kontakcie z przyrodą tylko w 7,5%.

AUSTRIA

- około 4,8% wszystkich zagranicznych wyjazdów mieszkańców Polski w 1993 roku, odbyło się do Austrii (szacunowo 1,5 mln)
- wyjeżdżający do tego kraju, to głównie mieszkańcy Warszawy i województw centralnych, Śląska i województw wschodnich, pochodzący głównie z dużych miast (60%) i małych miast (32%), głównie w wieku 35-44 lata (41%), częściej mężczyźni niż kobiety (71%) z wykształceniem średnim (58%), i wyższym (26%), pracujący (79%)
- środkiem transportu był głównie samochód osobowy (81%)
- średnia długość pobytu wynosiła 7 i pół nocy, ale najczęściej trwała 4-6 nocy (32%), lub od 7 do 14 nocy (28%)
- celem wyjazdu do Austrii był tak samo często wypoczynek jak i interesy (po 32%), w 16% było poznanie kraju, a w 15% odwiedziny rodziny lub przyjaciół
- organizacja wyjazdu była głównie indywidualna (70%), 15% wyjazdów było zorganizowanych przez biuro podróży
- bazą noclegową był najczęściej hotel (33,5%), a następnie wynajęta kwatery prywatna (26%), u rodziny lub znajomych zatrzymywało się 16% mieszkańców Polski
- czas spędzano głównie w miastach (63%), w kontakcie z przyrodą natomiast jedynie w 9%.

Podsumowanie

1993 rok przyniósł, w stosunku do roku poprzedniego pewne zmiany w strukturze zagranicznego ruchu wyjazdowego mieszkańców Polski. Zaznaczyła się tendencja do pewnego zahamowania tempa przyrostu zagranicznych wyjazdów. Przyrost liczby wyjazdów, był w porównaniu z 1992 rokiem niezbyt wielki i wyniósł 7,3%. Nastąpiły zmiany jeżeli chodzi o dominujący kierunek wyjazdów: najwięcej wyjazdów zanotowano na granicy zachodniej (wzrost w stosunku do roku 1992 o 42%). Na granicy południowej zanotowano 30% spadek wyjazdów w stosunku do roku poprzedniego. Poza tym zanotowano niewielki wzrost wyjazdów na granicy wschodniej, morskiej i lotniskach. Szczyt wyjazdów zagranicznych przypadł, podobnie jak w poprzednich latach, w sierpniu, jednocześnie dała się zauważyć pewna tendencja wyrównująca ilość wyjazdów w poszczególnych miesiącach roku, a krzywa sezonowości wyjazdów uległa spłaszczeniu. Niemniej nadal utrzymała się przewaga liczby wyjazdów w II połowie roku.

W 1993 roku najczęściej odwiedzanym krajem były Niemcy (42% wszystkich wyjazdów), a następnie Czechy (15% wyjazdów), Słowacja (10% wyjazdów) i kraje byłego ZSRR (z liczbą wyjazdów na tym samym poziomie, co w 1992 i 1991 roku). Z innych krajów stosunkowo licznie odwiedzano Francję i Austrię, poza tym Włochy, Holandię, Węgry i Belgię. Symptomatyczne jest to, iż wyjazdy w pewnych, do niedawna, bardzo popularnych kierunkach, w 1993 roku ustały prawie zupełnie (np. wyjazdy do Turcji stanowiły ułamek procenta).

Największy przyrost wyjazdów zagranicznych dotyczył odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocowały za granicą i obejmowały strefy przygraniczne naszych sąsiadów (z mniejszym udziałem krajów byłego ZSRR).

W wyjazdach zagranicznych mieszkańców Polski, obserwuje się od kilku lat dwie tendencje, jest to z jednej strony wzrost udziału krótkich, jednodniowych wyjazdów bez noclegu, a z drugiej strony wydłużanie się pobytów z noclegiem. W 1993 roku średnia

długość pobytu za granicą wynosiła 12 nocy (w 1992 roku - 10 nocy). Wyjazdy w sezonie były odpowiednio dłuższe i najczęściej trwały 7-14 nocy (36%).

Głównym celem podróży zagranicznych dla turystów z Polski, w 1993 roku był wypoczynek i rozrywka (27%), a nie jak w 1992 roku - zakupy (co może być spowodowane wyłączeniem z badania podróży jednodniowych). Ogólne tendencje dotyczące dynamiki celów wyjazdów, zostały utrzymane - nadal następował powolny i systematyczny spadek w zakresie grupy celów "turystycznych", takich jak zwiedzanie, odwiedziny krewnych i znajomych i jednocześnie wzrost wyjazdów w zakresie grupy celów "biznesowych", takich jak załatwianie interesów, spraw służbowych, dorywcza praca, udział w targach i konferencjach.

Od kilku lat systematycznie rośnie liczba wyjazdów zagranicznych organizowanych przez mieszkańców Polski samodzielnie, a maleje liczba wyjazdów organizowanych przez biura podróży. W 1993 roku wyjazdy indywidualne stanowiły 57,5% (w 1992 - 52%), a wyjazdy z biurem podróży stanowiły 14,5% (w 1992 - 20%). Zmieniły się też formy korzystania z usług biura podróży, zmalał udział wyjazdów zagranicznych przez biuro podróży z pełnym pakietem usług (np. wycieczki), na korzyść wyjazdów indywidualnych organizowanych przez biuro podróży.

Bazą noclegową dla turystów z Polski, w czasie ich pobytu za granicą w 1993 roku był najczęściej hotel (27%) (w 1992 roku - mieszkanie rodziny lub znajomych - 30%), a dopiero na drugim miejscu mieszkanie rodziny lub znajomych (24%) i niewiele rzadziej kwatera prywatna lub pensjonat (23%).

Wyjeżdżający w 1993 roku mieszkańcy Polski spędzili swój czas za granicą głównie w miastach (56%), podobnie jak w roku poprzednim (1992 - 59%). W kontakcie z przyrodą spędziło swój czas jedynie 11% wyjeżdżających.

W 1993 roku za granicę wyjeżdżali głównie mężczyźni (64%). Podobnie jak w latach ubiegłych byli to przeważnie ludzie młodzi, 45% z nich nie przekroczyło 34 roku życia, a najczęściej były to osoby między 25 a 44 rokiem życia (64%), w większości legitymujący się średnim wykształceniem (58%), chociaż w stosunku do roku poprzedniego ich udział zmalał (w 1992 roku wynosił 65%). Wzrósł natomiast odsetek osób z wykształceniem wyższym z 20% w 1992 roku do 26,5% w 1993. 65%

wyjeżdżających za granicę pracowało na stałe (o 7% więcej niż w 1992 roku). W stosunku do roku poprzedniego zmalał odsetek osób nie pracujących i nie uczących się z 26% w 1992 roku do 20,5% w 1993. Wyjeżdżający za granicę, to głównie mieszkańcy dużych miast (57%), podobnie jak w roku poprzednim. Spadł udział w wyjazdach mieszkańców wsi (z 12% w 1992 na 8% w 1993 roku).

W 1993 roku mieszkańcy Polski najczęściej przekraczali granice na przejściach drogowych (28 mln przekroczeń), podobnie jak w roku poprzednim. Po notowanym od kilku lat powolnym spadku ilości podróży innymi środkami transportu, w 1993 roku nastąpił poważny bo aż 70% przyrost liczby podróży koleją.

Spis tabel części II

1. Struktura badanej próby, wg. tur badań, 1993	18
2. Struktura wieku wyjeżdżających za granicę mieszkańców Polski w 1993 ...	19
3. Struktura badanej populacji w poszczególnych turach badań, 1993	20
4. Środek transportu w czasie podróży zagranicznej w 1993 roku	23
5. Liczba zagranicznych podróży mieszkańców Polski, wg. przekroczeń granicy (1985 - 1993)	24
6. Zagraniczne wyjazdy mieszkańców Polski, wg. kierunków wyjazdów (1990 - 1993)	25
7. Kierunki wyjazdów mieszkańców Polski w 1993 roku	26
8. Wyjazdy zagraniczne mieszkańców Polski, wg. typów przejść (1992-1993) .	27
9. Sezonowość zagranicznych wyjazdów mieszkańców Polski w 1993 roku ...	28
10. Struktura wyjazdów zagranicznych w 1993 roku, wg. krajów docelowych .	29
11. Zagraniczne wyjazdy mieszkańców polski w 1993 roku, wg. dominujących krajów	30
12. Cele zagranicznych podróży mieszkańców Polski (1991 - 1993)	32
13. Cele zagranicznych podróży mieszkańców Polski w 1993 roku	33
14. Cele zagraniczne podróży Polaków według tur badań	34
15. Cele zagranicznych podróży mieszkańców Polski w 1993 roku do dominujących krajów	36
16. Długość pobytu mieszkańców Polski za granicą, wg. liczby noclegów (1991 - 1993)	38
17. Długość pobytu mieszkańców Polski za granicą w 1993 r.	39
18. Długość pobytu mieszkańców Polski za granicą w 1993 r. w dominujących krajach	41
19. Forma organizacyjna podróży zagranicznych mieszkańców Polski w 1993 roku	42
20. Forma organizacyjna zagranicznych podróży mieszkańców Polski (1991 - 1993)	43

21. Forma organizacyjna zagranicznych wyjazdów mieszkańców Polski w 1993 roku według dominujących krajów	44
22. Wyjeżdżający za granicę w 1993 roku, za pośrednictwem biura podróży . .	48
23. Wyjazdy mieszkańców Polski za granicę w 1993 roku, zorganizowane za pośrednictwem biura podróży	49
24. Baza noclegowa w czasie podróży zagranicznych mieszkańców Polski w 1993 roku.	51
25. Baza noclegowa w czasie podróży zagranicznych mieszkańców Polski w 1993 roku, według dominujących krajów	52
26. Dominujący sposób spędzania czasu za granicą przez mieszkańców Polski w 1993 roku	54
27. Dominujący sposób spędzania czasu za granicą przez mieszkańców Polski w 1993 roku, według dominujących krajów	55

INSTYTUT TURYSTYKI
Warszawa, ul. Merliniego 9a

PROSIMY NIE WYPEŁNIAĆ, WYPEŁNI ANKIETER

A. Nazwa przejścia granicznego

B. Rodzaj transportu:

1. samolot,
2. samochód osobowy,
3. samochód ciężarowy, bagażówka,
4. pociąg,
5. prom/statek (bez samochodu),
6. autokar,
7. pieszo, rower.

C. Dzień:

Miesiąc:

Drogi Turysto,

Instytut Turystyki prowadzi anonimowe badania dotyczące wyjazdów osób zamieszkałych na stałe w Polsce. Prosimy o poświęcenie chwili czasu, wypełnienie poniższej ankiety i oddanie jej ankieterowi.

1. Czy posiada Pan/Pani polski paszport (polskie obywatelstwo)? TAK NIE
2. Na stałe mieszka Pan/Pani w (województwo lub kraj):
3. Ile noclegów spędził(a) Pan/Pani poza Polską?
4. Proszę wymienić według liczby noclegów (długości pobytu) kraje, które Pan/Pani odwiedził(a) podczas tego wyjazdu:

	Kraj	Liczba noclegów
1.		
2.		
3.		
4.	Inne kraje	

5. Jakie były cele tego wyjazdu?

☐	1) wizyta u krewnych/znajomych,
☐	2) wypoczynek, rozrywka,
☐	3) poznanie ciekawych miejsc, krajów itp.,
☐	4) odwiedzić miejsc, kraju, z którego pochodzę,
☐	5) motywy religijne,
☐	6) zakupy,
☐	7) dorywcza praca,
☐	8) załatwianie interesów,
☐	9) udział w konferencjach, targach, kongresach,
☐	10) inne cele zawodowe i służbowe,
☐	11) realizacja hobby, udział w imprezach sportowych,
☐	12) inne cele.

6. Czy z Polski wyjechał(a) Pan/Pani:

☐	1) z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży itp.,
☐	2) zbiorowo, za pośrednictwem instytucji,
☐	3) indywidualnie, lecz za pośrednictwem biura podróży,
☐	4) indywidualnie, na zaproszenie instytucji zagranicznej,
☐	5) indywidualnie, na zaproszenie krewnych/znajomych
☐	6) indywidualnie, bez pośredników.

7. W czasie wyjazdu większość dni spędził(a) Pan/Pani:

- ☐ 1) na pobycie w mieście,
- ☐ 2) na pobycie nad morzem,
- ☐ 3) na odpoczynku/rekreacji w górach,
- ☐ 4) na pobycie na łonie przyrody,
- ☐ 5) na wsi,
- ☐ 6) objeżdżając wybrane regiony autokarem, samochodem itp.,
- ☐ 7) wędrując pieszo, na rowerze, kajaku itp.,
- ☐ 8) w inny sposób.

8. Czy w czasie wyjazdu korzystał(a) Pan/Pani głównie z:

- ☐ 1) hoteli,
- ☐ 2) campingów i pól namiotowych,
- ☐ 3) kwater prywatnych i pensjonatów,
- ☐ 4) mieszkań rodziny lub znajomych,
- ☐ 5) innych noclegów, jakich

PROSIMY JESZCZE O KILKA DANYCH OSOBISTYCH

9. Płeć:

- ☐ 1) kobieta,
- ☐ 2) mężczyzna.

10. Wiek:

- ☐ 1) do 24 lat,
- ☐ 2) 25-34 lata,
- ☐ 3) 35-44 lata,
- ☐ 4) 45-54 lata,
- ☐ 5) 55-64 lata,
- ☐ 6) 65 i więcej lat.

11. Wykształcenie:

- ☐ 1) wyższe,
- ☐ 2) średnie,
- ☐ 3) podstawowe.

12. Czy Pan/Pani:

- ☐ 1) pracuje na stałe,
- ☐ 2) uczy się w szkole,
- ☐ 3) studiuje,
- ☐ 4) nie uczy się i nie pracuje.

13. Czy Pan/Pani mieszka na stałe:

- ☐ 1) w dużym mieście (powyżej 30 tys. mieszkańców),
- ☐ 2) w małym mieście,
- ☐ 3) na wsi.

DZIĘKUJEMY ZA POMOC

Część trzecia

Struktura i rozmieszczenie terytorialne podróży Polaków

**Opracował:
Jerzy Łaciak**

Uwagi wstępne

Celem zadania badawczego było określenie wielkości krajowego ruchu turystycznego (tzn. dotyczącego tylko mieszkańców Polski) w poszczególnych województwach w 1993 r. Na ruch turystyczny składają się wyjazdy turystyczne rozumiane według zasad międzynarodowej statystyki wyjazdów turystycznych¹ jako wyjazdy z co najmniej jednym noclegiem. Interesuje nas z jednej strony liczba podróży odbytych przez uczestników krajowego ruchu turystycznego, z drugiej zaś liczba udzielonych noclegów. W obu przypadkach podstawową analizowaną jednostką terytorialną jest województwo, a więc poszukiwane wielkości dotyczą liczby podróży do danego województwa oraz liczby noclegów udzielonych na terenie danego województwa.

Wszelkie problemy związane z czasową ruchliwością przestrzenną ludzi są trudne do rejestracji, a jedyne dane bazowe jakie w skali ogólnopolskiej (również w podziale na województwa) faktycznie istnieją to dane GUS obejmujące tylko obiekty noclegowe turystyki określane często jako "baza noclegowa rejestrowana i przeciwstawiana tzw. "nierejestrowanej bazie noclegowej" (np. pobyt u krewnych lub znajomych czy prywatnym domku letniskowym dotyczy właśnie bazy drugiego rodzaju). Dane GUS dotyczą wyłącznie osób przebywających w obiektach zobowiązanych do ich zameldowania. Tu interesuje nas ruch turystyczny wykorzystujący nierejestrowaną bazę noclegową.

Ze względu na ograniczoną bazę informacyjną w stosunku do problemu badawczego zdecydowano, aby diagnozę dotyczącą 1993 r. przeprowadzić przy zastosowaniu intuicyjnej techniki badawczej określanej jako panel Delphi wykorzystujący wiedzę ekspertów - rzeczoznawców. Przy takiej metodzie zakłada się, że uczestnicy panelu odpowiedzą na pytania ankiety wykorzystując swoją wiedzę (konkretne dane, fakty, przesłanki, własne opinie) i intuicję dotyczącą omawianej problematyki.

¹ Podstawowe definicje i klasyfikacje w statystyce turystyki (wg WTO 1992), przekład z angielskiego i opracowanie Teresa Buczak, Instytut Turystyki, Warszawa 1992 r.

Opis metody badawczej

Badanie metodą panelu delfickiego dotyczące rozmieszczenia terytorialnego podróży Polaków w 1993 r. przeprowadzono na przełomie grudnia 1993 i stycznia 1994 r. Do udziału w panelu zaproszono 15 osób (byli wśród nich geografowie, ekonomiści i socjologowie), które z racji zainteresowań zawodowych i pełnionych funkcji związane są z problematyką turystyki.

Zadaniem ekspertów było oszacowanie procentowego udziału wyszczególnionych kategorii województw (górkich, nadmorskich, pojeziernych, aglomeracyjnych, województw o średnim i o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego) w całym krajowym ruchu turystycznym (mierzonym liczbą podróży i liczbą noclegów) oraz następnie procentowego udziału poszczególnych województw w ramach wyróżnionych kategorii województw.

Na potrzeby tego badania wyróżniono sześć kategorii województw:

- **województwa nadmorskie:** elbląskie, gdańskie, koszalińskie, słupskie, szczecińskie
- **województwa górskie:** bielskie, jeleniogórskie, krośnieńskie, nowosądeckie, wałbrzyskie
- **województwa pojezierne:** bydgoskie, gorzowskie, olsztyńskie, pilskie, suwalskie, toruńskie, zielonogórskie
- **województwa aglomeracyjne:** warszawskie, katowickie, krakowskie, łódzkie, poznańskie, wrocławskie
- **województwa o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego:** częstochowskie, kieleckie, konińskie, lubelskie, opolskie, piotrkowskie, przemyskie, rzeszowskie, tarnowskie, włocławskie, zamojskie

- województwa o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego: białkopodlaskie, białostockie, chełmskie, ciechanowskie, kaliskie, legnickie, leszczyńskie, łomżyńskie, ostrołęckie, płockie, radomskie, siedleckie, sieradzkie, skierniewickie, tarnobrzeskie.

O ile skład pierwszych dwóch wyróżnionych grup jest raczej oczywisty, o tyle skład następnych może budzić wątpliwości. Należy jednak zaznaczyć, że podział jest umowny, wyłącznie pomocniczy i nie ma znaczenia dla ostatecznych wyników badania, gdyż każdy uczestnik panelu miał możliwość określenia interesujących nas parametrów dla każdego województwa z osobna.

Zatem każdy ekspert miał za zadanie podzielić (procentowo) cały krajowy ruch turystyczny (100%) na sześć części odpowiadających wyróżnionym kategoriom województw, a następnie ruch turystyczny w ramach wyróżnionych kategorii województw (100%) na poszczególne województwa wchodzące w ich skład (również procentowo). Dotyczyło to zarówno ruchu turystycznego mierzonego liczbą odbytych podróży jak i mierzonego liczbą udzielonych noclegów. Tak więc ankieta przedstawiona ekspertom do wypełnienia składała się z 14 pytań. Po każdym z nich uczestnik panelu umieszczał samoocenę czyli ocenę własnego rozpoznania zagadnień poruszanych w danym pytaniu na skali od 1 (stanowisko oparte wyłącznie o intuicję) do 3 (stanowisko oparte o aktualne bardzo szerokie informacje).

Sposób opracowania wyników

W rezultacie przeprowadzonego badania dla każdej wyróżnionej kategorii województw i dla każdego województwa uzyskano po 15 wartości podanych w procentach (od każdego eksperta), które przedstawiały ich udział w całym krajowym ruchu turystycznym (w przypadku kategorii województw) lub w ruchu turystycznym obejmującym wyróżnioną kategorię województw (w przypadku województw).

Na wstępie z każdych 15 wartości eliminowano skrajne (najmniejszą i największą) dopuszczając do dalszej analizy pozostałe 13.

Miary zastosowane w dalszej analizie to:

- **dominanta** (wartość pojawiająca się najczęściej)
- **mediana** (wartość środkowa po uszeregowaniu od najniższej do najwyższej)
- **średnia arytmetyczna**
- **rozstęp** (różnica między wartością najwyższą i najniższą - w naszym przypadku spośród 13 wartości przyjętych do analizy po wstępnej eliminacji skrajnych - podana w postaci dwóch ekstremalnych wartości)
- **zakres zmienności** (proporcja rozstępu do średniej podana w procentach)

Ta ostatnia miara określa w naszym przypadku stopień zgodności ekspertów w określeniu udziału danego województwa w krajowym ruchu turystycznym. Mniejszy zakres zmienności świadczy o większej zgodności ekspertów.

I. Rozmieszczenie terytorialne krajowego ruchu turystycznego według liczby podróży

Tabela 1 przedstawia opracowane wyniki badania przeprowadzonego metodą panelu delfickiego dotyczącego terytorialnego rozmieszczenia ruchu turystycznego według liczby podróży. Tu wszystkie wartości podane są jeszcze w procentach.

Wartości w kolumnach (dotyczy dominanty, mediany i średniej) w ramach danej kategorii województw nie muszą sumować się do 100% - chociaż zawsze wokół 100% oscylują.

Okazuje się, że w przypadku 31 województw wartość najczęściej występująca równa jest wartości środkowej.

Na podstawie zakresu zmienności analizowanych wartości widzimy, że wśród wyróżnionych kategorii województw najtrudniej o zbliżone stanowiska wśród ekspertów co do natężenia ruchu turystycznego w województwach o średnim (zakres zmienności 25,6%), a zwłaszcza o małym znaczeniu dla turystyki (37,9). Największa zgodność dotyczy grupy województw górskich i pojeziernych (zakres zmienności nie przekracza 10%).

Przy analizie poszczególnych województw okazuje się, że najmniejsze zróżnicowanie w ocenie wielkości ruchu turystycznego dotyczy województw o jego szczególnie dużym nasileniu: szczecińskiego, bielskiego (zakres zmienności nie przekracza 5%) i nowosądeckiego (zakres zmienności nie przekracza 10%). Najbardziej kontrowersyjne pod tym względem jest województwo ostrołęckie, któremu eksperci przypisują przyjmowanie skrajnie różnych wielkości ruchu turystycznego (zakres zmienności wynosi 55%).

Województwo ostrołęckie na potrzeby tego badania zostało zaliczone do województw o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego. Rozpoznanie parametrów ruchu turystycznego w tych województwach nie jest duże co znajduje

potwierdzenie w średniej samoocenie ekspertów, która w przypadku pytania o tę kategorię województw była najniższa i wynosiła 1,6 (na skali 1-3). Średnia samoocena była najwyższa przy określaniu udziału wyróżnionych kategorii województw w całym krajowym ruchu turystycznym - 2,2. Dla pozostałych kategorii województw wahała się od 1,8 (województwa o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego) do 2,1 (województwa nadmorskie).

Województwa	Dominanta	Mediana	Średnia	Rozstęp	zakres zmienności
woj. aglomeracyjne					
warszawskie	29,0	29,0	29,20	27,2-32,0	16,4
katowickie	14,0	14,35	14,41	13,0-15,8	19,4
krakowskie	22,0	21,7	21,44	19,0-22,0	14,0
łódzkie	6,0	6,0	6,13	5,7-7,0	21,2
poznańskie	17,0	17,0	17,03	16,1-18,1	11,7
wrocławskie	12,0	12,0	12,03	11,1-13,0	15,8
woj. o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.					
częstochowskie	16,0	15,8	15,78	14,4-17,0	16,5
kieleckie	15,0	14,5	14,50	13,0-15,0	13,8
konińskie	8,0	8,0	7,52	6,0-8,5	33,2
lubelskie	14,0	14,0	14,28	13,5-16,0	17,5
opolskie	12,0	12,0	12,40	11,5-13,5	16,1
piotrowskie	7,0	7,0	7,32	7,0-9,1	28,7
przemyskie	5,0	4,7	4,68	4,1-5,0	19,2
rzyszowskie	7,0	7,0	6,99	6,0-7,8	25,8
tarnowskie	6,0	6,0	5,75	5,4-6,0	10,4
włocławskie	5,0	5,0	4,73	4,0-5,5	31,7
zamojskie	6,0	5,55	5,65	5,0-6,5	26,6
woj. o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.					
bialskopodlaskie	3,5	3,5	3,54	3,1-4,0	25,4
białostockie	11,0	11,0	11,61	10,7-14,0	28,4
chełmskie	7,2	7,2	7,29	6,1-9,0	39,8
ciechanowskie	3,5	3,6	3,78	3,5-4,5	26,5
kaliskie	12,0	11,7	11,08	9,3-12,0	24,4
legnickie	6,0	6,0	5,69	5,0-6,0	17,6
leszczyńskie	10,0	10,25	10,19	8,0-11,0	29,4
łomżyńskie	3,5	3,5	3,52	3,2-4,0	22,7
ostrołęckie	6,0	6,0	5,98	4,7-8,0	55,2
płockie	5,0	5,35	5,48	5,0-6,8	32,8
radomskie	10,0	10,5	10,40	9,0-11,2	21,2
siedleckie	6,0	6,0	5,83	5,0-6,5	25,7
sieradzkie	3,5	3,5	3,61	3,3-4,0	19,4
skierniewickie	4,5	4,55	4,68	4,0-6,0	42,7
tarnobrzeskie	7,0	7,0	6,88	5,8-8,0	32,0

**Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego według liczby podróży
- wyniki badania przeprowadzonego metodą panelu delfickiego**

TABELA 1

Województwa	Dominanta	Mediana	Średnia	Rozstęp	%
					zakres zmienności
nadmorskie	21,0	20,0	19,81	18,0-21,0	15,1
górskie	23,0	23,75	23,92	23,0-25,0	8,4
pojezierne	15,0	15,0	15,19	14,5-16,0	9,9
aglomeracyjne	22,0	22,0	21,36	20,0-23,0	14,0
woj. o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.	12,0	12,0	12,09	10,9-14,0	25,6
woj. o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.	9,0	8,5	8,18	5,9-9,0	37,9
woj. nadmorskie					
elbląskie	10,0	10,0	9,99	8,6-11,0	24,0
gdańskie	27,0	27,0	27,28	26,0-30,0	14,7
koszalińskie	21,0	21,0	20,79	19,0-23,9	23,6
słupskie	12,6	12,6	12,43	11,0-14,0	24,1
szczecińskie	30,0	29,9	29,68	28,8-30,1	4,4
woj. górskie					
bielskie	31,0	31,0	30,73	30,0-31,5	4,9
jeleniogórskie	15,0	15,45	15,59	15,0-17,0	12,8
krośnieńskie	8,0	8,0	7,72	6,9-9,0	27,2
nowosądeckie	37,0	37,0	36,63	35,0-38,0	8,2
wałbrzyskie	9,0	9,0	9,48	8,0-11,0	31,6
woj. pojezierne					
bydgoskie	18,0	17,65	17,38	15,0-18,2	18,4
gorzowskie	11,0	11,0	11,28	11,0-12,5	13,3
olsztyńskie	22,0	22,0	22,0	19,0-23,0	18,2
pilskie	6,0	5,7	5,62	5,0-6,6	28,5
suwalskie	24,0	23,8	22,88	20,0-25,0	21,9
toruńskie	7,0	7,6	7,96	7,0-9,2	27,6
zielonogórskie	13,0	13,0	13,01	12,0-15,0	23,1

Według szacunków Instytutu Turystyki² w 1993 r. liczba krótkotrwałych wyjazdów krajowych tzn. na 1-4 dni, ale z co najmniej jednym noclegiem wyniosła 39,4 mln, liczba wyjazdów urlopowo-wakacyjnych tzn. na co najmniej 5 dni - 15,8 mln. Łącznie było ich więc 55,2 mln.

Na bazie przytoczonych wyżej danych i przy wykorzystaniu wyników badania panelowego przedstawionych w tabeli 1 dokonano obliczeń, w rezultacie których uzyskano strukturę krajowego ruchu turystycznego, w pierwszej kolejności według kategorii województw, a następnie na tej podstawie według poszczególnych województw. Rezultaty obliczeń przedstawiają tabele 2 i 3.

Wśród zaproponowanych kategorii województw największy udział w ogólnej liczbie krajowych podróży mieszkańców Polski mają województwa górskie, a w dalszej kolejności grupa województw określonych tu jako aglomeracyjne (warszawskie, katowickie, krakowskie, łódzkie, poznańskie i wrocławskie) oraz województwa nadmorskie (tabela 2).

Poszczególne województwa na podstawie obejmującej je liczby podróży zostały zakwalifikowane do odpowiednich przedziałów (tabela 3).

Po bliższej analizie wyników badania panelowego uznano, że najlepszą miarą do oszacowania natężenia ruchu turystycznego w poszczególnych województwach będzie średnia ocen ekspertów.

² Na podstawie danych M. Zawadzkiego kierującego badaniami nt. uczestnictwa społeczeństwa polskiego w turystyce.

TABELA 2

Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego według kategorii województw i liczby podróży (w mln)

Kategoria województw	na podstawie dominanty	na podstawie mediany	na podstawie średniej
	w mln		
Nadmorskie	11,3	11,0	10,9
Górskie	12,4	12,9	13,1
Pojezierne	8,2	8,2	8,4
Aglomeracyjne	12,0	12,0	11,7
Województwa o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego	6,5	6,5	6,6
Województwa o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego	4,8	4,6	4,5
Polska	55,2	55,2	55,2

Lp.	Województwa	na podstawie dominanty		na podstawie mediany		na podstawie średniej	
		mln	przedział ¹⁾	mln	przedział	mln	przedział
16.	konińskie	0,5	3	0,5	3	0,5	3
17.	koszalińskie	2,4	8	2,3	8	2,3	8
18.	krakowskie	2,6	8	2,6	8	2,5	8
19.	krośnieńskie	1,0 (0,99)	5	1,0	6	1,0	6
20.	legnickie	0,3	2	0,3	2	0,2	2
21.	leszczyńskie	0,5	3	0,4	3	0,4	3
22.	lubelskie	0,9	5	0,9	5	0,9	5
23.	łomżyńskie	0,2 (0,17)	1	0,2 (0,16)	1	0,2 (0,16)	1
24.	łódzkie	0,7	4	0,7	4	0,7	4
25.	nowosądeckie	4,6	10	4,7	10	4,8	10
26.	olsztyńskie	1,8	7	1,8	7	1,8	7
27.	opolskie	0,8 (0,77)	4	0,8 (0,78)	4	0,8	5
28.	ostrołęckie	0,3	2	0,3	2	0,3	2
29.	pilskie	0,5	3	0,5	3	0,5	3
30.	piotrkowskie	0,5	3	0,5	3	0,5	3
31.	płockie	0,2	2	0,2	2	0,2	2
32.	poznańskie	2,1	8	2,1	8	2,0 (1,99)	7

TABELA 3

Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego według województw i liczby podróży (w mln)

Lp.	Województwa	na podstawie dominanty		na podstawie mediany		na podstawie średniej	
		mln	przedział ¹⁾	mln	przedział	mln	przedział
1.	warszawskie	3,5	9	3,5	9	3,4	9
2.	bialskopodlaskie	0,2 (0,17) ²⁾	1	0,2 (0,16)	1	0,2 (0,16)	1
3.	białostockie	0,5	3	0,5	3	0,5	3
4.	bielskie	3,8	9	4,0 (3,98)	9	4,0	10
5.	bydgoskie	1,5 (1,46)	6	1,4	6	1,5 (1,46)	6
6.	chełmskie	0,3	2	0,3	2	0,3	2
7.	ciechanowskie	0,2 (0,17)	1	0,2 (0,17)	1	0,2 (0,17)	1
8.	częstochowskie	1,0	6	1,0	6	1,0	6
9.	elbląskie	1,1	6	1,1	6	1,1	6
10.	gdańskie	3,0	9	2,9	8	3,0 (2,97)	8
11.	gorzowskie	0,9	5	0,9	5	0,9	5
12.	jeleniogórskie	1,9	7	2,0 (1,98)	7	2,1	8
13.	kaliskie	0,6 (0,58)	3	0,5	3	0,5	3
14.	katowickie	1,7	7	1,7	7	1,7	7
15.	kieleckie	0,9	5	0,9	5	1,0 (0,96)	5

Lp.	Województwa	na podstawie dominanty		na podstawie mediany		na podstawie średniej	
		mln	przedział ¹⁾	mln	przedział	mln	przedział
33.	przemyskie	0,3	2	0,3	2	0,3	2
34.	radomskie	0,5	3	0,5	3	0,5	3
35.	rzeszowskie	0,5	3	0,5	3	0,5	3
36.	siedleckie	0,3	2	0,3	2	0,3	2
37.	sieradzkie	0,2 (0,17)	1	0,2 (0,16)	1	0,2 (0,16)	1
38.	skierniewickie	0,2	2	0,2	2	0,2	2
39.	śląskie	1,4	6	1,4	6	1,3	6
40.	suwalskie	1,9	7	1,9	7	1,9	7
41.	szczecińskie	3,4	9	3,3	9	3,2	9
42.	tarnobrzeskie	0,3	2	0,3	2	0,3	2
43.	tarnowskie	0,4 (0,39)	2	0,4 (0,39)	2	0,4 (0,38)	2
44.	toruńskie	0,6 (0,57)	3	0,6	4	0,7	4
45.	wałbrzyskie	1,1	6	1,2	6	1,2	6
46.	włocławskie	0,3	2	0,3	2	0,3	2
47.	wrocławskie	1,4	6	1,4	6	1,4	6
48.	zamojskie	0,4 (0,39)	2	0,4 (0,36)	2	0,4 (0,37)	2
49.	zielonogórskie	1,0	6	1,1	6	1,1	6

1) Przyjęte przedziały:

1. 50 - 199 tys.	6. 1000 - 1499 tys.
2. 200 - 399 tys.	7. 1500 - 1999 tys.
3. 400 - 599 tys.	8. 2000 - 2999 tys.
4. 600 - 799 tys.	9. 3000 - 3999 tys.
5. 800 - 999 tys.	10. 4000 - 4999 tys.

2) Przyjęto zasadę zaokrąglania obliczanych wartości do 0,1 mln i w taki sposób przedstawiono je w tabeli. Jednak w sytuacjach, gdy zaokrąglenie w górę decydowałoby o umieszczeniu danego województwa w wyższym przedziale niż faktycznie być powinno, w nawiasach podano wartości z dokładnością do 0,01 mln, które klasyfikowały te województwa do właściwych przedziałów.

Posługując się średnimi ocen uczestników panelu oraz przedziałami określającymi liczbę podróży zaproponowanymi dla monitoringowego systemu informacji statystycznej Instytutu Turystyki "Traper" rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego w 1993 r. w poszczególnych województwach według przedziałów od najmniejszego do największego można przedstawić następująco:

1. **50 - 199 tys.**

bialskopodlaskie, ciechanowskie, łomżyńskie, sieradzkie

2. **200 - 399 tys.**

chełmskie, legnickie, ostrołęckie, płockie, przemyskie, siedleckie, skierniewickie, tarnobrzeskie, tarnowskie, włocławskie, zamojskie

3. **400 - 599 tys.**

białostockie, kaliskie, konińskie, leszczyńskie, pilskie, piotrkowskie, radomskie, rzeszowskie

4. **600 - 799 tys.**

łódzkie, toruńskie

5. **800 - 999 tys.**

gorzowskie, kieleckie, lubelskie, opolskie

6. **1000 - 1499 tys.**

bydgoskie, częstochowskie, elbląskie, krośnieńskie, słupskie, wałbrzyskie, wrocławskie, zielonogórskie

7. **1500 - 1999 tys.**

katowicki, olsztyńskie, poznańskie, suwalskie

8. **2000 - 2999 tys.**

gdańskie, jeleniogórskie, koszalińskie, krakowskie

9. **3000 - 3999 tys.**

warszawskie, szczecińskie

10. **4000 - 4999 tys.**

bielskie, nowosądeckie

Według przedstawionych danych cztery województwa tzn. nowosądeckie, bielskie, warszawskie i szczecińskie przyjęły prawie 30% całego krajowego ruchu turystycznego w 1993 r. wyrażonego liczbą odbytych podróży.

W uzupełnieniu i dla dokonania ewentualnych porównań w tabeli 4 przedstawiono dane GUS dotyczące mieszkańców Polski korzystających z noclegów w obiektach noclegowych turystyki według województw.

Natężenie krajowego ruchu turystycznego w 1993 roku
według województw i liczby podróży

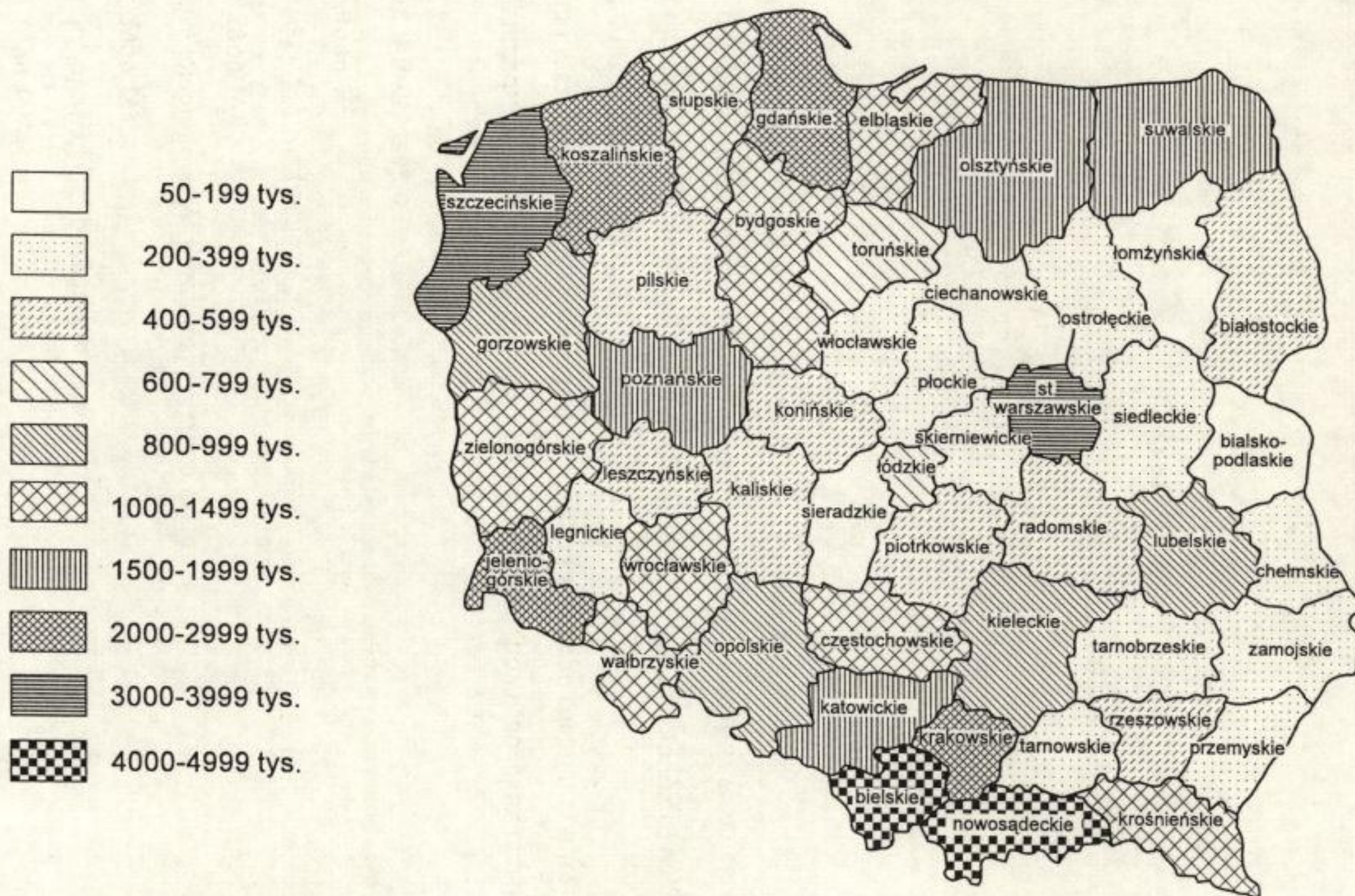

TABELA 4

Mieszkańcy Polski korzystający z noclegów w obiektach noclegowych turystyki według województw (w tys.) ¹⁾

Województwa	X.91-IX 92	%	X.92-IX 93	%	I.92-IX.92	%	I.93-IX.93	%
Polska	8.361,3	100,0	8.874,7	100,0	6.921,2	100,0	7.313,8	100,0
warszawskie	541,3	6,5	583,3	6,6	407,7	5,9	453,0	6,2
bialskopodlaskie	25,3	0,3	51,3	0,6	21,8	0,3	46,9	0,6
białostockie	73,9	0,9	87,6	1,0	60,2	0,9	67,9	0,9
bielskie	614,3	7,3	648,3	7,3	496,7	7,2	522,7	7,2
bydgoskie	211,2	2,5	240,5	2,7	181,7	2,6	201,2	2,8
chełmskie	45,7	0,5	46,9	0,5	41,8	0,6	42,8	0,6
ciechanowskie	25,0	0,3	31,9	0,4	19,5	0,3	25,8	0,4
częstochowskie	165,6	2,0	183,5	2,1	135,3	2,0	147,8	2,0
elbląskie	160,3	1,9	145,6	1,6	146,8	2,1	131,2	1,8
gdańskie	432,7	5,2	403,9	4,6	374,7	5,4	348,8	4,7
gorzowskie	138,4	1,7	132,4	1,5	111,7	1,6	110,1	1,5
jeleniogórskie	324,6	3,9	311,7	3,5	254,7	3,7	244,8	3,4
kaliskie	84,7	1,0	78,0	0,9	67,7	1,0	62,2	0,9
katowickie	277,5	3,3	270,3	3,1	208,7	3,0	204,9	2,8
kieleckie	172,4	2,1	249,6	2,8	130,4	1,9	186,9	2,6

Województwa	X.91-IX 92	%	X.92-IX 93	%	I.92-IX.92	%	I.93-IX.93	%
konińskie	86,4	1,0	74,0	0,8	76,2	1,1	63,5	0,9
koszalińskie	297,3	3,6	309,1	3,5	282,2	4,1	290,0	4,0
krakowskie	412,3	4,9	362,4	4,1	300,2	4,3	276,4	3,8
krośnieńskie	138,6	1,7	196,1	2,2	118,6	1,7	162,5	2,2
legnickie	47,7	0,6	44,5	0,5	36,6	0,5	34,3	0,5
leszczyńskie	64,9	0,8	62,9	0,7	61,8	0,9	57,0	0,8
lubelskie	156,0	1,9	179,7	2,0	123,4	1,8	141,8	1,9
łomżyńskie	27,6	0,3	27,6	0,3	23,8	0,3	23,4	0,3
łódzkie	122,5	1,5	131,3	1,5	91,4	1,3	97,8	1,3
nowosądeckie	713,9	8,5	718,3	8,1	599,1	8,7	602,0	8,2
olsztyńskie	248,8	3,0	283,7	3,2	219,4	3,2	239,0	3,3
opolskie	136,6	1,6	143,4	1,6	114,1	1,6	117,5	1,6
ostrołęckie	40,0	0,5	38,8	0,4	34,9	0,5	32,5	0,4
pilskie	64,8	0,8	69,3	0,8	53,1	0,8	56,5	0,8
piotrkowskie	80,5	1,0	109,4	1,2	65,2	0,9	90,9	1,2
płockie	41,9	0,5	37,0	0,4	35,8	0,5	31,2	0,4
poznańskie	297,8	3,6	327,0	3,7	234,2	3,4	257,3	3,5
przemyskie	50,6	0,6	52,2	0,6	42,8	0,6	41,5	0,6

Województwa	X.91-IX 92	%	X.92-IX 93	%	I.92-IX.92	%	I.93-IX.93	%
radomskie	84,6	1,0	91,8	1,0	64,2	0,9	68,0	0,9
rzeszowskie	76,8	0,9	75,5	0,9	60,0	0,9	58,3	0,8
siedleckie	44,7	0,5	77,5	0,9	38,0	0,5	67,2	0,9
sieradzkie	27,2	0,3	33,1	0,4	22,8	0,3	27,1	0,4
skierniewickie	39,0	0,5	39,9	0,5	31,7	0,5	31,6	0,4
śląskie	185,9	2,2	201,0	2,3	177,5	2,6	187,3	2,6
suwalskie	246,7	3,0	259,1	2,9	235,4	3,4	246,0	3,4
szczecińskie	446,7	5,3	473,9	5,3	414,1	6,0	433,1	5,9
tarnobrzeskie	57,2	0,7	48,5	0,6	44,7	0,6	39,4	0,5
tarnowskie	62,9	0,8	63,6	0,7	49,6	0,7	49,0	0,7
toruńskie	92,5	1,1	95,4	1,1	74,0	1,1	77,5	1,1
wałbrzyskie	194,4	2,3	211,3	2,4	156,9	2,3	170,0	2,3
włocławskie	50,5	0,6	55,9	0,6	40,9	0,6	44,5	0,6
wrocławskie	213,5	2,6	269,4	3,0	164,2	2,4	204,6	2,8
zamojskie	58,7	0,7	63,8	0,7	50,1	0,7	51,9	0,7
zielonogórskie	159,7	1,9	184,2	2,1	128,6	1,9	148,5	2,0

¹⁾ Obliczenia własne na podstawie danych GUS

II. Rozmieszczenie terytorialne krajowego ruchu turystycznego według liczby noclegów

Tabela 5 przedstawia opracowane wyniki badania przeprowadzonego metodą panelu delfickiego dotyczącego terytorialnego rozmieszczenia ruchu turystycznego według liczby noclegów. Wszystkie wartości podane są w procentach.

W przypadku 29 województw wartość najczęściej występująca równa jest wartości środkowej.

Na podstawie zakresu zmienności analizowanych wartości widzimy, że wśród wyróżnionych kategorii województw najtrudniej o zbliżone stanowiska wśród ekspertów co do natężenia ruchu turystycznego mierzonego liczbą udzielonych noclegów w województwach aglomeracyjnych (zakres zmienności wynosi ponad 50%), a także w województwach o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego i w województwach nadmorskich (zakres zmienności wynosi ok. 30%). Największy stopień zgodności dotyczy województw pojeziernych (zakres zmienności nie przekracza 10%).

Przy analizie poszczególnych województw okazuje się, że najmniejsze zróżnicowanie w ocenie wielkości ruchu turystycznego dotyczy województw: bielskiego i częstochowskiego (zakres zmienności nie przekracza 5%) oraz bydgoskiego, olsztyńskiego, wałbrzyskiego i łomżyńskiego (zakres zmienności nie przekracza 10%). Najbardziej kontrowersyjne pod tym względem są województwa ostrołęckie (zakres zmienności przekracza 70%) i toruńskie (zakres zmienności przekracza 50%).

Należy stwierdzić, że średnia samoocena ekspertów w przypadku terytorialnego rozmieszczenia krajowego ruchu turystycznego według liczby noclegów jest nieco niższa niż według liczby podróży i przy określaniu udziału wyróżnionych kategorii województw w całym krajowym ruchu turystycznym wynosi 2,1. Dla poszczególnych kategorii województw waha się od 1,6 (województwa o małym i o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego) do 2,0 (województwa nadmorskie i górskie).

Województwa	Dominanta	Mediana	Średnia	Rozstęp	Zakres zmienności
woj. aglomeracyjne					
warszawskie	28,0	27,5	27,69	27,0-29,8	10,1
katowickie	14,0	13,95	13,44	11,9-15,0	23,1
krakowskie	18,0	18,0	17,97	15,5-20,0	25,0
łódzkie	6,0	6,0	6,42	6,0-7,0	15,6
poznańskie	21,0	21,0	20,68	19,0-22,0	14,5
wrocławskie	13,0	13,0	12,73	11,0-14,0	23,6
woj. o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.					
częstochofskie	12,0	12,0	11,87	11,5-12,0	4,2
kieleckie	12,0	12,5	12,58	12,0-13,8	14,3
konińskie	13,0	13,0	12,14	9,3-14,0	38,7
lubelskie	12,0	12,0	11,77	11,0-13,0	17,0
opolskie	16,0	16,0	16,24	15,0-17,0	12,3
piotrkowskie	12,0	12,0	12,02	11,0-13,3	19,1
przemyskie	3,5	3,5	3,67	3,1-4,1	27,2
rzeszowskie	4,0	4,2	4,32	4,0-5,1	25,5
tarnowskie	4,0	4,1	4,27	4,0-5,5	35,1
włocławskie	4,0	4,4	4,64	3,8-6,0	47,4
zamojskie	6,5	6,3	6,14	5,0-7,0	32,6
woj. o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.					
bialskopodlaskie	5,0	5,0	4,96	4,4-5,2	16,1
białostockie	6,0	6,8	6,61	5,3-8,0	40,8
chełmskie	11,0	11,05	10,91	9,4-11,5	19,2
ciechanowskie	4,0	3,8	3,95	3,5-5,0	38,0
kaliskie	7,5	7,7	7,59	6,0-8,0	26,4
legnickie	5,0	5,0	4,77	4,0-5,1	23,1
leszczyńskie	15,0	15,0	14,48	12,0-15,5	24,2
łomżyńskie	5,0	5,1	5,14	5,0-5,5	9,7
ostrołęckie	5,1	6,0	6,72	5,1-10,0	72,9
płockie	7,5	7,6	7,87	7,4-9,4	25,4
radomskie	6,0	6,05	6,06	5,5-6,5	16,5
siedleckie	10,0	10,0	9,4	6,0-10,0	42,6
sieradzkie	5,0	5,0	4,85	4,2-5,1	18,6
skierniewickie	2,5	2,75	2,75	2,4-3,1	25,5
tarnobrzeskie	5,0	5,0	4,73	3,7-6,0	48,6

TABELA 5

Rozmieszczenie terytorialne krajowego ruchu turystycznego według liczby noclegów
- wyniki badania przeprowadzonego metodą panelu delfickiego

%					
Województwa	Dominanta	Mediana	Średnia	Rozstęp	Zakres zmienności
nadmorskie	34,0	31,95	31,48	25,0-34,0	28,6
górskie	24,0	24,0	24,26	22,0-26,4	18,1
pojezierne	16,0	16,0	15,91	15,0-16,5	9,4
aglomeracyjne	10,0	10,2	10,65	8,5-14,0	51,6
woj. o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.	10,0	10,0	9,63	8,5-10,3	18,7
woj. o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turyst.	8,0	8,0	8,07	6,5-9,0	31,0
woj. nadmorskie					
elbląskie	8,0	8,2	8,68	8,0-10,0	23,0
gdańskie	21,0	21,0	21,92	20,5-25,0	20,5
koszalińskie	27,0	27,0	26,04	22,0-28,0	23,0
słupskie	14,0	14,0	13,65	11,0-15,0	29,3
szczecińskie	30,0	30,0	30,22	27,0-32,5	18,2
woj. górskie					
bielskie	30,0	30,0	30,32	29,8-31,0	4,0
jeleniogórskie	14,0	14,0	14,34	13,0-16,0	20,9
krośnieńskie	7,0	7,0	6,59	5,7-7,2	22,8
nowosądeckie	41,0	41,0	40,43	36,0-41,7	14,1
wałbrzyskie	8,0	8,0	8,11	8,0-8,7	8,6
woj. pojezierne					
bydgoskie	17,0	17,0	16,75	16,0-17,1	6,6
gorzowskie	10,0	10,0	9,97	9,3-11,1	18,1
olsztyńskie	25,0	24,35	24,31	23,0-25,0	8,2
pilskie	6,0	5,9	5,83	5,0-7,0	34,3
suwalskie	28,0	28,7	28,21	23,5-30,0	23,0
toruńskie	6,0	6,0	6,41	5,2-8,5	51,5
zielonogórskie	9,0	9,0	9,28	8,0-12,3	46,3

Według szacunków Instytutu Turystyki³ w 1993 r. liczba noclegów będących udziałem mieszkańców Polski podczas krajowych wyjazdów turystycznych wyniosła 239,8 mln w tym 173,8 mln w ramach tzw. wyjazdów urlopowo-wakacyjnych (tzn. na co najmniej pięć dni) i 66,0 mln w ramach wyjazdów krótkoterminowych (na 1-4 dni, ale z co najmniej jednym noclegiem).

Na bazie przytoczonych wyżej danych i przy wykorzystaniu wyników badania panelowego przedstawionych w tabeli 5 dokonano obliczeń, w rezultacie których uzyskano strukturę krajowego ruchu turystycznego, w pierwszej kolejności według kategorii województw, a następnie na tej podstawie według poszczególnych województw. Rezultaty obliczeń przedstawiają tabele 6 i 7.

Wśród zaproponowanych kategorii województw największy udział w ogólnej liczbie noclegów udzielonych mieszkańcom Polski mają województwa nadmorskie, a w dalszej kolejności górskie i pojezierne (tabela 6).

Podobnie jak w przypadku liczby podróży, poszczególne województwa na podstawie liczby noclegów udzielonych na ich terenie zostały zakwalifikowane do odpowiednich przedziałów (tabela 7). I tu uznano, że najlepszą miarą do oszacowania natężenia ruchu turystycznego w poszczególnych województwach będzie średnia ocen ekspertów.

³ Na podstawie danych M. Zawadzkiego kierującego badaniami nt. uczestnictwa społeczeństwa polskiego w turystyce.

TABELA 6

Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego według kategorii województw i liczby noclegów (w mln)

Kategoria województw	na podstawie dominanty	na podstawie mediany	na podstawie średniej
	w mln udzielonych noclegów		
Nadmorskie	80,0	76,5	75,5
Górskie	56,4	57,5	58,2
Pojezierne	37,6	38,3	38,2
Aglomeracyjne	23,5	24,4	25,5
Województwa o średnim znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego	23,5	23,9	23,0
Województwa o małym znaczeniu dla krajowego ruchu turystycznego	18,8	19,2	19,4
Polska	239,8	239,8	239,8

TABELA 7

Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego według województw i liczby noclegów (w mln)

Lp.	Województwo	na podstawie dominanty		na podstawie mediany		na podstawie średniej	
		mln	przedział ¹⁾	mln	przedział	mln	przedział
1	warszawskie	6,6	6	6,7	6	7,1	7
2	bialskopodlaskie	0,9	1	0,9	1	0,9	1
3	białostockie	1,2	2	1,3	2	1,3	2
4	bielskie	16,9	9	17,2 ²⁾	9	17,7	9
5	bydgoskie	6,4	6	6,5	6	6,4	6
6	chełmskie	2,1	3	2,1	3	2,1	3
7	ciechanowskie	0,8	1	0,7	1	0,8	1
8	częstochoowskie	2,9	3	2,9	3	2,7	3
9	elbląskie	6,4	6	6,3	6	6,5	6
10	gdańskie	16,8	9	16,0	9	16,5	9
11	gorzowskie	3,7	4	3,8	4	3,8	4
12	jeleniogórskie	7,9	7	8,1	7	8,4	7
13	kaliskie	1,4	2	1,5	2	1,5	2
14	katowickie	3,3	4	3,4	4	3,5	4
15	kieleckie	2,9	3	3,0 (2,99)	3	2,9	3

Lp.	Województwo	na podstawie dominanty		na podstawie mediany		na podstawie średniej	
		mln	przedział ¹⁾	mln	przedział	mln	przedział
16	konińskie	3,1	4	3,1	4	2,8	3
17	koszalińskie	21,6	10	20,6	10	19,6	9
18	krakowskie	4,2	5	4,4	5	4,6	5
19	krośnieńskie	4,0 (3,95)	4	4,0	5	3,8	4
20	legnickie	0,9	1	0,9	1	0,9	1
21	leszczyńskie	2,8	3	2,8	3	2,8	3
22	lubelskie	2,9	3	2,9	3	2,7	3
23	łomżyńskie	0,9	1	1,0 (0,96)	1	1,0 (0,99)	1
24	łódzkie	1,4	2	1,5	2	1,7	2
25	nowosądeckie	23,1	10	23,6	10	23,6	10
26	olsztyńskie	9,3	7	9,2	7	9,2	7
27	opolskie	3,8	4	3,8	4	3,8	4
28	ostrołęckie	1,0 (0,96)	1	1,1	2	1,3	2
29	pilskie	2,2	3	2,2	3	2,2	3
30	piotrkowskie	2,9	3	2,9	3	2,8	3
31	płockie	1,4	2	1,5	2	1,5	2
32	poznańskie	4,9	5	5,2	6	5,3	6

Lp.	Województwo	na podstawie dominanty		na podstawie mediany		na podstawie średniej	
		mln	przedział ¹⁾	mln	przedział	mln	przedział
33	przemyskie	0,8	1	0,8	1	0,8	1
34	radomskie	1,2	2	1,2	2	1,2	2
35	rzeszowskie	0,9	1	1,0	2	1,0	2
36	siedleckie	1,9	2	1,9	2	1,8	2
37	sieradzkie	0,9	1	0,9	1	0,9	1
38	skierniewickie	0,5	1	0,5	1	0,5	1
39	słupskie	11,2	8	10,7	8	10,2	8
40	suwalskie	10,2	8	10,9	8	10,7	8
41	szczecińskie	24,0	10	22,9	10	22,7	10
42	tarnobrzeskie	0,9	1	0,9	1	0,9	1
43	tarnowskie	0,9	1	1,0 (0,98)	1	1,0 (0,99)	1
44	toruńskie	2,2	3	2,3	3	2,4	3
45	wałbrzyskie	4,5	5	4,6	5	4,7	5
46	włocławskie	0,9	1	1,0	2	1,1	2
47	wrocławskie	3,1	4	3,2	4	3,3	4
48	zamojskie	1,5	2	1,5	2	1,4	2
49	zielonogórskie	3,4	4	3,4	4	3,5	4

¹⁾ Przyjęte przedziały:

1. 500 - 999 tys.	6. 5000 - 6999 tys.
2. 1000 - 1999 tys.	7. 7000 - 9999 tys.
3. 2000 - 2999 tys.	8. 10000 - 14999 tys.
4. 3000 - 3999 tys.	9. 15000 - 19999 tys.
5. 4000 - 4999 tys.	10. 20000 - 24999 tys.

²⁾ Przyjęto zasadę zaokrąglania obliczonych wartości do 0,1 mln i w taki sposób przedstawiono je w tabeli. Jednak w sytuacjach, gdy zaokrąglenie w górę decydowałoby o umieszczeniu danego województwa w wyższym przedziale niż faktycznie być powinno, w nawiasach podano wartości z dokładnością do 0,01 mln, które klasyfikowały te województwa do właściwych przedziałów.

Posługując się średnimi ocenami uczestników panelu oraz przedziałami określającymi liczbę noclegów zaproponowanymi dla monitoringowego systemu informacji statystycznej Instytutu Turystyki "Traper" rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego w 1993 r. w poszczególnych województwach według przedziałów od najmniejszego do największego można przedstawić następująco:

1. 500 - 999 tys.

bialskopodlaskie, ciechanowskie, legnickie, łomżyńskie, przemyskie, sieradzkie, skierniewickie, tarnobrzeskie, tarnowskie

2. 1000 - 1999 tys

białostockie, kaliskie, łódzkie, ostrołęckie, płockie, radomskie, rzeszowskie, siedleckie, włocławskie, zamojskie

3. 2000 - 2999 tys.

chełmskie, częstochowskie, kieleckie, konińskie, leszczyńskie, lubelskie, pilskie, piotrkowskie, toruńskie

4. 3000 - 3999 tys.

gorzowskie, katowickie, krośnieńskie, opolskie, wrocławskie, zielonogórskie

5. **4000 - 4999 tys.**
krakowskie, wałbrzyskie
6. **5000 - 6999 tys.**
bydgoskie, elbląskie, poznańskie
7. **7000 - 9999 tys.**
warszawskie, jeleniogórskie, olsztyńskie
8. **10 000 - 14 999 tys.**
słupskie, suwalskie
9. **15 000 - 19 999 tys.**
bielskie, gdańskie, koszalińskie
10. **20 000 - 24 999 tys.**
nowosądeckie, szczecińskie

Według przedstawionych danych 5 województw w tym trzy nadmorskie (gdańskie, koszalińskie i szczecińskie) oraz dwa górskie (bielskie i nowosądeckie) objęły w 1993 r. ponad 40% całego krajowego ruchu turystycznego wyrażonego liczbą wykorzystanych noclegów.

W uzupełnieniu w tabeli 8 przedstawiono dane GUS dotyczące noclegów udzielonych mieszkańcom Polski w obiektach noclegowych turystyki według województw.

Natężenie krajowego ruchu turystycznego w 1993 roku
według województw i liczby noclegów

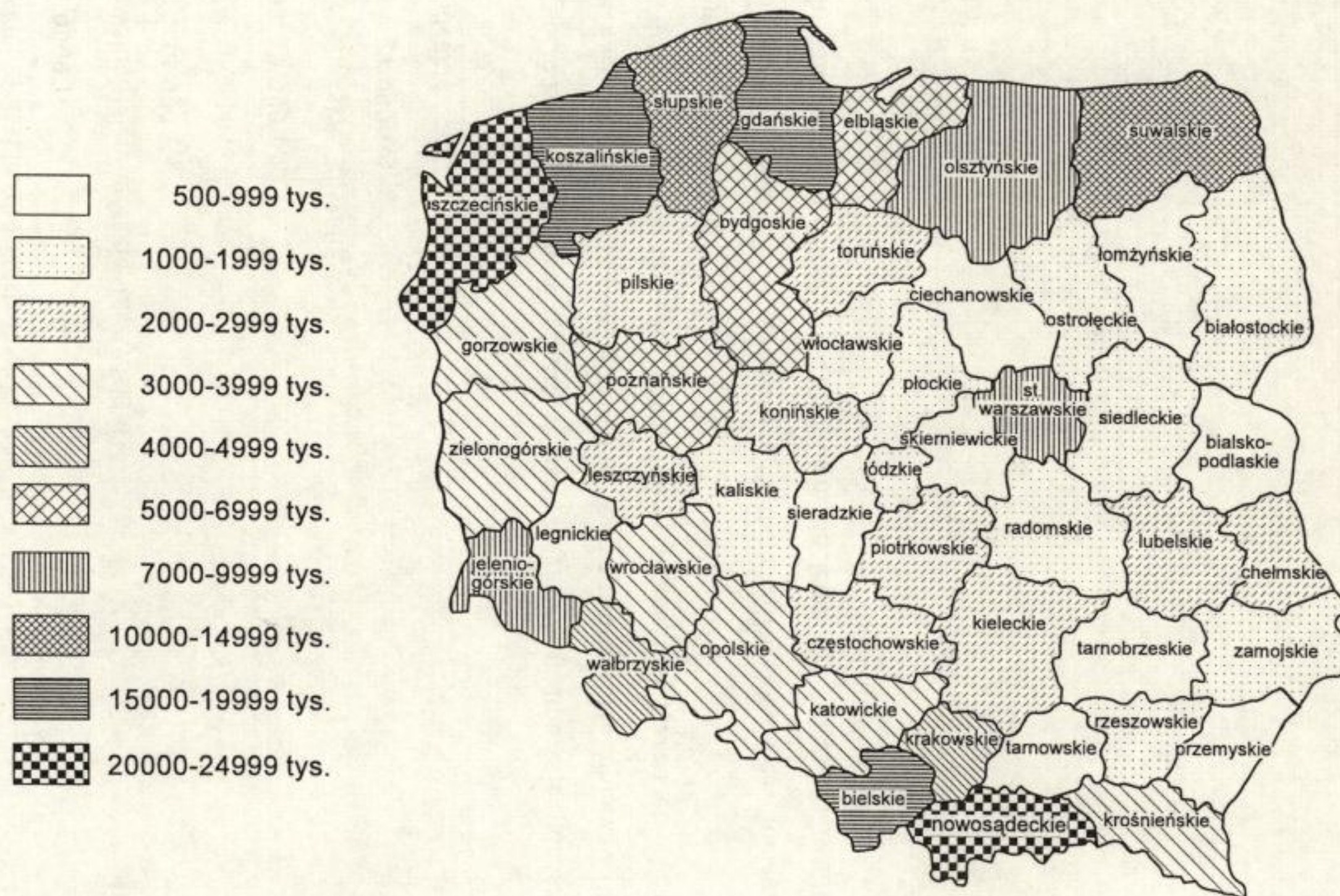

TABELA 8

Noclegi udzielone mieszkańcom Polski w obiektach noclegowych turystyki według województw (w tys.) ¹⁾

Województwa	X.91-IX.92	%	X.92-IX.93	%	I.92-IX.92	%	I.93-IX.93	%
Polska	39657	100,0	41414	100,0	35868	100,0	37444	100,0
warszawskie	1269	3,2	1277	3,1	983	2,7	987	2,6
bialskopodlaskie	134	0,3	169	0,4	125	0,3	159	0,4
białostockie	192	0,5	229	0,6	158	0,4	189	0,5
bielskie	2959	7,5	3118	7,5	2529	7,1	2689	7,2
bydgoskie	1029	2,6	1085	2,6	966	2,7	994	2,7
chełmskie	315	0,8	345	0,8	305	0,9	335	0,9
ciechanowskie	101	0,3	144	0,4	88	0,2	125	0,3
częstochowskie	433	1,1	436	1,1	388	1,1	380	1,0
elbląskie	1040	2,6	1014	2,5	1002	2,8	975	2,6
gdańskie	2658	6,7	2696	6,5	2467	6,9	2509	6,7
gorzowskie	571	1,4	571	1,4	519	1,4	520	1,4
jeleniogórskie	1482	3,7	1412	3,4	1231	3,4	1180	3,2
kaliskie	234	0,6	253	0,6	205	0,6	220	0,6
katowickie	648	1,6	994	2,4	497	1,4	850	2,3
kieleckie	474	1,2	522	1,3	401	1,1	437	1,2

Województwa	X.91-IX.92	%	X.92-IX.93	%	I.92-IX.92	%	I.93-IX.93	%
konińskie	472	1,2	416	1,0	448	1,2	396	1,1
koszalińskie	3163	8,0	3276	7,9	3106	8,7	3186	8,5
krakowskie	845	2,1	751	1,8	619	1,7	590	1,6
krośnieńskie	601	1,5	720	1,7	528	1,5	622	1,7
legnickie	172	0,4	122	0,3	141	0,4	104	0,3
leszczyńskie	456	1,1	425	1,0	439	1,2	415	1,1
lubelskie	470	1,2	491	1,2	406	1,1	421	1,1
łomżyńskie	154	0,4	169	0,4	148	0,4	157	0,4
łódzkie	357	0,9	386	0,9	297	0,8	318	0,9
nowosądeckie	3987	10,1	4186	10,1	3487	9,7	3637	9,7
olsztyńskie	1468	3,7	1418	3,4	1395	3,9	1326	3,5
opolskie	612	1,5	707	1,7	554	1,5	634	1,7
ostrołęckie	152	0,4	235	0,6	139	0,4	213	0,6
pilskie	358	0,9	289	0,7	324	0,9	261	0,7
piotrkowskie	490	1,2	652	1,6	448	1,2	595	1,6
płockie	236	0,6	200	0,5	212	0,6	188	0,5
poznańskie	832	2,1	920	2,2	711	2,0	782	2,1
przemyskie	127	0,3	143	0,4	113	0,3	123	0,3

Województwa	X.91-IX.92	%	X.92-IX.93	%	I.92-IX.92	%	I.93-IX.93	%
radomskie	203	0,5	186	0,5	170	0,5	161	0,4
rzeszowskie	183	0,5	192	0,5	148	0,4	156	0,4
siedleckie	297	0,7	297	0,7	274	0,8	271	0,7
sieradzkie	142	0,4	147	0,4	137	0,4	137	0,4
skierniewickie	89	0,2	97	0,2	78	0,2	82	0,2
śląskie	1634	4,1	1831	4,4	1620	4,5	1798	4,8
suwalskie	1675	4,2	1713	4,1	1648	4,6	1683	4,5
szczecińskie	3757	9,5	3908	9,4	3634	10,1	3782	10,1
tarnobrzeskie	151	0,4	121	0,3	128	0,4	103	0,3
tarnowskie	183	0,5	181	0,4	155	0,4	148	0,4
toruńskie	353	0,9	368	0,9	321	0,9	339	0,9
wałbrzyskie	845	2,1	798	1,9	720	2,0	670	1,8
włocławskie	250	0,6	238	0,6	231	0,4	217	0,6
wrocławskie	587	1,5	606	1,5	482	1,3	502	1,3
zamojskie	247	0,6	260	0,6	224	0,6	236	0,6
zielonogórskie	570	1,4	702	1,7	519	1,4	638	1,7

1) Obliczenia własne na podstawie danych GUS